

**T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ
RESİMLERİN METİNLERLE UYUM DÜZEYİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Turan CİMBİZ

TOKAT

Nisan, 2017

**T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ
RESİMLERİN METİNLERLE UYUM DÜZEYİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Turan CİMBİZ

Danışman: Doç. Dr. Adem İŞCAN

TOKAT

Nisan, 2017

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

JÜRİ ONAY SAYFASI

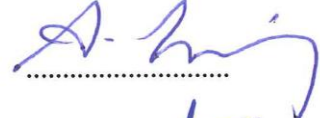
ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ RESİMLERİN METİNLERLE UYUM DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Yukarıda başlığı verilen Yüksek Lisans tezi Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 28/03/2017 tarihli yazısı ile 07/04/2017 tarihinde toplanan jüri tarafından kabul edilerek başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

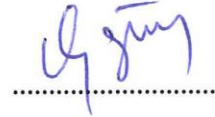
Başkan (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Adem İŞCAN

Üye : Doç. Dr. Fatih YILMAZ

Üye : Doç. Dr. Oğuzhan SEVİM

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

02/05/2017
Doç. Dr. Naıl YILDIRIM
Enstitü Müdürü

ETİK SÖZLEŞMESİ

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programı ile taradığımı, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

07/04/2017

Ahmet Turan CİMBİZ

ÖNSÖZ

Görsellerin hayatımızdaki yeri tartışılmazdır. İnsan zihni, çevresindeki görsellere odaklanma eğilimindedir. Çünkü insan zihni, duygu ve düşüncelerinin karşılığı olan görsel imgeyi arama gayreti içerisinde.

Ders kitabı, içerisinde görsellerin var olduğu bir öğretim materyalidir. İçerisinde resim barındıran ders kitapları, öğrencilerin ilgisini çekmekte, onlarda merak ve okuma isteği uyandırmaktadır. Türkçe ders kitabı içerisinde de metinleri desteklemek amacıyla bolca resim kullanılmıştır. Türkçe ders kitabında bulunan resimlerin, ait oldukları metinlerle uyumlu olması çok büyük bir önem teşkil etmektedir. Resimlerin, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumluluğu, zemin fon ilişkisinin gözetildiği, renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu, öğrencilere estetik zevk kazandırdığı merak edilen bir konu olmuştur.

Bu doğrultuda, araştırmada ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlerin ait oldukları metinle uyumu incelenmiştir. Çalışma altı bölüm, kaynakça ve eklerden meydana gelmektedir.

Birinci bölümde, problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır. İkinci bölümde, alanyazın taraması sonucunda ders kitabı, metin ve metin türleri, ders kitaplarında görsel tasarım ve Türkçe ders kitaplarında resim ve metin ilişkisi hakkında kavramsal boyut ortaya konmuştur. Üçüncü bölümde, yöntem ana başlığı altında araştırmanın modeli, çalışma grubu, ölçme aracı, veri toplama süreci ve veri analizi kısımlarında ait açıklamalar sunulmuştur. Dördüncü bölümde, 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan hikâye edici, bilgi verici ve şiir türlerindeki metinlerin resimlerle olan uyumunu incelenerek elde edilen nitel veriler aktarılmıştır. Beşinci bölümde, araştırmacının elde ettiği bulguların alanyazındaki geçmiş araştırma sonuçlarıyla tartışıldığı, bulguların anlamlandırıldığı, araştırma sonuçlarının diğer araştırma sonuçlarıyla ne düzeyde örtüştüğünün ve bunun olası nedenlerinin açıklandığı tartışma yapılmıştır. Altıncı bölümde ise, araştırmanın bulgularının somut bir şekilde özetlendiği sonuçlar ile araştırmanın bulgularına dayandırılarak sunulan öneriler verilmiş, böylece çalışma tamamlanmıştır.

TEŞEKKÜR

Tez konumun seçiminden çalışmamın bitimine kadar her aşamada görüş ve fikirlerinden yararlandığım, varlığıyla bana güven veren danışmanım, Sayın, Doç. Dr. Adem İŞCAN'a minnet ve Őükranlarımı sunarım.

Yoğun çalışmalarım esnasında bana sabır gösteren, katlanan, ümit veren, güven ve inanç duyan hayat arkadaşım Tülay COŞKUN CIMBIZ'a tüm kalbimle teşekkür ederim.

Araştırmam boyunca değerli bilgileriyle her zaman yanımda olan arkadaşım Müberra ELİK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, benim bugünlere gelmemde katkısı olan, her zaman maddi ve manevi desteğini esirgemeyen değerli annem ve babama teşekkür ederim.

Ahmet Turan CIMBIZ

Sevgili kızım Buket'e...

ÖZET

ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ RESİMLERİN METİNLERLE UYUM DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

CIMBIZ, Ahmet Turan

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Adem İŞCAN

Nisan, 2017, xv + 172 sayfa

Bu araştırmada, ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlerin metinlerle uyumunu ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubu, iki bölümden oluşmaktadır. Çalışma grubunun birinci bölümünü, 2016 – 2017 eğitim ve öğretim yılında ortaokullarda okutulan, MEB yayınlarına ait 5. sınıf Türkçe ders kitabı; ikinci bölümünü ise araştırmacı ile Tokat il merkezine bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan iki Türkçe öğretmeninden oluşan katılımcılar oluşturmaktadır. Bu iki Türkçe öğretmeni, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden seçkisiz (random) örnekleme göre seçilmiştir.

Araştırma verileri, doküman analizi tekniği ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından resim ve metin uyumunu ortaya koyabilmek amacıyla “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” oluşturulmuştur. Katılımcılar, Türkçe ders kitabında yer alan resimlerin ait oldukları metne göre uygunluğunu “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre incelemiştir. Katılımcıların birbirinden bağımsız ve yansız bir şekilde görüşlerini belirttiği “Resim – Metin İlişkisi Kategori Liste”leri tek bir tabloda sunulmuştur. Bu kategori listesiyle toplanan veriler, nitel veri analizi yaklaşımlarından betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, resimlerin, öğrencilerin metinleri tahmin edebilmesini yüksek düzeyde sağladığı; ait oldukları metinlerin başlığını yüksek düzeyde desteklediği; ait oldukları metnin içerikleriyle yüksek düzeyde uyumlu olduğu; ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu yüksek düzeyde desteklediği;

resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin yüksek düzeyde gözetildiği; resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; resimlerin, öğrencilere estetik zevk kazandıracadığı görülmüştür. Bu sonuçların içerisinde metin türlerine göre bazı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda, elde edilen bulgular ışığında bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Ders Kitabı, Metin, Resim, Türkçe Dersi ğretim Programı

ABSTRACT

STUDYING THE COMPATIBILITY LEVEL OF ILLUSTRATIONS WITH TEXTS IN MIDDLE-SCHOOL 5TH GRADE TURKISH TEXTBOOKS

CIMBIZ, Ahmet Turan

Master Degree, Department of Turkish Language Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Adem İŞCAN

April, 2017, xv + 172 pages

In this research, it is aimed to show the compatibility of the illustrations with the texts in 5th grade Turkish textbook.

The research is in screening model. The study group of the research consists of two parts. The first part of the study group is constituted by 5th grade Turkish textbooks, published by Ministry of Education and studied at secondary schools in 2016 - 2017 academic year; and the second part by the researcher and two Turkish language teachers ,who work at central secondary schools in Tokat ,as participants. These two Turkish language teachers have been chosen randomly according to probability based sampling methods.

The data of the research have been collected by using the document analysis technique. "Illustration - Text Relevance Category List" has been created by the researcher in order to show the compliance between illustration and text. Participants have reviewed the appropriateness of the pictures in the Turkish textbook to the text they belonged to according to the "Illustration-Text Relevance Category List". The "Illustration-Text Relevance Category List"s, in which the participants expressed their opinions independently and objectively, have been presented in a single table. The data collected by this category list have been analyzed and interpreted using the descriptive analysis approach out of the qualitative data analysis approaches.

According to the results of the research, it has been seen that the illustrations provide a high level of ability for the students to predict the texts; highly support the headings of the texts they belong to; are highly compatible with the contents of the text

they belong to; highly support the main idea / main feeling of the texts they belong to; ground-background relationship is highly taken into consideration in the placement of illustrations and texts and; the colors used in the pictures are vivid, clear and remarkable; the pictures would be aesthetically pleasing to the students .Within these results, some differences according to the text types have come out. At the end of the study, some suggestions have been presented in the light of findings.

Key Words: Turkish Textbook, Text, Illustration, Turkish Course Curriculum

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ETİK SÖZLEŞMESİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	3
Alt Problemler.....	3
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırmanın Önemi.....	3
Sayılılar.....	4
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	5
BÖLÜM II.....	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
Ders Kitapları.....	6
Ders Kitaplarının Nitelikleri.....	7
Ders Kitaplarının Önemi ve İşlevi.....	8
Türkçe Ders Kitabı.....	10
Metin ve Metin Türleri.....	11
Hikâye Edici Metin.....	16
Bilgi Verici Metin.....	17
Şiir.....	18
Ders Kitaplarında Görsel Tasarım.....	19
Ders Kitaplarında Resim.....	20
Ders Kitaplarındaki Resimlerin Önemi.....	22
Ders Kitaplarındaki Resimlerin İşlevi.....	25

Türkçe Ders Kitaplarında Resim – Metin İlişkisi	26
BÖLÜM III	33
YÖNTEM	33
Araştırmanın Modeli	33
Çalışma Grubu	33
Ölçme Aracı	35
Veri Toplama Süreci	36
Verilerin Analizi.....	36
BÖLÜM IV	39
BULGULAR.....	39
Hikâye Edici Metinlere Ait Bilgiler	39
“Padişahın Kulakçıbaşı” Metni.....	39
“Ödevsiz Gezegen” Metni	43
“Dük Oldu Hödük” Metni	46
“Bayram Toplantısı” Metni	51
“Tren Rayları” Metni.....	55
“Ben Bir Küçük Kilimim” Metni	59
“Atasözü Sevgisi” Metni	62
“Yelkovan Kuşlarının Efsanesi” Metni	65
“Karagöz ve Hacivat – İncelik” Metni	69
“Sabır Sularında” Metni	73
“Osman Cemal Bey’in Nar Hakkı” Metni.....	76
“Sahibini Arayan Keman” Metni	80
“Babaannemin Soğanları” Metni.....	84
“Balık Adamlar” Metni	87
“Parbat Dağının Esrarı” Metni	91
Hikâye Edici Metinlere Ait Genel Bulgular.....	94
Bilgi Verici Metinlere Ait Bulgular	95
“Tüketicinin Bilinç Gücü” Metni	95
“Komşuluk” Metni	98
“Nasreddin Hoca” Metni	102
“Perseid Göktaşı Yağmuru” Metni.....	105
“Bu Robotların Esin Kaynağı Hayvanlar” Metni	107
“İstanbul’un Fethinden Viyana Kapılarına” Metni	111

“Sinema Düşlerimizi Gerçekleştiriyor” Metni	114
“Oyun Tasarımı” Metni	117
“Patates” Metni	121
“Çöpler ve Geri Dönüşüm” Metni	123
Bilgi Verici Metinlere Ait Genel Bulgular	126
Şiirlere Ait Bulgular	127
“Memleket İsterim” Şiiri	127
“O Geliyor” Şiiri	130
“Anadolu” Şiiri	133
“İlim Kendin Bilmektir” Şiiri	136
“Dedemin Cep Saati” Şiiri	139
“Alfabeden Kaçan Harflerin Macerası” Şiiri	143
“Spor” Şiiri	146
“Ağaçlarımızı Takdim Ederim” Şiiri	149
Şiirlere Ait Genel Bulgular	152
Tüm Metinlere Ait Genel Bulgular	153
BÖLÜM V	155
TARTIŞMA	155
BÖLÜM VI	161
SONUÇ VE ÖNERİLER	161
Sonuçlar	161
Hikâye Edici Metinlere Ait Sonuçlar	161
Bilgi Verici Metinlere Ait Sonuçlar	161
Şiirlere Ait Sonuçlar	162
Genel Sonuçlar	162
Öneriler	163
KAYNAKÇA	165
EKLER	171

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Ortaokul Ders Kitaplarında Yer Alacak Metinlerin Türleri ve Dağılımı	15
Tablo 2. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinlerin Metin Türlerine Göre Dağılımı	33
Tablo 3. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metin Türlerine Ait Bilgiler	34
Tablo 4. Katılımcılara Ait Bilgiler.....	35
Tablo 5. Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesindeki Aritmetik Ortalamaların Değerlendirme Aralığı	37
Tablo 6. Padişahın Kulakçibaşısı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	41
Tablo 7. Ödevsiz Gezegen Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	44
Tablo 8. Dük Olduk Hödük Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	48
Tablo 9. Bayram Toplantısı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	53
Tablo 10. Tren Rayları Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	57
Tablo 11. Ben Bir Küçük Kilimim Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	61
Tablo 12. Atasözü Sevgisi Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	64
Tablo 13. Yelkovan Kuşlarının Efsanesi Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	67
Tablo 14. Karagöz ve Hacivat – İncelik Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	71
Tablo 15. Sabır Sularında Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	74
Tablo 16. Osman Cemal Bey’in Nar Hakkı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	78
Tablo 17. Sahibini Arayan Keman Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	82
Tablo 18. Babaannemin Soğanları Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	86
Tablo 19. Balık Adamlar Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	89
Tablo 20. Parbat Dağının Esrarı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	92
Tablo 21. Hikâye Edici Metinlerin “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	94
Tablo 22. Tüketicinin Bilinç Gücü Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	97
Tablo 23. Komşuluk Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	100
Tablo 24. Nasreddin Hoca Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi	103
Tablo 25. Perseid Göktaşı Yağmuru Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	106
Tablo 26. Bu Robotların Esin Kaynağı Hayvanlar Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	109
Tablo 27. İstanbul’un Fethinden Viyana Kapılarına Adlı Metnin Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	112
Tablo 28. Sinema Düşlerimizi Gerçekleştiriyor Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi ...	116

Tablo 29. Oyun Tasarımı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	119
Tablo 30. Patates Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	122
Tablo 31. Çöpler ve Geri Dönüşüm Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	125
Tablo 32. Bilgi Verici Metinlerin “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	127
Tablo 33. Memleket İsterim Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi	129
Tablo 34. O Geliyor Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi	132
Tablo 35. Anadolu Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	135
Tablo 36. İlim Kendin Bilmektir Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi.....	137
Tablo 37. Dedemin Cep Saati Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi	140
Tablo 38. Alfabeden Kaçan Harflerin Macerası Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi	144
Tablo 39. Spor Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi	147
Tablo 40. Ağaçlarımızı Takdim Ederim Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi	150
Tablo 41. Şiirlere “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	152
Tablo 42. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Tüm Metinlerin “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	153

KISALTMALAR

Akt.: Aktaran

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

Ort.: Ortalama

TDK: Türk Dil Kurumu

TDÖP: Türkçe Dersi Öğretim Programı

***f*:** Frekans

%: Yüzde

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problemine, problem cümlesine, alt problemlerine, amacına, önemine, sayıltılarına (varsayımlar), sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Öğretim sürecinde, öğrenmeyi desteklemek ve öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamak için birtakım öğretim teknolojileri ve materyalleri kullanılmaktadır. Öğretim materyalleri, öğretim sürecini zenginleştirir, çoklu öğrenme ortamı sağlar, dikkat çeker, hatırlamayı kolaylaştırır, soyut şeyleri somutlaştırır, yeniden kullanılabilir ve zamandan tasarruf etmeyi sağlar (Yalın, 2005, s. 82-90). Öğretim sürecinde etkili olan ve en çok kullanılan öğretim materyallerinden birisi de ders kitaplarıdır.

Okulda öğrencilerin iletişim kurabildiği öğretim materyallerinden birisi olan ders kitabı (Ercantürk, 2015), bir derste, bilgilerin öğrencilere aktarılması sürecinde öğrencilerin yaş ile bilgi seviyelerine uygun, öğretim programları temel alınarak hazırlanan basılı bir eğitim aracıdır (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 18). Türkçe dersinde bilgilerin öğrencilere aktarılmasını sağlayan ve TDÖP esas alınarak hazırlanan kitap, Türkçe ders kitabıdır.

Dil gelişimi bakımından bütün kitaplar önemli olmasına karşın, Türkçe ders kitapları ayrı bir öneme sahiptir (Yıldız Doyran, 1997). Öğrencilere kazandırılmak istenen kitap sevgisi ile okuma alışkanlığı, içerik ve tasarım bakımından en iyi niteliğe sahip kitaplar tarafından kazandırılabilir (Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010). Bundan dolayı, Türkçe ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi neticesinde daha kaliteli ders kitaplarına doğru bir yönelme olacaktır (Semerci, 2004).

Türkçe ders kitabının en temel unsurlarından biri metinlerdir. Metinler, dil edinimi bakımından çok önemlidir (Akkurt, 2011). Metinlerde yer alan cümleler bir durumu, isteği, duyguyu ve düşünceleri anlatan bir önerme niteliği taşımaktadır. Okur, metni anlamlandırma aşamasında cümleler arasında ilişkiler kurarak metinde işlenmek istenen bilgiye ve ana düşünceye ulaşır (Karatay, 2013, s. 235). Türkçe ders kitabında

yer alan metinler, hikâye edici, bilgi verici ve şiir olmak üzere üç türe ayrılmıştır (MEB, 2016).

Ders kitabı hazırlama sürecinde, çocukların bilişsel gelişim özelliklerine dikkat edilmelidir. Somut işlemler dönemi ile soyut işlemler dönemi arasında kalan çocuklar, kendi dünyalarını yaratma gayreti içerisinde girerler. Bu aşamada onlara sunulacak olan görseller çok önemlidir. Hem somut hem de soyut işlem dönemi içerisinde olan çocukların dikkat ve ilgilerini çekebilmek için görüntüye dayalı araçların kullanılması önemlidir (Batur, 2010). Türkçe ders kitabında yer alan metinler, çocukların bu durumları göz önünde bulundurularak resimler ile desteklenmiştir.

Ders kitabının amacına uygun ve etkili bir şekilde resimlendirilmesi için, ilk olarak amaca uygun olan resim ya da resimlerin seçilmesi ya da hazırlanması şarttır. Kitabın resimlendirilmesinde görevli olan kişi ya da kitabın yayın editörünün, resim sanatının öğelerini ve ilkelerini bilmesi şarttır. Ders kitabını resimlemek, adeta bir vitrin ya da sergiyi düzenlemeye benzer (Ceyhun ve Yiğit, 2005, s. 102).

Türkçe ders kitabında metinlere ait resimler yapılırken, resmin ait olduğu metin dikkatli bir şekilde okunur. Metinde vurgulanmak istenen önemli noktalar, resimde de aynı şekilde vurgulanır. Bu durum hitap edilen yaş grubunun dikkatini çeker. Böylelikle metni okuyan kişinin zihninde parça, resimler yardımıyla canlandırılmış olur (Ayhan, 2010).

Yukarıda belirtilen durumlardan dolayı, Türkçe ders kitaplarında resimler, her metin için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Resimler yapılırken belirli tasarım ilkelerinin göz önünde bulundurulması kaçınılmaz bir durumdur.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 05/08/2015 tarihli ve 71 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim Türkçe Dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 sınıflar) Öğretim Programında 07/03/2016 tarihinde değişiklik yapılmıştır (MEB, 2016). Yapılan bu değişiklik, beraberinde yeni Türkçe ders kitaplarını getirmiştir. 2016 – 2017 eğitim ve öğretim yılında okutulmak üzere hazırlanan ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabı, bunlardan bir tanesidir. Dolayısıyla Türkçe ders kitabındaki metinler ve metinlere ait resimler, yukarıda belirtilen TDÖP'ye göre hazırlanmıştır.

Türkçe ders kitaplarında metinleri desteklemek için hazırlanan resimlerin, ait oldukları metinlerle uyumlu olup olmadığı önemli bir problem olarak görülmektedir. Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin yazarları farklıdır. Bu farklı yazarların kaleme aldığı metinler ise ders kitabının görsel tasarım uzmanları tarafından resimlendirilmiştir. Ders kitabı, editörün sorumluluğunda, yazarların ve görsel tasarım uzmanlarının birlikte ve eş güdümlü çalışmasını gerekli kılmaktadır. Ancak bu şekilde, iyi tasarıma sahip bir ders kitabı oluşturulabilir. Birlikte ve eş güdümlü çalışmanın olmaması durumunda, resim ve metin ilişkisi ile ilgili pek çok problem ortaya çıkabilir.

Problem Cümlesi

Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimler, hedeflenen metinlerle birbirine uyumlu mudur?

Alt Problemler

1. Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamakta mıdır?
2. Resimler, ait oldukları metinlerin başlığını desteklemekte midir?
3. Resimler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu mudur?
4. Resimler, ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu desteklemekte midir?
5. Resimlerin ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiş midir?
6. Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekici midir?
7. Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmakta mıdır?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlerin metinlerle uyumunu ortaya koymaktır.

Araştırmanın Önemi

Türkçe dersi, genel anlamıyla öğrencilerin dil becerilerini edinmesini ve edinilen dil becerilerinin gelişimini sağlamaktadır. Dil becerisinden kasıt okuma, yazma ve sözlü iletişimdir. Bu dil becerilerinin gelişimini sağlayan ve eğitim ortamlarında en çok

kullanılan öğretim materyallerinin başında ders kitapları gelmektedir. Öğrenciler okula ilk adım attığı günden itibaren ders kitaplarıyla her gün karşı karşıya gelmektedir. Türkçe ders kitabı da bunlardan birisidir. Türkçe ders kitapları, farklı öğeleri içerisinde barındırmaktadır. Bunlar metin ve metinlere ait resimlerdir. Öğrenciler, Türkçe dersi ile birlikte bir yandan dil becerilerini edinmeye çalışırken bir yandan da kültürel değerleri öğrenmektedir. Bundan dolayı ders kitaplarının öğrencilere hitap etmesi ve onlar tarafından beğenilmesi için resimlerle desteklenmesi gerekmektedir. Resimlerin özellikle de küçük yaşlardaki öğrencilerin okuduklarını anlamlandırmasındaki etkisi de yadsınamaz. Okunulanlar, resimler aracılığıyla akılda daha kalıcı olmaktadır. Bundan dolayı resimlerin birtakım niteliklere sahip olması gerekmektedir. Resimler, ait oldukları metnin içeriğiyle ilişkili olması ve öğrencilerde estetik zevk kazandırılmasındaki etkinliği açısından oldukça önemlidir. Kısacası resim ve metinlerin birbirine sıkı sıkıya bağlı olması gerekir.

Bu çalışma, yukarıda belirtilen Türkçe ders kitaplarındaki resim ve metin ilişkisinin öneminden hareketle yapılmaya karar verilmiştir. Bu araştırma ile ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan resimlerin ait oldukları metinlerle uyumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yukarıda belirtilen amaca sahip olan bu araştırmanın bulguları ve sonuçları, Türkçe öğretmenlerine bir örnek oluşturması, ders kitabı değerlendirme sürecinde görevli olan öğretmenlere destek olması, kitap hazırlama ekibine ve ders kitapları ile ilgili araştırma yapacak olan kişilere bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca öğrencilerin görsel anlamda ihtiyaçlarının önemszenmesi ve bu ihtiyaçlardan hareketle Türkçe ders kitaplarındaki resim-metin ilişkisine dikkat edilmesi noktasında farkındalık yaratması açısından da önemli görülmektedir.

Sayıtlar

1. Bu araştırma, 2016 – 2017 eğitim ve öğretim yılında okutulan Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimleri, okutulan tüm Türkçe ders kitabını temsil etmektedir.
2. Araştırmacı tarafından oluşturulan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”, resim ve metin uyumunu belirlemek için gerekli olan genel çerçeveyi oluşturmaktadır.

3. Katılımcılar, görüşlerini içtenlikle ve tarafsız bir şekilde yansıtmıştır.
4. “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ndeki aritmetik ortalama değerlendirme aralıklarının eşit olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2016 – 2017 eğitim ve öğretim yılında ortaokullarda okutulan MEB yayınları tarafından basılmış olan 5. sınıf Türkçe ders kitabı ile sınırlıdır.
2. 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimler ve hedeflenen metinlerle sınırlıdır.
3. 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan tema resimleri, fotoğraflar ve haritalar araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir.
4. Katılımcılar, araştırmacı ve Tokat il merkezine bağlı ortaokullarda görev yapan iki Türkçe öğretmeni ile sınırlıdır.
5. Araştırma sonucunda ortaya çıkan veriler, resimlerin metinlerle uyumlu olup olmadığını belirlemek amacıyla, uzman görüşlerinin alınmasından sonra araştırmacı tarafından hazırlanan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” sınırlıdır.

Tanımlar

Türkçe Ders Kitabı: Belirli bir seviyedeki (ilkokul, ortaokul, lise vb.) öğrencilere Türkçe dersinin öğretimini vermek amacıyla içeriği öğretim programlarına göre hazırlanmış, incelemesi tamamlanmış ve onaylanmış kaynaktır.

Metin: Başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı yapı (Günay, 2013, s. 45).

Resim: Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem ya da fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri (TDK, 2011, s. 1975).

Öğretim Programı: Okul ya da okul dışında kişiye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimi ile ilgili etkinlikleri içerisine alan yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2009, s. 6).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve, “Ders Kitapları”, “Metin ve Metin Türleri”, “Ders Kitaplarında Görsel Tasarım” ve “Türkçe Ders Kitaplarında Resim-Metin İlişkisi” şeklinde dört ana başlık etrafında sunulmuştur.

Ders Kitapları

İnsanların ilk öğrenme deneyimleri, evde aile ile başlamaktadır. Öğrenme deneyimleri, daha sonra yakın çevreyi ve okulu kapsayacak şekilde genişlemeye başlar. Öğrenciler, çevrelerinde ve dünyada olup bitenleri anlayabilmek ve kavrayabilmek için olayları ve olguları kavramalarını kolaylaştıracak araç ve gereçlere gereksinim duyarlar. Bu araçların en başında yazılı bir materyal olan ders kitapları gelmektedir (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 18). Öğrenme konusunda yardımcı olan yazılı materyaller, ayrıca öğretmenlere sınıfta kullanım olarak sunulan olanaklardan birisidir (Küçükahmet, 2011, s. 11).

Alanyazın taramasında ders kitabı ile ilgili yapılan tanımlar, aşağıda belirtilmiştir:

Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) kitap, “Ciltli ve ciltsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü” şeklinde tanımlanmıştır.

Ders kitabı, bir derste, bilgilerin öğrencilere aktarılması sürecinde öğrencilerin yaş ile bilgi seviyelerine uygun, öğretim programı temel alınarak hazırlanan basılı bir eğitim aracıdır (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 18).

Ders kitapları, eğitim ve öğretim programlarının amaç ve içerikleriyle örtüşen; öğretim aşamasında sınıf içi etkinliklere yönlendiren, sözel öğretimden dolayı meydana gelen boşlukların giderilmesini amaç edinen öğrenme-öğretme sürecinin vazgeçilmeyen yazılı ve basılı olan aracıdır (Delice, Aydın ve Kardeş, 2009).

Belirli bir dersin öğretimini sağlayan; belirli bir seviyedeki öğrenciler için yazılan; içerik olarak öğretim programlarına uygun hazırlanan, kurullarca incelenmiş ve onay verilmiş öğretim materyalidir (Bulut ve Orhan, 2012).

Ders kitabı, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulması için kurulca uygun görülen kitabı ifade etmektedir (Ders Kitapları Yönetmeliği, 2012).

Yukarıda yer alan tanımlara bakıldığında ders kitabı ile ilgili bazı önemli noktalar göze çarpmaktadır. Ders kitapları, ilgili olduğu öğretim programlarına; hitap ettiği kişilerin yaş ve bilişsel seviyelerine uygun olmalıdır. Ayrıca ders kitaplarının belirli bir kurul tarafından incelenmesi ve eğitim kurumlarında okutulmasına karar verilmesi gerekmektedir. Helvacı Tüzel'in (2009) de dediği gibi, belirli bir dersin öğretimi için hazırlanan ders kitabı, öğretim programlarının yanı sıra, o öğretim programının sahip olduğu öğretim yaklaşımına göre öğretim faaliyetlerinin temel ya da destekleyicisi elemanı konumundadır. Ders kitapları, ilgili olan ders programlarının amaç, yöntem ve tekniklerine göre hazırlanmaktadır (Ercantürk, 2015). Bağlı oldukları dersin öğretim programından bağımsız olamaması, ders kitaplarının en belirgin özelliğidir.

Ders Kitaplarının Nitelikleri

Öğrencilerin okula başladıklarında karşılaştıkları materyallerden en önemlisi ders kitaplarıdır. Öğrenciler, eğitim hayatları boyunca ders kitapları ile sürekli ilişki içerisinde olacaktır. Onlar için vazgeçilmez bir materyal olan ders kitaplarının bazı niteliklere sahip olması gerekir.

Nitelik açısından ders kitaplarının fiziksel, teknik ve içerik özellikleri çok önemlidir (Ertok Atmaca, 2006). Öğrenciler açısından ders kitabının özellikle fiziksel bir albenisinin olması gerekmektedir. Kitaplar, öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde hazırlanmalıdır. Öğrenciler, günlük konuşulan dil ile yazılmış, kısa cümle ve paragraflardan oluşan, uygun olan resimlerle süslenmiş kitapları okumayı çok severler (Küçükahmet, 2011, s. 12). Kitaplarının teknik yönden bir sıkıntısının olmaması ve öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmış.

Ders kitapları, öğrenciler için adeta bir bilgi yuvası olmalıdır. Öğrenciler, kitabı her eline alışında yeni bilgiler öğreneceği için heyecan duymalı ya da öğrendiği bilgileri pekiştireceği için onu sihirli bir materyal olarak görmelidir. Kitapta hoşuna giden yerleri, usanmadan birçok kez okumalıdır (Ayhan, 2010). Böylelikle kitabı seven

çocuklar, yeni bilgilere ulaşmak için yeni kitaplar isteyecektir. İyi niteliklere sahip olan ders kitapları, öğrencilere kitap sevgisini kendi kendisine vermiş olacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (2012), ders kitaplarının sahip olması gereken nitelikleri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

Ders kitapları;

1. Anayasa ve kanunlara karşıt konu içermez.
2. Bilimsel yönden hata içermez.
3. Temel insan hak ve hürriyetlerin, destekler ve ayrımcılığı kabul etmeyen bir yaklaşım ortaya koyar.
4. Reklam özelliğinde herhangi bir öge içermez.
5. Görsel ve içerik tasarımı, öğrenmeleri destekler nitelikte ve öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak yapılır.

Ders Kitaplarının Önemi ve İşlevi

Kitap, bireyin doğrudan ilişki kurabildiği en önemli kültür ve bilgi aracıdır. Kitap, çocukların gelişiminde ve eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmen ile öğrencilerin eğitim ve öğretim süreci boyunca en fazla kullandıkları araç olan ders kitapları, öğretim faaliyetlerinin amacına ulaşmasında oldukça etkilidir (Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010).

Ders kitapları, eğitimin amaçlarını gerçekleştirebilmek üzere öğrencilerin öğrenmesine kaynaklık sağlayan (Ceyhan ve Yiğit, 2005, s. 25), uygulamaya konulan öğretim programlarının başarılı bir şekilde yürütülmesine etkisi anlamında öğretmenlerden sonra gelen eğitim ve öğretimin en önemli elemanlarıdır (Delice, Aydın ve Kardeş, 2009). Ayrıca ders kitabı, derslerin geliştirilmesini temel alan önemli bir materyaldir (Bulut ve Orhan, 2012). Ders kitaplarının sürekli olarak yenilenmesi bunu desteklemektedir.

Ders kitapları, öğretim materyalleri arasında en kolay erişilen, en işlevsel olan ve en çok başvurulandır (İşeri, 2003). Erişiminin kolaylığı konusunda aynı fikre sahip olan Yıldırım (2007), kullanımının da kolay olduğunu belirterek öğretim ortamında en fazla kullanılanın da ders kitapları olduğunu söylemektedir.

Ders kitapları, konuların belirli bir sıra ve zihinsel bir bağlantı içerisinde seçilip verilmesini sağlama noktasında önem arz etmektedir (Yıldız Doyran, 1997). Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilerin neleri öğreneceği, öğretmenlerin neleri öğreteceği ve bu sürecin nasıl yürütülmesi gerektiği aşamasında yol gösterici olması (Ertok Atmaca, 2006) ve öğretmenlerin derslere hazırlıklı gelmesi bakımından etkili ve önemli bir kaynaktır (Ayhan, 2010).

Ders kitapları, öğretmenlerin güçlerini daha iyi kullanabilmesine ve dersleri daha sistemli bir şekilde anlatmasına olanak sağlar. Kitapların öğrencilere de faydası vardır. Öğrenciler, kitaplar sayesinde öğretmenlerinin anlattıklarını diledikleri zaman, diledikleri kadar tekrar etme fırsatı yakalarlar (Küçükahmet, 2011, s. 11-12). Öğrenciler, aynı zamanda sınavlara hazırlanır ve öğrenme hızı ve durumlarına göre çalışma fırsatı yakalarlar (Delice, Aydın ve Kardeş, 2009). Ayrıca ders kitaplarının, öğrencilere davranış kazandırma, kılavuzluk etme, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerini artırma, öğrencilerin bilgisini ve kişiliğini geliştirme ve öğrencilerin kültürel anlamda gelişimini sağlama gibi işlevleri de yer almaktadır (İşeri, 2003).

Ders kitaplarının toplumsal yönden de faydaları vardır. Kişilerin içerisinde yaşadıkları topluma ait olan kültürü ve evrensel değerleri kazanmasına, birtakım ortak değerler etrafında birleşmesine imkân sağlar (Coşkun ve Taş, 2008). Toplumu tanımanın yanı sıra, öğrencilerin, toplumun yaşam biçimi ihtiyaçları ve isteklerine uygun olarak kişilik geliştirebilmelerine de katkısı çok büyüktür (Yıldız Doyran, 1997). Özellikle ilköğretim çağında bulunan çocuklar için ders kitabının önemi daha da artmaktadır (Ercantürk, 2015). Çünkü öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimleri ilköğretim aşamasında başlamaktadır. Nitelikli bir toplumun oluşumunda, çağdaş, özgür ve bilimsel düşünme gücüne ve geniş dünya görüşüne sahip, içerisinde bulunduğu topluma karşı sorumluluk duygusuna sahip, insan haklarına saygı duyan, önemli ve faydalı işler yapan, yaratıcı bir neslin yetişmesine katkı sağlamada ders kitaplarının rolü çok büyüktür (Kolaç, 2003).

Duman ve Çakmak (2011, s. 28-29), ders kitabının öğretmen ve öğrenci için sağladığı faydaları şu şekilde sıralamıştır:

Öğretmenler;

1. Farklı okullarda ve ders yükünün çok olduğu zamanlarda kitaplar sayesinde güçlerini iyi kullanabilirler.
2. Ders kitaplarının içerisinde yer alan ödev konuları sayesinde birçok araştırma yapmaktan kurtulur.
3. Ders kitapları sayesinde yapacağı işleri planlamada kolaylık elde etmiş olur.

Öğrenciler;

1. Ders kitapları sayesinde, öğretmenlerin sözlü olan dersini tamamlamış olurlar.
2. Ders kitapları sayesinde, sözlü bir şekilde yapılan dersin boşluklarından kurtulmuş olur ve bunun neticesinde ortaya çıkabilecek bilgiler ve konular arasındaki kopukluklardan da kurtulmuş olurlar.
3. Edilen bilgileri tekrar etme fırsatı sağlar.
4. Ders kitabından çalışırken sorumluluk duygusuna bürünür ve daha etkin düşünür.
5. Ders kitapları sayesinde, farklı soru tarzları, farklı çözüm yolları ve konu anlatımlarında ortaya konan farklı yaklaşımlarla karşılaştırılır.
6. Ders kitabı sayesinde, ders öncesinde hazırlıklı bir şekilde derse gelebilir.
7. Öğretim sürecinde sıkıcılıktan kurtulur ve ilgilerini devam ettirir.

Türkçe Ders Kitabı

Öğrencilere kazandırılmak istenen kitap sevgisi ile okuma alışkanlığı, içerik ve tasarım bakımından en iyi niteliğe sahip kitaplar tarafından kazandırılabilir (Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010). Dil gelişimi bakımından bütün kitaplar önemli olmasına karşın, Türkçe ders kitapları ayrı bir öneme sahiptir (Yıldız Doyran, 1997).

Türkçe ders kitapları, ana dil öğretiminde istenilen davranışların gerçekleştirilmesini sağlayan önemli bir araçtır (İşeri, 2003). Ana dili en iyi kullanma becerisi, öğrenme ve kendini geliştirmenin ilk basamağıdır. Kişiyeye, ana diline bilinçli bir şekilde yaklaşma, ana dilini bilinçli bir şekilde kullanma sorumluluğu ve becerisi ilköğretimden itibaren kazandırılmaya başlanmaktadır. Bu anlamda, Türkçe öğretim programlarının amaçlarıyla örtüşen, öğrencilere Türkçe'yi sevdirecek ve Türkçe'nin kurallarını hissettirebilecek ders kitaplarına ihtiyaç vardır (Kolaç, 2003).

Türkçe ders kitapları, yukarıda da söylenildiği üzere öğrencilerin ana dil becerilerine sahip olmasını sağlayan en önemli araçlardan birisidir. Öğrenciler, ilkokula başladıkları andan itibaren okuma ve yazma sürecine girmektedir. Yani öğrenciler, okula ilk adımını attıktan sonra ana dil becerisi edinme gayreti içerisinde. Bu noktadan itibaren, öğrencilere öğrenim hayatları boyunca sürekli olarak başvuracakları kaynakların başında gelmektedir. Türkçe ders kitapları, öğrencilere okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılmasında ayrı bir öneme sahiptir. Ana dil becerisi edinmiş bir öğrencinin diğer derslerde de başarılı olabileceğini söylemek mümkündür. Çünkü iyi okuyan, okuduğunu anlayan, konuşmaktan ve dinlemekten zevk alan bir öğrenci diğer derslerde başarılı olabilir. Bu denli faydası olan bir ders kitabının iyi hazırlanmış olması ve devamında öğretmenler tarafından da en iyi ve aktif bir şekilde kullanması çok önemlidir. Özbay'ın (2003) yapmış olduğu araştırmadan, Türkçe öğretmenlerinin ders esnasında kullandıkları araç gereçlerin başında Türkçe ders kitabının (%94.44) gelmesi sonucu, Türkçe öğretmenleri tarafından en çok kullanılan materyal olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı, Türkçe ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi neticesinde daha kaliteli ders kitaplarına doğru bir yönelme olacaktır (Semerci, 2004). Türkçe ders kitaplarının incelenmesi dil, içerik ve görsel açıdan değişik şekillerde ya da genel olarak yapılabilir. Bu tür araştırmaların çok olması, Türkçe ders kitaplarının geleceğini tayin etmede önemlidir.

Metin ve Metin Türleri

Metinler, Türkçe ders kitaplarının en temel unsurlarından birisidir ve dil edinimi bakımından çok önemlidir. Metinler, öğrencilerin başta kültür olmak üzere sosyal yaşamı, toplumsal kuralı, iyiyi ve kötüyü, ahlak gibi değer ve nitelikleri kavramasını sağlayan aktif bir yapıdır (Akkurt, 2011). Alanyazına bakıldığında, Türkçe ders kitaplarında bu denli önemli bir yere sahip olan metinler için birçok tanımlama yapıldığı görülmüştür. Türkçe Sözlük'te, metin kavramı, "Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü." şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2011). Diğer bir tanıma göre metin, bir duyguyu, düşünceyi, fikri, istek ya da öneriyi açıklayan ya da betimleyen tümceler bütünüdür (Aktaş ve Gündüz, 2003, s. 87). Metin kavramına benzer bir şekilde yaklaşan Akyol (2006) ise, metnin bir kitabın içerisindeki kısımları, tek başına bir konuyu ya da birkaç paragraftan meydana gelen ve belirli bir ana fikri olan yazıları anlattığını dile getirmiştir. Son olarak da Güneş (2013), metin kavramını,

bilgilerin, duygu ve düşüncelerin anlatım, imla ve çeşitli biçimlere göre yerleştirildiği yapılar olarak tanımlamıştır.

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak metin kavramı ile ilgili birtakım anahtar kelimelere ulaşmak mümkündür. Kelimeler, cümleler, anlatım, noktalama işaretleri, anlam, açıklama, betimleme, konu, ana fikir, yazı şeklinde sıralanabilen bu anahtar kelimeleri kullanarak ortak bir tanım ortaya çıkabilir. Metin, yazar tarafından istenilerek kaleme alınan, belirli bir konusu ve ana fikri olan, yazım ve imla kurallarına dikkat edilerek yazılmış, birbirine bağlı ve anlamlı cümleler topluluğudur.

Metnin kendine has bazı özellikleri vardır. Erkul (2004, s. 80), metnin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Yazıyı meydana getiren ses, sözcük, tümce ve birbirini takip eden tümceler topluluğuyla ilgili düzenlemedir.
2. Zengin ve anlamlı dil birliğidir.
3. Metni oluşturan ögeler, anlamlı bir bütün oluşturur.
4. Sadece cümlelerden meydana gelmez. Cümlelerle şifrelenir. Karmaşık bir anlam birliğidir.
5. Yazar, bilinçli bir şekilde meydana getirir.

Metnin özelliklerine TDÖP’de de değinilmiştir. Türkçe ders kitaplarına konulacak olan metinlerin özellikleri, 1-8. Sınıflar TDÖP’de şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2016):

1. Türkçe dersinin amacını ve kazanımlarını gerçekleştirebilecek nitelikte olmalıdır.
2. Öğrencilerin yaşlarına ve sınıf düzeylerine uygun olmalıdır.
3. Öğrencilerin ruh dünyalarını olumsuz şekilde etkilememelidir.
4. Yazarın ya da içerisinde bulunan dönemin söyleyişinde ve imlasında herhangi bir değişiklik yapılmamalıdır.
5. Herkes tarafından kabul edilmiş yazar ve eserlerden edebi değere sahip olan metinlere yer verilmelidir. Kitaba seçilen metinler, birincil yazardan alınmalıdır.

6. Metin, belirli bir sınıf için seçilmelidir. O metin, başka bir sınıf için kullanılmamalıdır.
7. Nitelikli ve doğru çevirisi yapılan dünya edebiyatı metinleri tercih edilmelidir.
8. Türkçe ders kitabına seçilecek olan metinlerin, öğrencilerin hayal dünyasını zenginleştirmesine, duygu ve düşüncelerini geliştirmesine; beceri, bilgi, estetik zevk ve dil seviyelerini artıracak nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.
9. Bir sınıfa ait olan Türkçe ders kitabında, farklı türde olmak şartıyla aynı yazara ait en fazla iki metin yer alabilir.
10. Tiyatro, roman ve destan gibi türlerin tamamı Türkçe ders kitabına alınamayacağı için bunların en uygun kısmı kazanımlar göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Eserin seçilen kısmına kadar olan özeti, metnin başında verilmelidir.

Metin kavramına açıklık getirirken karşımıza önemli bir nokta çıkmaktadır. Bu önemli nokta, metnin bütünlük içerisinde olma zorunluluğudur. Bunun yanında metinlerin mantıklı sıralama içerisinde olması ve dil bilgisi yönünden kurallara uygun hazırlanması gerektiği de çok önemlidir (Yücelşen, 2014).

Metinlerde yer alan cümleler bir durumu, isteği, duyguyu ve düşünceleri anlatan bir önerme niteliği taşımaktadır. Okur, metni anlamlandırma aşamasında cümleler arasında ilişkiler kurarak metinde işlenmek istenen bilgiye ve ana düşünceye ulaşır (Karatay, 2013, s. 235).

Anadil eğitiminde kullanılacak metinlerin çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinimsel özelliklerine uygun olması gerekir. Ayrıca çocukların toplumsal özelliklerine uygun ve dilin anlam zenginliklerini ortaya sunan metinlerin kitaplarda yer alması gerekir (Küçükavşar ve Hasırcı, 2013).

Türkçe ders kitaplarına konulmak üzere seçilen metinlerin konusunun ve ana fikrinin hedeflenen yaş düzeyine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Metinler, toplumsal kurallara, insan sevgisine, ahlaki ve milli değerlere bağlı olmalıdır. Ayrıca metinlerin, öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik olmasına da dikkat edilmelidir (Balcı, 2013, s. 90).

Ana dil eğitimi, nitelik olarak bilgiden ziyade bir beceri kazandırabilme dersidir. Bu beceri kazandırabilmek için ise metin türlerinden yararlanılır (Temizkan, 2009, s. 134). Metin türü, farklı metin gruplarını değişik açılardan değerlendirmek şartıyla benzer nitelikte olan metinleri bir araya getirerek yapılan sınıflama işidir. Metin türü, bireydeki alışkanlıklar ve beğeni ile toplumun beklentisiyle alakalı bir tanımlamadır (Günay, 2013, s. 365).

Okur, metin okurken eğer metnin türünü bilirse çok büyük bir kolaylık elde etmiş olur. Yapılan araştırmalar bu sonucu göstermektedir. Metnin türünü bilen öğrenciler, bilmeyen öğrencilere nazaran metin bilgilerini daha iyi hatırlamaktadır (Ulaş, 2003, s. 86).

TDÖP, öğrenme alanlarını sözlü iletişim, okuma ve yazma şeklinde belirlemiştir. Öğrenciler, bu öğrenme alanlarına ait kazanımlara ulaşmak amacıyla metin türleri üzerinde çalışmalar yapacaktır. TDÖP'nin odak noktası, öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar neticesinde anlama, anlamlandırma, değerlendirme ve sentezleme becerilerini geliştirme üzerine olmuştur (MEB, 2016).

Ders kitaplarına seçilen metinlerin türleri, eğitim açısından çok önemlidir. Metin türleri ile öğrencilere kazandırılmak istenen sadece tür bilgisi ya da türe ait özellikler değildir. Türlerle ait anlatım ve dil özellikleri, metin türleri ile birlikte öğrencilere kazandırılmış olur. Öğrencilere, hikâyelerle, anlatım biçimlerinden betimlemeyi ve devamında betimlemelerde kullanılan zarf ve sıfatları da kavratmak mümkündür. Makalelerle, açıklama yapmayı; şiirlerle de söz sanatını ve mecaz söyleyişleri kavratmak mümkündür (Çeçen ve Çiftçi, 2007).

Alanyazın taraması yapıldığında metin türlerinin farklı biçimlerde sınıflandırıldığı görülmüştür. Adalı (2003, s. 221), metinlerini, öykü, şiir, roman, oyun gibi metinlerin yer aldığı “kurgulayıcı metinler” ve makale, gazete haberleri gibi metinlerin yer aldığı “bilgilendirici metinler” olarak genel anlamda iki gruba ayırmaktadır.

Akyol (2006, s. 139-186), ders kitaplarında yer alan metinleri hikâye edici metinler ve bilgi vermeye dayalı metinler olarak iki gruba ayırmıştır.

Günay (2013, s. 367-391), metin türlerini, özyaşamsalöyküsel metin, öğretici metin, içsel metin, mektup metinleri, aytamlıkla ilgili metin, polemik metin, olağanüstü ve düşlemsel metin, destansı metin, romanesk metin, ağılatısal metin, gülmece metin ve dramatik metin olarak sınıflandırmıştır.

Metinler, dil öğretimi bakımından edebi, özel, özgün ve üretilmiş şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bunun yanı sıra bilgilendirici, öyküleyici ve şiir olarak da sınıflandırılmaktadır. Dil öğretimi esnasında kullanılan metinlerin, zaman içinde değiştiği görülmektedir. Eskiden edebi metinlere çok fazla önem veriliyordu. Günümüzde ise özgün, üretilmiş ve özel metinlere daha fazla önem verilmektedir. Türkçe öğretiminde de bu durum kendini göstermiştir. Artık sözlü, yazılı ve görsel metinlere daha çok ağırlık verilmeye başlanmıştır (Güneş, 2013).

TDÖP, metinlerin işlenmesi esnasında sınıf seviyelerine göre türlerin paylaşımına dikkat edileceğini belirterek, metin türlerini aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi sınıflandırmıştır (MEB, 2016).

Tablo 1. Ortaokul Ders Kitaplarında Yer Alacak Metinlerin Türleri ve Dağılımı

Metin Türleri	Sınıflar			
	5 ve 6. Sınıflar		7 ve 8. Sınıflar	
	Dinleme/izleme	Okuma	Dinleme/izleme	Okuma
Hikâye Edici	8	14	8	14
Bilgi Verici	4	14	4	14
Şiir	4	8	4	8
Toplam Metin Sayısı	16	36	16	36

5, 6, 7 ve 8. sınıflarda hikâye, destan, masal, anı, efsane, tiyatro, roman ve fabl türleri, hikâye edici metinler kapsamına alınmıştır. Ders kitaplarında deneme, makale, mülakat, eleştiri, köşe yazısı, söyleşi, gezi yazısı, biyografi ve otobiyografi türlerinde örneklerle yeterince yer verilecek ve bu türler, bilgi verici metinler kapsamına alınacaktır. Ayrıca ders kitaplarında, ait oldukları sınıfların seviyelerine uygun şiirlerle yer verilecektir (MEB, 2016). TDÖP, yukarıda yer tabloda görüldüğü gibi farklı türdeki metinleri üç başlık altında toplamıştır.

Bu çalışmada, ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler incelendiği için TDÖP'deki metin türleri sınıflaması dikkate alınmıştır. Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri hikâye edici metinler, bilgi verici metinler ve şiirler olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

Hikâye Edici Metin

Bir ya da birden fazla kişinin yaşadığı olayların belli bir yer ve zaman diliminde anlatıldığı veya bazı kişilerin karakterlerinin çizildiği ve çoğunlukla birkaç sayfadan oluşan yazılara hikâye denir (Oğuzkan, 2001, s. 98). Hikâye, tarih boyunca en fazla kullanılan metin türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca her toplumda ve her kültürde çocukların en çok ilgi duyduğu metin türüdür (Şahin, 2012).

Hikâye edici metin, olayların hikâye edilerek anlatıldığı metinlerdir. (Sulak, 2009). Hikâye edici metinler, kişinin hayal gücünü zenginleştirerek, kişiyi kendi dünyasından alıp başka dünyalara götürmektedir (Güneş, 2013, s. 3). Bu tür metinlerde yazarın esas amacı, okuyucuyu bahsettiği olayların içerisine sokmaktır. Olaylar, sürekli olarak akmakta ve birbiri üzerinden devam etmektedir.

Hikâyelerin çocuklarda sağladığı faydaları Akyol (2006, s. 139) şöyle belirtmiştir: Hikâyeler çocukların dil kullanımı ve kişilik bakımından gelişimini sağlar. Okuyucular içinde yaşadığı toplumun kültürel ve sosyal değerlerini öğrenir. Ayrıca tahmin etme becerisini geliştirir. İşcan (2004) ise hikâyelerin 11 – 14 yaş arasındaki çocukların sözlü anlatımlarında ve kelime hazinesinin gelişiminde çok etkili olduğunu belirtmiştir.

Yukarıda, hikâyelerin okurlara sağladığı faydaların sıralandığı görülmektedir. Peki, okurlara hikâye kavramı nasıl kazandırılabilir? İşte bu sorunun yanıtını, Akyol (2006, s. 143) şu şekilde vermiştir: Çocuklara bol bol hikâyeler okunmalı ve okunan hikâyeler onlarla tartışılmalıdır. Bu işe bir süre devam edildiğinde çocuklar hikâyenin yapısına alışacaktır. İlk başta hareketli ve birbirini takip eden olayların ele alındığı hikâyeler seçilmeli, zaman geçtikçe ise duygulara ve vicdana hitap eden olaylara yer veren hikâyeler seçilmelidir. Hikâyenin yapısının anlaşılması konusunda benzer görüşü savunan Sulak (2009), hikâye edici metinlerin okuduğunu anlama aşamasında etkili

olması için yapısının iyi bilinmesini ve yapısına uygun okumanın yapılmasını gerekli görmektedir.

Bilgi Verici Metin

Okuyucunun bilmediği düşünülen bir konu hakkında, o kişiyi bilgilendirmek ve verilen bilgiler ışığında hareket etmesini sağlamak amacıyla hazırlanan öğretici metinlere bilgi verici metin denir (Günay, 2013, s. 371). Genel anlamda, bilgi verici metinler, okuyucuya bilgi vermek amacıyla kaleme alınan metinlerdir.

Bilgi verici metinlerin yapısı genellikle olumlu ve olumsuz karşılaştırmalar, sebep-sonuçlar, tanımlamalar, sıralamalar, inceleme, açıklama, sorun çözme şeklinde olmaktadır. Bilgi verici metinler, deneme, makale, anı, eleştiri, röportaj, mektup gibi türleri içermektedir. Bilgi verici metinlerde anlatım açık, yalın ve kesindir. Sözcükler gerçek anlamı ile kullanılır. Metnin yazılma amacı açık bir şekilde ortaya konur. Anlatımı güçlü kılmak için tanım, örnek ve karşılaştırmalara gerek duyulur (Güneş, 2013).

Bilgi verici metinler, günlük hayatta kullanılabilir ve uygulanabilir. Bu metinler, çocuklara etkili bir şekilde öğretilirse, çocukların dil gelişimlerine katkı sağlanmış olur. Metinde yer alan bilgilerin açıklama ve örneklerle sunulması, sorgulama ve tartışmalara girilmesi, öğrencilerin bilgiler edinmesini ve edinmiş olduğu bilgileri sentez ederek bilgi üretmesini, eleştirel düşünmeye başlamasını kolaylaştırmaktadır (Aylanç, 2012).

Bilgi verici metinlerin öğretilmesi ve okur tarafından anlaşılması, hikâye edici metinlere kıyasla daha zor olur. Bu durum, bu iki metin türünün yapısal özelliğinden kaynaklanmaktadır. Okur, bilgi verici metinlerde öğretim gereksinimi duyar. Burada öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Öğretmen, ilk önce metnin ana fikrini tespit etmeli. Sonra yardımcı fikirleri bularak, bunların ana fikirle olan ilgisini ortaya çıkarmalıdır. Okuyucu ise genel yapıyı anlayabilmek amacıyla metin içerisindeki işlevsel kelimelere çok dikkat etmelidir. En sonunda, bulunmuş olan sözcük ve kavramlar görselleştirilmelidir (Akyol, 2006, s. 160). Bilgilendirici metinlerde görsel kullanımı, okuyucunun öğreneceği bilgilerin somutlaştırılması açısından ayrı bir önem

sahiptir. Okuyucu, metinde ilk kez duyduğu bir kelime ya da kavramı görseller yardımıyla daha kalıcı bir hale getirecektir.

Şiir

İnsan, sevinç, acı, ümit ve coşku gibi duyguları olan varlıktır. Bu tür duyguları paylaşmadan duramaz. İşte bu yüzden şiir, insanların heyecan ve coşkularını dile getirme gereksiniminden ve isteğinden doğmaktadır (Aktaş, 2009).

Türkçe Sözlük'te şiir, "Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebi anlatım biçimi." olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Kaya'ya (2013) göre şiir, sözcüklerle ritim ve duyguların birlikte hareket ettiği, düşlerimizi perçinleyen yazı biçimidir. Anlam bakımından ise hayale, düş gücüne, imgeye ve gönüle seslenebilen; coşku ve duygu uyandırabilen, etkileyen şekilde karşımıza çıkmaktadır (Temizkan, 2009, s. 221). Şiir, herhangi bir olay, duygu ve düşüncüyü müzikal bir ritim ile güzellik duyusuna hitap edebilecek şekilde mısralarla anlatan yazı türüdür.

Gelişimlerinin hemen her döneminde şiir türüne olumlu tepki veren çocukların şiirlerle olan ilişkisi, ilk olarak dinlemeyle başlar. Daha sonraları kendileri şiir okumak ve ezberlemek isterler. Okul çağına gelmiş çocuklar, ruhsal ve zihinsel gelişimlerine uygun öğretici ve lirik şiirlerden hoşlanırlar. Çocuklar, bunlardan başka, doğa olaylarını, yöresel ya da dinsel bayramları anlatan, tasviri ve güldürücü şiirlere ayrı bir ilgi duyarlar (Oğuzkan, 2001, s. 249-252). Öğretmenler, çocukların hoşlandığı ve ilgi duyduğu şiirleri onlara ezberlemesi için verebilir. Böylelikle çocuklar, şiire karşı olumlu tutum sürdürmeye devam ederler.

Çocuklara güzellik, insani duygular ile vatan ve millet sevgisi kazandırmada şiirlerin çok büyük bir etkisi vardır. Anadili sevdirmeye ve anadilin zenginliğini tanıtmaya ile duygu ve düşüncelerin sanatlı bir şekilde nasıl anlatılabileceğini kavratma açısından da şiirin çok büyük bir işlevi vardır (Oğuzkan, 2001, s. 248). Ayrıca şiirin çocukların sosyal gelişimine de katkısı vardır. Çocuk, şiir okurken kendine güven duyar ve topluluk içinde şiir okumaktan mutluluk duyar (Yıldırım, 2012).

Şiirler, çocukların anlayabileceği şekilde olmalıdır. Çocuklar, anlamakta zorlanacakları şiirleri okumayı pek sevmezler. Şiirde duygular ve düşünceler bütünlük

içerisinde ve çocukların anlayabileceği şekilde olmalıdır. Şiirlerin, onların yaşına, seviyesine ve kelime dağarcığına uygun ve dilinin, açık, anlaşılır ve sade olması gerekir (Yıldırım, 2012).

Şiirlerde önemli olan, duygudur. Şiirdeki duyguyu hissedebilmek ya da çevremizdekilere hissettirebilmek için vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okumak gerekir. Bundan dolayı öğretmenlerin, sınıf içi etkinliklerde bu hususa dikkat etmesi gerekir. Böylelikle çocuklar, şiirin diğer metin türlerinden farkını anlayabilirler. Ayrıca çocuklara verilen şiirler, ilgili görsellerle desteklendiğinde, çocukların şiire ait duyguyu yakalaması daha kolay olacaktır.

Ders Kitaplarında Görsel Tasarım

Görsellik, insanlığın var olduğu günden bu yana iletişimin kilit noktası olmuştur. Görsellik, bilginin hızlı bir şekilde yayıldığı ve tüketildiği günümüz dünyasında daha önemli bir hale gelmiştir. Birçok eğitim bilimci, çocukların öğrenmelerinde görselliğin önemli olduğunu söylemektedir. Görseller, yazıya kıyasla daha kalıcı ve dikkat çekicidir. Görseller, öğrencilere karmaşık gelen bilgilerin ve soyut kavramların öğrenilmesinde daha etkilidir (Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010).

Günümüzde hemen hemen her yerde yazılı sembollerden daha çok yer alan resimlere bakıldığı zaman ne kadar fazla görsel kullanıldığı görülmektedir. Hatta internet ortamında paylaşılan bilgi ve yorumların büyük bir kısmı görsel ya da görsellerle desteklenmeye çalışılmış yazılı metinlerdir. Bu durum, insanların iletişim kurarken yoğun bir şekilde görselleri kullandıkları şeklinde de ifade edilebilir (Başaran, 2013, s. 351-352). Başaran (2013, s. 353), görsellerin eskiden beri ve sık kullanıldığını belirterek, görsellerin bilgi paylaşımında iletişim kuranlara çok fazla yarar sağlamakta olmasının buna sebep olarak gösterilebileceğini belirtmiştir.

Hayatımızda yoğun bir şekilde kullandığımız görseller, eğitim ve öğretim sürecinde de kullanılmalıdır. Öğretmen ve öğrencilerin en çok kullandığı materyallerden birisi olan ders kitaplarının da görsellerle desteklenmesi gerekir.

Kitaplar, estetik bakımdan eğitici olmak zorundadır. Bu durum, kitapların görsel açıdan kendine özgü bir resimleme ve grafik tasarımına sahip olma zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Tüm bunların yanı sıra, ders kitapları, nitelikli bir kâğıda

basılmalı, kapak sayfası başta olmak üzere estetik açıdan okuyucuların ilgisini çekmeli, beğenisini toplamalı ve tasarlanan görsel düzeni eğitici nitelik taşıması gerekir (İşeri, 2003).

Çocukların bilişsel gelişim özelliklerine dikkat edilmesi gerekir. Somut dönem ile soyut dönemin arasında kalan çocuklar, kendi dünyalarını yaratma gayesi içerisinde olurlar. Bu aşamada onlara sunulacak olan görseller çok etkili olmaktadır. Hem somut hem de soyut dönem içerisinde olan çocukların dikkat ve ilgilerini çekebilmek için görüntüye dayalı araçların kullanılması önemlidir (Batur, 2010). Bu bağlamda düşünüldüğünde ortaokul 5. sınıf öğrencileri de somut dönem ile soyut dönem arasında yer almaktadır. Bu yaş grubundaki öğrencilerin de görsel öğelerle bol bol karşı karşıya getirilmesi gerekir. Türkçe ders kitaplarında metinlerin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla görsellerin kullanılması çok önemlidir.

Ders Kitaplarında Resim

Türkçe Sözlük (TDK, 2011), resim kavramını, “Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem ya da fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.” olarak tanımlarken; Özer (2006, s. 427) bakma, görme ve duyumsama işlemlerinin yapılmasının ardından iletmek istediği mesajı insanlara ulaştıran ve insanların bu mesaj üzerinde düşünmesini sağlayan bir sanat formudur şeklinde tanımlamaktadır.

Resim, kelimelerin görsel olarak ifade edildiği en eski iletişim araçlarından birisidir. Yazının icat edilmesinden uzun yıllar önce, o dönemin sanatçıları, hislerini resimler yoluyla yansıtmıştır (Kaya, 2006, s. 421). Günümüzde ise insanlar, yazı ile resimleri bir arada kullanarak düşüncelerini anlatmaya çalışmaktadır. Yazı ile resimlerin bir arada kullanıldığı materyallerden birisi de ders kitaplarıdır.

Ders kitaplarında yer alacak resimlerin kaliteli olması için bazı öğelerin bilinmesi ve bunlara dikkat edilmesi gerekir. Bir resmin temel öğeleri çizgi, biçim, yön, boyut, ton, doku ve renk şeklinde sınıflandırılabilir. Resimlerde bu öğelerin birisi ya da birden fazlası bir arada olabilir. Bu öğelerin bir araya getirilmesinde dikkat edilmesi gereken birtakım ilkeler vardır. Özellikle öğretim amacı taşıyan ders kitaplarında

kullanılacak olan resimlerde dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler şöyledir (Ceyhun ve Yiğit, 2005, s. 102-103).

1. Sadelik: ders kitaplarında kullanılan resimler basit ve sade bir şekilde olmalıdır.
2. Denge: Her kısımda kullanılacak olan resimlerin oranının, konuların önemi oranında kullanılması gerekir.
3. Açıklık: Resimler, vermek istediği mesajı açık bir şekilde yansıtmalıdır.
4. Hareket: Resmin öğeleri, tekdüze ve eşit şekilde dağılmamalıdır. Bu durum, resimlere durgun bir özellik katar. Hareketli resimlerde, göz hareketleri de belirgin olan noktalara yönelir ve bakışlar o bölgede yoğunlaşır.
5. Süreklilik: Göz hareketleri, düşüncede herhangi bir kesiklik olmadan devam edebilmelidir.

Bir kitap, amacına uygun ve etkili bir şekilde resimlendirilmelidir. Bunun sağlanması, öncelikle amaca uygun olan resim ya da resimlerin seçilmesine ya da hazırlanmasına bağlıdır. Kitabın resimlendirilmesinde görevli olan kişi ya da kitabın yayın editörünün, resim sanatının öğelerini ve ilkelerini bilmesi şarttır. Ders kitabını resimlemek, adeta bir vitrin ya da sergiyi düzenlemeye benzemektedir. Vitrinin ya da serginin iyi bir şekilde düzenlenmesi hedeflenen başarıyı getirecektir. Pek çok kişi, resim sanatının zor olduğunu ve bunu ancak yetenekli kişilerin yapabileceğini düşünür. Elbette yetenek çok önemlidir, fakat unutulmamalıdır ki, başarı deneyimle de kazanılır. Diğer bir yandan bilgisayar teknolojisindeki gelişmelerle birlikte, konu ve amaca uygun olan milyonlarca hazır resmin içerisinde doğru tercih yapmak da ciddi anlamda yetenekle alakalıdır. Resim konusunda yeteneği orta derecede olan bir kişi bile güzel olan resimleri kötü olanlardan kolay bir şekilde ayırt edebilmektedir (Ceyhun ve Yiğit, 2005, s. 102).

Çocuklar, hayatlarının ilk yıllarında kitaplarla karşılaşır. Kitaplar, içerisinde yer alan metinler ve resimlerle birlikte çocukların duygu ve düşüncelerini harekete geçirmeye başlar (Çakmak ve Sofuoğlu, 1997), bu yüzden ders kitaplarında yer alan resimler, sadece gösterilmek istenen özelliği yansıtmalı ve ana düşünceyi belirtmelidir (Ceyhun ve Yiğit, 2005, s. 104). Ders kitabında yer alan resimler, öğrenci motivasyonunu sağlamalı, okumaya özendirici olmalı ve estetik bir değer taşımalıdır (Arı, 2008).

Ders kitabında yer alan resimlerde kullanılan renklere de dikkat etmek gerekir. Ders kitaplarında yer alan resimlerde kullanılan renkler, öğrencilerde duygusal bir etki yaratma aşamasında kullanılabilir en önemli araçlardan birisidir (Helvacı Tüzel, 2009). Ayrıca resmin ifade gücünü ortaya çıkaran en önemli tasarım elemanıdır (İşler, 2003). Renklerin seçimi noktasında, öğrencilerin yaş gruplarına ve canlı renklerin kullanılmasına dikkat edilmesi gerekir. Çünkü hazırlanan resimlerin öğrencilere hitap etmesi ve dikkatlerini çekmesi ancak böyle sağlanabilir.

Ders Kitaplarındaki Resimlerin Önemi

Ders kitaplarında resim gibi görsel ifade biçimlerine çok fazla yer verilmesi gerekir. Bu önerinin arkasında, Piaget'in dört evrede ele aldığı zihinsel gelişimin, Bruner tarafından üçe indirgenmesi yatmaktadır. Bruner, çocukların zihinsel gelişimine yönelik evreleri enaktif, ikonik ve simgesel düşünme evreleri olarak isimlendirmektedir. Enaktif düşünme evresinde çocuk, çevresindeki nesnelere doğrudan bir ilişki kurmak ister. Çocukların tanımlamış oldukları nesnelere anlamları, onların nesnelere ne yaptıklarıyla ilgilidir. İkonik düşünme evresinde çocuk, nesnelere kendisiyle doğrudan ilişki kurmaz, nesnelere zihinsel sembolleriyle uğraşır. Simgesel düşünme evresinde çocuk, artık nesnelere sembolleriyle de uğraşmaz. Çocuk doğrudan sembollerle düşünmeye başlar (Akt. Köksal, 2011, s. 106). Bruner'in zihinsel gelişim evrelerine bakıldığında ortaokul 5. sınıf öğrencisinin ikinci evrede yani ikonik düşünme evresinde olduğu görülmektedir.

Resimlerin, ikonik düşünme evresinde olan çocuklar açısından etkili bir öğretim materyali olmaları kaçınılmazdır. Bundan dolayı, ders kitaplarının görsellik açısından zenginleştirilmesi şarttır (Köksal, 2011, s. 106).

Beynimiz, bize bir hikâye anlatıldığı zaman, onu dinlemekte ve oradaki sözcükleri görüntülere çevirmektedir. Mesela, "otomobil" denildiği zaman, onu beynimizde şekillendiririz. Yani otomobili harflere göre değil görsellere göre düşünürüz. Hatta sevgi, nefret, mutluluk gibi soyut kavramları bile beynimizde şekillendiririz. Okumak için elimize aldığımız bir kitabın ilk olarak resimli sayfalarını çeviririz. Bu eğilim, yaşı düşük olan gruplarda daha nettir (İşler, 2003).

Anlatımın sadece sözlü ve yazılı olarak yapılması, özellikle küçük yaşlardaki dinleyici ve okuyucuların ilgilerini çekmede ve konuları gerektiği şekilde anlamalarını sağlamada yeterli olmamaktadır. Kullanılan kelime, farklı iş ve bilim kollarında yerine göre farklı anlamlara gelebildiği gibi, anlatımı yapılan konuya göre de değişik kavramları yansıtabilmektedir. Anlatımda kelimelerin yetersiz kaldığı ve onları açıklamak gerektiği durumlarda yazılı anlatımlar resim, fotoğraf ve grafiklerle desteklenmelidir. Bu durum, anlatılan konuda asıl vermek isteyeceğimiz mesajın doğru bir şekilde algılanması için adeta bir zorunluluk olmuştur. Günümüz öğretiminde işitsel ve görsel araçları kullanmanın öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve daha kısa sürede gerçekleştirdiği ve bu öğrenmelerin kalıcılığının fazla olduğu artık bilinmektedir (Ceyhun ve Yiğit, 2005, s. 100). “Bir resim bin kelimeye bedeldir.” diye iddialı bir söz söyleyen Karatay (2011, s. 78), okuyucuya sayfalarca kaleme alınan yazı ile verilmeye çalışılacak bir düşünce, duygu ya da bilginin, bir tane resimle daha kolay bir biçimde verilebileceğini söylemektedir. Ders kitaplarındaki resimler, ilgili olduğu metnin açıklamasını ve yorumlamasını sağlamak ve onu süslemek amacı ile yapılır. Yapılan resimler, kelimelerin soyut dünyasını görselleştirerek öğrenmede kalıcılığı ve çocuklarda estetik duygusunun ortaya çıkmasını ve geliştirilmesini sağlamaktadır. Küçük yaşlardaki çocuklar, her şeyi görerek ve inceleyerek öğrenmeye çalışır. Bundan dolayı iyi bir metnin ve bunun yanında da iyi bir resmin yer alması kaçınılmazdır. Uyumlu bir resim, metni anlamayı ve kavramayı kolaylaştırmaktadır (Dikeç, 2004).

Okunmaya değer görülen bir içeriğe güzel resimlere sahip olan kitaplar, iyi kabul edilmektedir. Ön kapaklarından başlamak üzere son sayfalarına kadar bu kitapların tüm tasarımları, içerikle uyumludur. Bu uyum da okuyucuyu bir anlamda kitap alıp okumaya davet etmektedir (Karatay, 2011, s. 77). Hatta ders kitapları, resim ve fotoğraflarla süslenildiğinde öğrencinin o dersi sevmesine yardımcı olmaktadır (Karagöz, 2009).

Çocuklara kazandırdıkları bakış açısı bakımından düşünüldüğünde resimlerdeki görsel öğelerin çok etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Çocukların resimlemelerden çok büyük zevk almaları, bir şeyi öğrenmelerinden elde edilen sonuç ile adeta ispatlanmaktadır (Gülpınar, 2010).

Ders kitabının en önemli eğitim materyali olduğu ve resimlerin çocukların öğrenmesine katkı sağladığı inkâr edilemez. Ders kitaplarının bu bilinçle hazırlanması

gerekir. Böylelikle ocukların eğlenceli dünyalarına pencere açılacak sonra da ğretim programında başarılı olması sağlanmış olacaktır. Estetik beğeni kazanabilmiş, yaratıcılığı güçlü ve özgüveni yüksek nesillerin yetişebilmesi için ders kitapları, bir ekip ruhuyla uzman kişiler tarafından hazırlanmalıdır (Kılıç, 2006). Çocukların okuyacağı kitaplarda yer alan resimler, adeta birer sanat yapıtı olarak görülmelidir. Bundan dolayı önce kitaplarda yer alan resimler, sanatçılar tarafından birer sanat yapıtı haline getirilmeli sonra da ait oldukları kitapların parçası haline getirilmelidir (zer, 2006).

Ders kitaplarındaki resimlerin, çocukların ilgisini ve dikkatini çekme ve bunun ardından gelecek olan öğrenme üzerindeki tesiri oldukça büyüktür. Çocukların resimler aracılığıyla karşılaşacakları görsel ögeler, belleklerinde yer edecek ve bunlar davranışa dnyecektir. Bizler, ğrencilere doğru ve etkili görsel yaşantılar sağlayabilirsek ve bunu ders kitaplarındaki anlamlı bilgilerle destekleyebilirsek öğrencilerde hem bilişsel hem de davranışsal alanda olumlu bir şekilde değişmeler olacağı kesindir (Arı, 2008). Resimler, sözel bilgi ya da düşüncelerin kavranmasını artırabilir (İşler, 2003). Araştırmalar, resimlerin ilgi çekici olduğunu ve kalıcılığı sağladığını kanıtlamıştır. Resimler, ocukların zihninde daha kalıcı etki bıraktığından dolayı, çocuklara aktarılmak istenen bilgilerin görselleştirilmesi öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Fakat resimlerin, çocuğun görsel algı düzeyine uygun yapılması gerekir (Ayhan, 2010).

ocuk, resimlerle baş başa kaldığı zaman sanatsal bir zevk almaya başlar. Ayrıca ocukların anlama, kavrama ve yorumlama gleri gelişir. Bu niteliklere sahip olan resimler, çocukların düşünce ve duygu dünyasına seslenmiş olur. Resimler, sanatsal bir kaygı ile yapılmalıdır. Bu hususa dikkat eden resimler, çocukların düşünce ve duygularının gelişmesine katkı sağlar (Karatay, 2011, s. 83).

Ders kitaplarında yer alan resimler, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme, empati kurma, problem çözme ve ifade becerilerini geliştirmek için kullanılabilir. Temel eğitimin vazgeçilmez materyali olarak algılanan ders kitaplarının, resimlerle desteklenmiş olması, gerek ders kitaplarının çekiciliğini artırmak, gerekse öğrenciyi merkeze alan eğitimin sağlanması açısından çok gereklidir (Köksal, 2011, s. 113).

Ders Kitaplarındaki Resimlerin İşlevi

Resmin kitaplarda en önde gelen işlevi, kitabın içeriğinin kavranmasına yardımcı olmasıdır. Çocuklar, resimlerle desteklenmiş bir metnin içeriğini daha iyi akıllarında tutar (Kaya, 2011). Sadece yazınsal metinlere sahip olan kitaplar, çocukların pek ilgisini çekmez. Ama resimlerle desteklenmiş bir ders kitabı, çocukların ilgisini çekmenin yanında okuduklarını anlamalarını da sağlamaktadır.

Sözel bir konunun resimlerle desteklendiği zaman öğrenme bakımından faydalarının olduğunu dile getiren Ceyhun ve Yiğit (2005, s. 100-101), resim kullanımının faydalarını şu şekilde sıralamıştır:

1. Okuyucunun ilgisini toplar. Dikkatlerini konuya yoğunlaştırır.
2. Herkes tarafından aynı mesajın alınmasına yardımcı olur. Öğretimde birlik ve bütünlüğü sağlar.
3. Okuma ve anlama konusunda sıkıntı yaşayanlara konuyu ve anlamı kolay bir şekilde kavratır.
4. Konuları daha gerçekçi ve somut bir şekilde kavratır.
5. Öğrencilerin daha önce hiçbir yerde karşılaşmadıkları soyut kavramları ve sözcüklerle anlamakta güçlük çektikleri canlı ve nesnelere tanımlarına yardımcı olur.
6. Okuyucuların hayal dünyalarını geliştirir. Bu sayede, okuyucuların daha yaratıcı düşüncelerine imkân sağlar.

Ders kitapları sayesinde öğrencilere aktarılan çağdaş ve bilimsel bilgilerin yanı sıra yapılan resimler yoluyla kazandırılan görsel, teknik ve estetik değerler de eğitimin işlevli bir parçası şeklinde düşünülmelidir (Yıldız Doyran, 1997). Estetik bir değere sahip olan resimler, çocukların beğeni düzeyini yükseltmektedir (Kaya, 2011). Görüldüğü üzere estetik değer, ders kitapları için ayrı bir öneme sahiptir. İnsanlar, estetik bir nesne ile karşılaşır ve insanların zihinlerinde onunla ilgili birtakım düşünceler oluşur. Bunun sonucunda da ona bir değer yükleriz. Sanat eserinin bizim için anlamı da burada başlar (Sevim, 2010). Ders kitabı ve ders kitabında yer alan metinler için hazırlanan resimlerin bir sanat eseri gibi düşünülmesi gerekmektedir. Çünkü ders kitabının ve resimleri okuyuculara anlamlı gelmesi ve okuyucular tarafından beğenilmesi ancak bu düşüncenin bir ürünü olabilir.

Çizgi, doku, biçim ve renk gibi öğelere sahip olan resimler, duyguları harekete geçirme noktasında yazıya oranla daha etkili olabilir. Bundan dolayı, ders kitaplarında yer alan metni desteklemek için yapılan resimlerin etkili ve doğru bir şekilde kullanıldığı öğretim materyalleri görsel hatırlama için adeta bir köprü işlevi görmektedir (Tontu, 2008).

Kitaplardaki resimler, çocukların zihinsel faaliyetlerini yerine getirmesine, sosyal alanda dilsel gelişimine katkı sağlayarak yardımcı olur ve hayal gücünü zenginleştirerek, yaratıcılıklarını artırır (Kara, 2012). Resimlerin, çocuklardaki hayal gücünü geliştirme ve yaratıcılığı teşvik etme konusunda benzer görüşe sahip olan Yılmaz (2005), resimlerin çocuklar üzerinde bazı kültürel değerlerin ve resim sevgisinin kazandırılmasında da etkili olduğunu belirtmiştir.

İnsanların görme duyusunun ve öğrenme sonucu elde edilen bilgilerin bir araya gelmesiyle şekillenen metin ve görsel tasarım, öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılan ders kitaplarını ilgi çekici ve eğlenceli bir hale getirmektedir (Karatay ve Pektaş, 2012).

Resimlemeler aracılığıyla doğayı basit ama gerçekçi bir anlatım ile çocuklara sunmak, arada yer alan bağları güçlü kılmak, çocukların bundan mutluluk duymasını ve esprileri yakalayabilmesini sağlamak mümkündür (Gülpınar, 2010).

Çocuklar açısından çok fazla işlevi olan bu resimlerin birtakım niteliklere sahip olması gerekmektedir. Çünkü resimler, düşünmeyi, iletişimi ve öğrenmeyi desteklemektedir. Bu desteğin tam olarak sağlanabilmesi için resimlerin gerekli olan niteliklere sahip olması çok önemlidir (Kayabekir, 2010).

Türkçe Ders Kitaplarında Resim – Metin İlişkisi

Sınıf ortamlarının vazgeçilemeyen ve esas öğretim aracı ders kitaplarıdır. Türkçe ders kitabı da Türkçe derslerinde kullanılan bir öğretim aracıdır. Söylenildiği üzere ders kitaplarında resimler kullanılmaktadır. Türkçe ders kitaplarında da metinlerle birlikte görseller kullanılmaktadır (Başaran, 2013, s. 354). Türkçe ders kitabına yerleştirilen her metin için bir ya da birden fazla resim önerilmektedir. Buradaki amaç, metinlerin anlaşılabilirliğini görsel olarak desteklemek, metnin iletmek istediğini dilsel açıdan olduğu kadar görseller vasıtasıyla da anlamlandırmaya katkı sağlamaktır (İşler, 2003).

Türkçe ders kitaplarında kullanılan görseller, öğrencilerin ana dilini etkin kullanma, konuşma, yazma, görsel okuma becerilerini ve kelime hazinelerini geliştirme konusunda önemli bir görev üstlenerek, yapılan öğretimi sıradanlıktan kurtarmaktadır (Baş, 2002).

Nolen ve Goetz, ders kitaplarındaki resimleri, süsleyici resimler, açıklayıcı resimler ve metni tamamlayıcı resimler şeklinde üçe ayırmaktadır. Süsleyici resimler, bir konunun anlamını açıklamaktan ziyade, sembolik yönünü ortaya koymak amacıyla tasarlanmaktadır. Kitaplarda yer alan şiirler için uygun görülen bu tür resimler, çocukların hayal güçlerini harekete geçirmeyi amaçlamaktadır. Açıklayıcı resimler, herhangi bir metne açıklık getirmek amacıyla tasarlanmaktadır. Bu tür resimlere anlam çözücü resimler de denir. Ait oldukları metin ile aynı içeriği taşımak zorundadırlar. Metni tamamlayıcı resimler, çocuklara yabancı olan herhangi bir isim ya da kavramın tanıtılmasında kullanılır (Akt. Köksal, 2011, s. 107). Bu sınıflamaya göre, 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan hikâye edici ve bilgilendirici metinlerin resimlerini açıklayıcı ve metni tamamlayıcı resimler grubuna; şiirlerinkini de süsleyici resimler grubuna dâhil etmek mümkündür.

Metin, ilk olarak resmi yapan kişinin hayal gücü ile düşünceye dönüşmektedir. Daha sonra devam ederek gelişen zihinsel sürecin sonunda resmi yapan kişide canlanan imgeler ortaya çıkmaya başlar. Metin, adeta resimler ile birlikte cana gelir. Resimler, bazen kelimelerle anlatılmak istenenden daha güçlü bir iletişim ve anlatım aracı konumundayken aynı zamanda da metnin hareketliliğini sağlayan bir parça durumundadır (Akbaharer Arslan, 2012).

Türkçe ders kitaplarına konan her metnin bir resme sahip olması önerilmektedir. Buradaki amaç, metnin daha iyi anlaşılması için görsellik bakımından destek olmak ve metnin iletmek istediği mesajın, öğrencilere verilirken dilsel olmanın yanı sıra resimler aracılığıyla da katkıda bulunmaktır (İşeri, 2003). Türkçe ders kitaplarındaki resimler, öğrencilerin metnin içeriğine kolay bir şekilde odaklanmasını ve metnin anlamını daha çabuk elde etmesini sağlamaktadır (Karadağ, 2013). Belli bir niteliğe sahip olan resimler, metne göre insan belleğine daha iyi yerleşir. İnsanlar, beğenilen ve farklı olan resimleri hatırlamakta herhangi bir zorluk yaşamazlar. Özellikle küçük yaşlarda, resimleriyle beraber sevilen ve hoş giden bir metin hayat boyu unutulmaz. Kısacası,

renkli ve belirli bir biçimi yansıtan resimler, kitapların en önemli unsurudur (Kaya, 2011).

Türkçe ders kitabında metinlere ait resimler yapılırken, resmin ait olduğu metin dikkatli bir şekilde okunur. Metinde vurgulanmak istenen önemli noktalar, resimde de aynı şekilde vurgulanır. Bu durum hitap edilen yaş grubunun dikkatini çeker. Böylelikle metni okuyan kişinin zihninde parça görselleştirilmiş olunur. Güzel bir resmin, sadece metni andırıyor olmasından dolayı metne yerleştirilmesine karar verilmesi son derece yanlış olur. Önemli olan resmin metni andırması değil, metni anlatmasıdır. Metin ile örtüşmeyen resimler, okuyucunun metni anlamasını zorlaştırır. Kitaplarda bu hususlara dikkat etmek gerekir (Ayhan, 2010).

Resimlerin bir metin gibi düşünülmesi, metin gibi okunması ve çözümlenmesi gerekir. Bazen de resim ile metinlerin birlikte okunması ve çözümlenmesi gerekir. Örneğin, Türkçe ders kitaplarında yer alan hikâyeye edici metinlerdeki resimler, bu metin türünün anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi açısından önemlidir. Resimler, hikâyedeki karakterlerin duygularını, ifade şekillerini, hareket tarzlarını ve etkinliklerini yansıtmaktadır. Ayrıca resimler, anlatılan olayların ve durumun kurgu ya da gerçek oldukları hakkında okuyucuya ipuçları vermektedir. Tüm bunlar, hikâyelerdeki resimlerin, çok fonksiyonlu olduklarını göstermektedir (Karatay, 2011, s. 116-117).

Resimler, ait oldukları metinlere nazaran daha iyi hatırlanmaktadır. Bundan dolayı resimlerin, öğrencilerin anlamakta zorlanacağı metin ve konularda yer alması daha yerinde bir davranış olacaktır. Resimler, anlatım aşamasında kelimelerin yetersiz kaldığı durumlarda kullanılması gerekir. Türkçe gibi sözel konuların anlatılmasında resim kullanımı, öğrencilerin dikkatlerini konu üzerinde tutacaktır. Ayrıca konuların daha somut ve gerçekçi bir halde sunulmasını sağlayacaktır (Uzuner, Aktaş, Albayrak, 2010).

Türkçe ders kitabında yer alan resimler, öğrencilerin bilgileri yapılandırma aşamasında yardımcı olan en önemli unsurdur. Özellikle metni açıklayıcı ve yorumlayıcı işleve sahip resimler, metinde ana fikrin görselleştirilmesini sağlamanın yanı sıra öğrencinin metinlere yorumunu da eklemesini sağlamaktadır (Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010).

Ders kitapları, çocuk kitaplarından farklı bir şekilde resimlendirilmektedir. Ders kitaplarında yer alan resimler, metne bağlı bir şekilde bilgilendirmeyi sağlamaktadır. Resimlerin ait oldukları metinlerle bağlantılı olmasının yanında estetik değerlere de sahip olması gerekir. Resim-metin ilişkisi olan fakat estetik değerden yoksun bulunan resimlerin yararından söz etmek pek mümkün değildir (İşcan, 2004). Resimler net, açık ve metinle ilişkili olmalı, aynı zamanda da sanatsal değerleri bünyesinde barındırmalıdır (Gönen, Katrancı, Uygun, Uçuş, 2011). Kitapta yer alan resimler, motivasyonu sağlamalı, öğretici, eğlendirici nitelikte olmalı ve çocuklara estetik bir zevk vermelidir (Ertok Atmaca, 2006).

Türkçe ders kitaplarında görsel tasarım ilkelerine ve öğelerine uygun olarak hazırlanan resimlere yer verilmesi çok önemlidir. Resimler, metinle ilişkili olmalı ve metinlerin tekrarı olmamasına dikkat edilmelidir (Baş ve İnan Yıldız, 2014).

Golden'den (1990) aktaran Yılmaz (2005), metin ve resim ilişkisinin genel olarak şu şekilde olabileceğini belirtmiştir:

1. Metin ve resim, aynı anlama sahip olmalıdır.
2. Metin ve resim ilişkisinde resim, metne olağandan daha fazla bilgi desteği sağlar. Resimler, metnin anlattıklarını gösterir ve anlamı güçlü kılmaya yardımcı olur.
3. Resim, metindeki konunun bazı taraflarını aydınlatmak amacıyla kullanılır. Metinde anlatılmaya çalışılan her şey resimde bulunmayabilir.
4. Resim, metnin önemini ortaya koyar ve metni zenginleştirir. Asıl olay metinde anlatılır. Fakat resimler, metindeki detaylara dikkat çekerek metni genişletir ve metnin incelikleri işlenmesini sağlar. Ayrıca resimler, metinde anlatılanlardan hareketle yeni çağrışımlar meydana getirir.
5. Resimler, metnin seçilmiş birtakım yönlerini ortaya koyar.

Resim ve metin ilişkisi, ders kitaplarında bir bütünlük içerisinde düşünülerek verilmelidir. Metin ve resim birbirinden kopuk olmamalıdır. Metin ile resmin bütünlüğü sağlanarak, buradan ortaya çıkacak görsel zenginlik çocukların dünyalarına sunulmalıdır. Eğer resimler, ait oldukları metinden koparsa çocukların ilgisi dağılacak ve resmin görsel anlamdaki etkinliği kaybolmuş olacaktır (Kılıç, 2006). Metne ait olan resim, o metnin içeriği ile aynı mesajları içermelidir (İşler, 2003).

Çocuklar, okuduklarının karşılığını resimlerde görmek ister. Resimler, metnin içeriğiyle uyumlu olmalı ve olumsuz bir anlamlandırmaya yol açmamalıdır. Fakat metin ile metne ait resimler arasında değişmez ve kesin bir birlikteliğin var olması gerektiği tam anlamıyla doğru bir tespit değildir. Günümüzde metin ve metne ait resimlerin arasındaki denge değişmiştir. Resimler, aynı metinler gibi ayrı bir anlatıma sahiptir. Başka bir ifadeyle, resimlerle anlatım, ait olduğu metinde geçenleri ortaya koymaktan farklı olarak, metnin ana düşüncesiyle örtüşmeli, buna ek olarak zengin ve yeni ayrıntılara da sahip olmalıdır. Bu gelişme, çocukların algılarını zorlaştırmayacak seviyede tutulduğunda yaratıcılık ve hayal gücü kazanımlarına destek olacaktır. Kitabı resimleyen kişilerin, metinleri yazan yazarlar kadar önemli bir pozisyonda olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır (Kara, 2012).

Çocuk kitapları, çocukların eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Bu kitapların nitelikli olmasını sağlayan durumların başında tasarım gelmektedir. Kitabı meydana getiren metinler için hazırlanmış görsellerin iyi olması ilk şarttır. Fakat ne kadar iyi olursa olsun, birtakım ölçütlere dikkat edilmesi gerekir. Bunlardan ilki, metinler ile resimlerin sayfa tasarımlarının birbirini tamamlamasıdır. Eğer bu durum sağlanmazsa, çocuklarda kitaba karşı ilgi ve okuma isteği uyanmayacaktır. Resimler, çocuk kitaplarında metinlerin üst veya alt kısmına ya da sayfanın üst kısmına yerleştirilir. Bazı kitaplarda bir sayfada metin bir sayfada da resim olacak şekilde tasarlanır. Bazı kitaplarda da metin ile resim iç içe yer alır. Metin, eğer resmin üzerine yerleştirilirse, resimlerde kullanılan renklerden farklı bir renkte verilmesi gerekir. Bu çok kritik bir tasarım biçimidir. Çünkü metnin zemini, resim olmuştur. Metnin zıt bir renkle yazılması, okunabilirliği artıracaktır. Resimlerde kullanılan renkler ve çizgiler, yazı ile uyumlu olmalıdır. Bu şekilde olan tasarımlar, okuyucunun ilgisini canlı tutar (Karatay, 2011, s. 88).

Resimli kitabın resim ve yazı bütünlüğünün sağlanabilmesi için; figür, zaman ve mekân kavramlarının birbiriyle bağlantılı ve tutarlı olması gerekir. Resimler ve resimlerin ait oldukları metinler birbirini desteklemelidir. Hatta resimler, metinlerin etkisini artıracak bir biçimde sunulmalıdır. Resimlerin, sayfanın üzerine basılması durumunda, çocukların metni rahat okumasını sağlamak için zemin ile yazı arasında yeteri miktarda ton farkı olmalıdır. Birbirine yakın tonlarda resim üzerine yerleştirilen yazılar, renk ayrımı ya da baskı esnasında oluşacak ton farkından dolayı zeminle

karışacağından okunamaz bir hale gelecektir (Kaya, 2006). Metin ve zeminin zıtlığı konusunda dikkatli olunmazsa, öğrencinin görsele ve metne yönelik ilgisini okuma esnasında almasına sebep olacaktır (İnan Yıldız ve Baş, 2015). Ayrıca kitaplarda yer alan resimler, çocuklar tarafından beğenilirse yani çocuklarda estetik zevk uyandırırorsa okudukları metinler daha kalıcı olacaktır (Kaya, 2006). Türkçe ders kitaplarında resim ve yazı birbirinin önüne geçmemelidir (Sever, 2003).

Türkçe ders kitaplarının metin ve görsel tasarımında, metnin sayfanın üzerine konulmasına, kullanılan resimlerin metin ile ilişkili, resimde kullanılan renklerin uyumlu ve ilgi çekici, sayfada yer alan resimlerin metin ile bir bütünlük içerisinde olmasına (Karatay ve Pektaş, 2012) ve resimlerin metindeki ana düşünceyi ya da ana duyguyu desteklemesine özen gösterilmelidir (Karatay ve Pektaş, 2012; Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu, 2016). Metne katkı sağlamak için yapılan resimler, eğlendirici olmanın yanı sıra çoğumuz üzerinde güçlü bir etkiye de sahiptir. Bundan dolayı yazılar ile birlikte kullanılan resimlerin, öğrenciler için güdüleyici ve çekici olduğu söylenebilir (İşler, 2003). Böylelikle ortaya çıkan eserler de, öğrenciler için çekici bir hale gelecektir (Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu, 2016).

Resimli kitapların çocukların kitap okuma alışkanlığına olumlu bir etki yapması, ayırt edici bir niteliktir (Kara, 2012). Bu özellik, Türkçe ders kitabı için de söylenebilir. Türkçe dersinde öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak çok önemlidir. Bu açıdan düşünüldüğünde Türkçe ders kitaplarında yer alan resimlerin de öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada etkisi hiçbir zaman unutulmamalıdır.

Türkçe ders kitapları, ana dil öğretimde çok etkilidir. Türkçe ders kitaplarında yer alan yazılı ve görsel metinler, ana dil öğretimine yardımcıdır. Bu yazılı ve görsel metinler, özellikle öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede, ayrıca zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bundan dolayı Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ile görsellerin itina ile hazırlanması gerekir (Ercantürk, 2015).

Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde (2012) ders kitaplarının görsel tasarım ve içerik tasarımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak yapılması gerektiği belirtilmektedir. Türkçe ders kitabının da öğretici bir yanı olduğu unutulmamalıdır.

Türkçe ders kitabının görsel ve içerik tasarımları hazırlanırken öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak yapılmasına dikkat edilmelidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, ölçme aracı, veri toplama süreci ve verilerin nasıl analiz edileceği hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlerin ait oldukları metinlerle uyum düzeyini belirlemek üzere yapılan bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu biçimiyle betimlemeyi amaç edinen araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan birey, nesne ya da olay, kendi koşulları içinde ve olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2013, s. 77).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu iki bölümden oluşmaktadır. Çalışma grubunun ilk bölümünü, 2016 – 2017 eğitim ve öğretim yılında ortaokullarda okutulan, MEB yayınlarına ait 5. sınıf Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır.

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin, metin türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinlerin Metin Türlerine Göre Dağılımı

Metin Türleri	<i>f</i>	%
Hikâye Edici Metin	16	44.44
Bilgi Verici Metin	12	33.33
Şiir	8	22.22
Toplam	36	100

5. sınıf Türkçe ders kitabında 16'sı hikâye edici metin, 12'si bilgi verici metin ve 8'i şiir olmak üzere toplam 36 tane metin türü vardır. Hikâye edici metinlerin daha çok olduğu görülmektedir. Bunu, bilgi verici metinler takip ederken, en az sayıda olan şiirlerdir.

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlere ait bilgiler, aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 3. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metin Türlerine Ait Bilgiler

Metnin Türü	Metnin Başlığı
Hikâye Edici Metin	Padişahın Kulakçıbaşı
	Ödevsiz Gezegen
	Dük Oldu Hödük
	Atatürk'ün Kütüphanesi ve Okuma Aşkı*
	Bayram Toplantısı
	Tren Rayları
	Ben Bir Küçük Kilimim
	Atasözü Sevgisi
	Yelkovan Kuşlarının Efsanesi
	Karagöz ve Hacivat – İncelik
	Sabır Sularında
	Osman Cemal Bey'in Nar Hakkı
	Sahibini Arayan Keman
	Babaannemin Soğanları
Balık Adamlar	
Parbat Dağının Esrarı	
Bilgi Verici Metin	Tüketicinin Bilinç Gücü
	İstiklal Marşı*
	Komşuluk
	Nasreddin Hoca
	Perseid Göktaşı Yağmuru
	Bu Robotların Esin Kaynağı Hayvanlar
	İstanbul'un Fethinden Viyana Kapılarına
	Sanatın En Kırılgan Hali: Yumurta Oyma Sanatı*
	Sinema Düşlerimizi Gerçekleştiriyor
	Oyun Tasarımı
Patates	
Çöpler ve Geri Dönüşüm	
Şiir	Memleket İsterim
	O Geliyor
	Anadolu
	İlim Kendin Bilmektir
	Dedemin Cep Saati
	Alfabeden Kaçan Harflerin Macerası
	Spor
Ağaçlarımızı Takdim Ederim	

* Metinlerde fotoğraf kullanıldığından araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir.

Çalışma grubunun ikinci bölümünü, araştırmacı ve iki Türkçe öğretmenin yer aldığı katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların içerisindeki iki Türkçe öğretmeni, Tokat il merkezinde görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerinin içerisinde olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden seçkisiz (random) örnekleme göre seçilmiştir. Birbirine benzer özellikler gösteren, örnekleme dâhil olma konusundan eşit şansa sahip ve rastgele yöntemle seçilen örnekleme seçkisiz (random) örnekleme denir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 104).

Araştırmada gizlilik esasına uygun olarak her katılımcıya kod verilmiştir. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 4.'te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcılara Ait Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Mezun Olduğu Fakülte	Mezun Olduğu Bölüm	Hizmet Süresi (Yıl)	Görev Yeri
A	Erkek	33	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	11	İl Merkezi
K1	Kadın	30	Eğitim Fakültesi	Türkçe Öğretmenliği	7	İl Merkezi
K2	Erkek	38	Eğitim Fakültesi	Türkçe Öğretmenliği	15	İl Merkezi

Ölçme Aracı

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılmak istenilen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 187).

Araştırmacı tarafından, resim ve metin uyumunu ortaya koyabilmek amacıyla “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” oluşturulmuştur. Bu listenin oluşturulması için ilk önce alanyazın taraması yapılmıştır. Alanyazın taraması sonucu Ertok Atmaca (2006), İnan Yıldız ve Baş (2015) ile Uzuner, Aktaş ve Albayrak’ın (2010) yapmış olduğu araştırmalardan yararlanılmıştır.

Metin ve resim uyumunu ortaya koymak amacıyla araştırmacı tarafında 28 maddelik bir kategori listesi oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kategori listesi, iki uzman görüşünden geçirilmiş ve en son haliyle 8 maddeye indirilmiştir. Son olarak araştırmacı tarafından gerekli dilsel düzeltmeler yapıldıktan sonra kategori listesine son hali verilmiştir (Ek – 1).

Araştırmacı tarafından, Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi’ne son hali verilmeden önce, kategori listesinin TDÖP (2016) ile ilişkili olmasına dikkat edilmiştir. Bunun için TDÖP’teki kazanımlara göz atıldığında, görsellik ile ilgili kazanım karşımıza çıkmıştır. TDÖP’de yer alan “Okuduğunu anlamlandırmada görsellerden yararlanır.” kazanımı, görselle ilgili tek kazanımdır (MEB, 2016). Bu kazanımda belirtmek istenen nokta: Türkçe ders kitabında yer alan görseller, öğrencilerin okuduğu metinleri anlamlandırmasında yardımcı olmasıdır. Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi’nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini

sağlamaktadır.” , “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” , “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddeleri hazırlanırken bu kazanım dikkate alınmıştır. Çünkü görseller, öğrencilere okuduğunu anlamlandırmada yardımcı olması için kategori listesindeki bu ilk dört maddede belirtilenlere de yardımcı olması kaçınılmazdır. Kısacası görselle ilgili kazanım ile kategori listesinde yer alan bu ilk dört madde doğrudan ilişkili olarak düşünülmüştür. Ayrıca kategori listesinde yer alan “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetenmiştir.” ve “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” maddeleri de belirlenirken de görselle ilgili kazanım dikkate alınmıştır. Çünkü belirtilen bu maddeler, öğrencilerin metni anlamlandırabilmesinin ilk basamağı olan okuma becerisi ile ilgili olduğu düşünülmüştür. Çünkü zemin fon ilişkisi okunabilirliği sağlarken; resimlerin renkli, canlı ve dikkat çekici olması da okuma isteğini artırmaktadır. Yani okuma isteği ve okunabilirlik anlamlandırmanın ilk basamağı olarak görülmüştür. Kategori listesinde var olan diğer iki maddenin seçilme sebebine gelecek olursak. TDÖP, seçilecek olan metinlerin, öğrencilerin duygu, düşünce ve hayallerinin zenginleşmesini sağlayacak; bilgi, beceri, dil düzeylerini geliştirerek, estetik zevk kazandırabilecek nitelikte olması gerektiğini belirtmiştir (MEB, 2016). TDÖP’nin bu açıklamasını, yine sadece metinlere değil, metinlere ait olan görseller içinde kullanılması gerekir. Yani sadece metinler değil, metinlere ait görseller de öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal güçlerini geliştirerek; estetik zevk kazandırabilecek nitelikte olması gerekir. Buradan hareketle kategori listesine “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddesi eklenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler ve bu metinlere bağlı olan resimler, katılımcılar tarafından, birbirinden bağımsız ve yansız bir şekilde “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” dikkate alınarak tek tek incelenmiş ve her metin için kategori listesi hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın veri analizi, betimsel analiz tekniği kullanılarak yapılmıştır. Bu yaklaşımda, elde edilen veriler, araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş olan

temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224):

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma.
2. Oluşturulan çerçeveye göre verilerin işlenmesi.
3. Bulguların tanımlanması.
4. Bulguların yorumlanması.

Araştırmadan elde edilen veriler, TDÖP’de (2016) belirtilen metin türleri dikkate alınarak, hikâye edici metinlere yönelik bulgular, bilgi verici metinlere yönelik bulgular ve şiirlere yönelik bulgular şeklinde oluşturulan temalara göre düzenlenmiş ve sunulmuştur. İlk olarak katılımcılar tarafından metinler tek tek ele alınmış ve her bir metne ait “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” oluşturulmuştur. Katılımcılar tarafından ayrı ayrı oluşturulan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” tek bir tabloda birleştirilmiştir. İkinci olarak her metin türünden sonra, o metin türüne ait olan metinlerle ilgili bir “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” oluşturularak genel verilere ulaşılmıştır. Bulguların en sonunda ise 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan ve incelenen 33 metine ait genel veriler, “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” oluşturularak sunulmuştur. Bununla birlikte hikâye edici metinlere, bilgi verici metinlere, şiirlere ve 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan tüm metinlere ait verilere ulaşılmış olundu.

Katılımcıların görüşleri dikkate alınarak hazırlanan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne ait tabloların son sütununda görüşlerin ortalaması alınmıştır. Elde edilen ortalamaların değerlendirilmesinde Tablo 5’teki aralıklar kullanılmıştır. Evet (2), Kısmen (1) ve Hayır (0) aralıklarının eşit olduğu varsayılmış ve aritmetik ortalamalar puan aralığı 0,66 hesaplanmıştır. Puan aralığının belirlenmesinde kullanılan hesaplama: $(\text{En yüksek değer} - \text{en düşük değer}) / 3 = (2 - 0) / 3 = (2 / 3 = 0,66)$. Bu hesaplama göre aritmetik ortalamalar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesindeki Aritmetik Ortalamaların Değerlendirme Aralığı

Aralıklar	İfadeler
0 – 0,66	Hayır
0,67 – 1,33	Kısmen
1,34 - 2	Evet

Metin ve resimlerin incelenme aşaması, belli bir düzen içerisinde gerçekleştirilmiştir. İlk olarak metnin yazarı, metnin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer aldığı sayfa numaraları ile metnin özeti sunulmuştur. Daha sonra metne ait resimler ve resimler hakkında bilgiler aktarılmıştır. Son olarak ise katılımcıların görüşlerini yansıttığı, resim ile metin uyumunu gösteren “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi” hazırlanmış ve ardından listedeki maddeler araştırmacı tarafından tek tek açıklanmıştır. Bulguların tanımlanması aşamasında ise elde edilen veriler tanımlanmış ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Tanımlanan bulguların açıklanmasına, ilişkilendirilmesine ve anlamlandırılmasına, araştırmanın tartışma kısmında yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Resimlerin metinlerle uyumuna ait bulgular, başlıklar halinde sunulmuştur. Başlıklar, metin türleri dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Hikâye Edici Metinlere Ait Bilgiler

Bu bölümde 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan hikâyelere ait resimlemelerin metinlerle uyumuna ait bulgulara yer verilmiştir.

“Padişahın Kulakçibaşısı” Metni

Metnin yazarı: Behiç AK

Metnin yer aldığı sayfa: 10 – 13

Metnin konusu: “Padişahın Kulakçibaşısı” adlı metin, bir padişahın yardımcılarında sıkılıp sakin bir hayatı tercih etmesini anlatmaktadır.

Metnin Özeti: Şiir yazmaktan, avlanmaktan ve resim yapmaktan çok zevk alan bir padişah vardır. Sadrazam bir gün Padişah’ın yanına gelir. Padişah’a, yaptığı resimlerin çok güzel olduğunu, fakat sıradan bir insan olmadığı için elini boyaya değdirmemesi gerektiğini söyler. Padişah, peki ne yapalım diye sorar. Sadrazam da bir boya karıştırıcınız olmalı der. Padişah düşünüp taşınır ve ikna olur. Böylece, boya karıştırmaktan kurtulur. Padişah, bir gün çalışırken yanına eşi Nazenin Sultan gelir. Padişah’a çok güzel resim yaptığını fakat her seferinde fırçayı tuvale onun vurmaması gerektiğini söyler. Padişah bunu da kabul eder ve bir fırçacıbaşısı olur. Boyacıbaşısıboyaları karıştırır, fırçacıbaşısı da fırçayı Padişah’ın söylediği yere vurur. Padişah, sadece oturur. Padişah, bir sabah uyandığında kulaklarının iyi duymadığını söyler. Padişah, tam kulağına elleyecekken sadrazam yanına gelir. Padişah’a, aman Padişah’ım sizin kulağınız sıradan bir kulak değil, size bir kulakçibaşısı lazım, der. Padişah, sadrazama hak verir. Kulakçibaşısı gelir. Kulakçibaşı, ne zaman Padişah’ın kulağı kaşınsa ya da bir şeyi duymasa hemen yanında biter. Padişah’ın yardımcuları bununla da bitmez. Ayakkabıcıbaşı, tırnakçibaşı, şiircibaşı, nişancıbaşı, avcıbaşı, sakalcıbaşı, çenecibaşı, buruncubaşı, dilcibaşı, gözcübaşı, rüyacıbaşı, çorbacıbaşı...

Artık sarayda boş oda bile kalmaz. Zavallı Padişah, artık hiçbir işini kendi yapamaz hale gelir. Kendi hayatından sıkılmaya başlar ve mutsuzluktan içine kapanır. Hareketsizlikten adeta heykele dönüşür. Padişah'ı oradan oraya taşırlar. Aradan uzun bir zaman geçer ve bir bakarlar ki Padişah hiçbir şey yapmadan öylece duruyor. Herkes korkar ve Padişah'ın öldüğünü düşünür. Hemen saraya bir hekim çağırırlar. Hekim, Padişahımız vefat etti, der. Padişah'ı gömmeye karar verirler. Tam o sırada yıllardan beri padişah dedikleri kişinin meğrese taştan bir heykel olduğunu fark ederler. Hemen heykelcibaşını çağırırlar. Bunun bir heykel olduğunu söyleyip, Padişah'ın nerede olduğunu sorarlar. Heykelci, zorla Padişah, kendi hayatından çok sıkıldı, bana kendi heykelini yaptırdıktan sonra sarayı terk etti, ama nereye gittiğini bilmiyorum, der. Gerçekten de Padişah, sarayı terk eder. Bir köye yerleşir, orada yeniden evlenir, çoluk çocuğa karışır, tarla ekip, hayvan besler. Padişah, artık kendi işini kendisi yapmaya başlar ve mutlu bir yaşam sürer.

Metin için yapılan resimleme aşağıda gösterilmiştir:

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Metin, iki sayfaya ayrılmıştır. Metinde, her sayfada birer tane olmak üzere toplam dört resim yer almaktadır. Resimler, birinci ve ikinci sayfalarda metnin üstte kısmında, üçüncü ve dördüncü sayfalarda ise metnin alt kısmında yer almaktadır.

Resim 1'de sarayın bir odası görülmektedir. Padişah resim yaparken, sadrazam da padişaha bir şey söylerken resmedilmiştir. Resim 2'de bir kişi padişahın kulağına bir şey söylemektedir. Arka planda ise sadrazam görünmektedir. Resim 3'te, padişahın etrafını saran insanlar vardır. Padişah ise düşünceli durmaktadır. Resim 4'te, bir tarla görülmektedir. Padişah sivil bir kıyafetle tarlada çalışırken resmedilmiştir. Bir kadın

elinde tepsi ile padişahın yanına gelirken, bir çocuk da çitlerin üzerinde oturmuş padişahı izlerken resmedilmiştir. Resimde bacası tüten bir ev ve etrafında ağaçlar vardır.

“Padişahın Kulakçibaşısı” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 6. Padişahın Kulakçibaşısı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	-	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözlemlenmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metinde bir padişahın yardımcılarının sıkılıp sakin bir hayatı tercih etmesi anlatılmaktadır. Resimlere sıra ile bakıldığında ise padişahın resim yaptığı, bir kulakçibaşısının olduğu, padişahın yardımcılarının çoğaldığı ve en sonunda köy hayatını tercih ettiği görülmektedir. Resimlerin, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağladığı görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 3’te görülen kişi padişahın kulakçibaşısıdır. Bu resim, metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “...resim yapmaktan çok hoşlanan bir Padişah varmış. Günlerden bir gün, çok sevdiği sadrazamı Padişah’ın yanına gelmiş...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 10) ifadesi, Resim 1’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Padişah, söylenen bir sözü duymazsa, o duyup Padişah’a anlatıveriyormuş...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 11) ifadesi, Resim 2’nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Sarayda çalışanların nüfusu giderek artmış. Sakalcıbaşı, bıyıkçıbaşı, çenecibaşı, dilcibaşı, buruncubaşı, gözcübaşı, kaburgacıbaşı, dudakçıbaşı, gırtlakçıbaşı, rüyacıbaşı, uykucubaşı, uyandırmacıbaşı, dondurmacıbaşı, çorbacıbaşı, bacakçıbaşı, kolcubaşı, nasırcıbaşı, kaşintıcıbaşı... sarayın odalarını doldurmuş...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 12) ifadesi, Resim 3’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Gerçekten de Padişah izini kaybettirip, sıradan bir insan gibi, sıradan bir köye yerleşmiş. Orada hayata yeniden başlamış. Yeni bir evlilik yapmış, çocukları olmuş. Ömrünün sonuna kadar, koyunlara, keçilere bakarak, patates, patlıcan, biber, domates ekerek, ineklerden süt sağarak kendi işlerini başkasına yaptırmadan, mutlu bir hayat sürmüştür.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 13) ifadesi, Resim 4’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, insanların kendi ihtiyaçlarını kendi başlarına giderdiklerinde daha mutlu bir hayat süreceğidir. Resim 4, ana fikri desteklemektedir. Resimde Padişah, kendi işini kendisi yapmakta ve mutluluğu yüzünden okunmaktadır.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metne ait tüm resimler, beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Metin, siyah renkte yazılmış ve beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Tüm resimler net olarak görünmekte ve metin iyi bir şekilde okunmaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde kullanılan sarı, kırmızı, yeşil, mavi gibi renkler resimlere canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Ödevsiz Gezegen” Metni

Metnin yazarı : Brigitte LABBE, P. F. DUPONT – BEURIER

Çeviri : Azade ASLAN

Metnin yer aldığı sayfa : 14 – 15

Metnin konusu: “Ödevsiz Gezegen” adlı metin, hak kavramının önemini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Ali ile Esin, ödevsiz gezegene giderler. Ödevsiz gezegende sinemaya gitmek isteyen Ali ve Esin, sinemanın kapalı olduğunu görürler. Esin, yoldan geçmekte olan bir adama sinemanın neden kapalı olduğunu sorar. Adam, gülererek burada saatler kimsenin umurunda değildir, birazdan açarlar, der. Ali ve Esin şaşkınlık içinde otellerine geri dönmek için füzeye binmeye giderler. Fakat pilot, onları yarı yolda bırakır ve başka bir yere gider. Bir kadın, Ali ve Esin’e dönerek “pilotlar kendi keyiflerince gezmeye gittikleri için ortada kaldık” der. Ayrıca “pilotların ne zaman geleceği belli olmaz” der. Bunun üzerine Ali ve Esin el ele tutuşup ödevsiz gezegeni de dolaşmaya başlarlar. Muhteşem manzaralar eşliğinde 7 saatlik bir yürüyüşün ardından kaldıkları otele varırlar. Otel müdürü kaldıkları odayı başkalarına verir. Ali, kendilerine iki günlüğüne odayı verdiğini söylese de otel müdürü burasının ödevsiz gezegen olduğunu ve burada her şeyin serbest olduğunu söyler. Ali ve Esin, ödevsiz gezegende her şeyin kişilerin isteğine bağlı olduğunu anlarlar. Esin, Ali’yi otel müdürüne karşı ısrarcı olmamakla suçlar. Ali de otel müdürünün ne kadar sinirli ve güçlü olduğunu, onunla baş edemeyeceğini söyler. Daha sonra başka bir adamın otel müdürünü nakavt ettiğini görürler ve anlarlar ki: Güçlü olan her zaman diğerinin hakkını alır.

Metin için yapılan resimlemeler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 5

Resim 6

Resim 7

Metin, iki sayfaya ayrılmıştır. İlk sayfada iki, ikinci sayfada da bir tane olmak üzere toplam üç resim vardır. İlk sayfadaki resimlerden, birisi sayfanın üstünde diğeri de altında yer alırken, ikinci sayfadaki resim sayfanın üst kısmındadır.

Resim 5’te ödevsiz gezegende yer alan bir sinema salonunun dışı göstermektedir. Ali sinemadan içeri bakarken Esin bir adamla konuşmaktadır. Resim 6’da füzelerin önü görülmektedir. Füzeden inen yolcular, yürürken resmedilmiştir. Resim 7’de bir otelin müdür odası çizilmiştir. Ali ve Esin otel müdürü ile konuşmaktadır.

“Ödevsiz Gezegen” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 7. Ödevsiz Gezegen Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet”; “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” ve “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” maddelerinde “Kısmen”; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana

duygusunu desteklemektedir.” maddelerinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metin, haksızlıktan yakınan iki kişinin hak kavramının önemli olduğunu görmesini anlatıyor. Resim 5’te, bir kişi bir yerden içeri bakarken bir kız adamla konuşmakta ve adam gülmektedir. Resim 6’da füzeden inmiş yürüyen bir grup insan görülmektedir. Resim 7’de ilgisiz duran bir çalışan ve yüzlerinde şaşkınlık ifadesi olan bir kız ve erkek görülmektedir.

Resimlerin öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamadığı görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 5’te görülen ortamın az da olsa gezegeni andırdığını söylemek mümkündür. Resim 6’daki füze, gezegen kavramına gönderme yapmaktadır. Fakat başlıkta yer alan “ödevsiz” kelimesini hiçbir resimleme desteklememektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde, Ali ve Esin’in uğradığı haksızlıklardan bahsedilmektedir. Ali ve Esin’in uğradığı ilk haksızlık, sinema salonunun her geldiklerinde kapalı olması ve sahibinin canı istediği zaman salonu açmasıdır. İkinci kez uğradıkları haksızlık füzeyi kullanan pilotun onları gitmek istedikleri yere varmadan indirmesidir. Son uğradıkları haksızlık ise otel müdürünün onların kaldıkları otel odasını habersiz bir şekilde başkasına vermesidir.

Resim 5’te Ali ve Esin’in sinemada uğradığı birinci haksızlığın resmedildiği görülmektedir. Fakat sahnelenen yerin sinema salonunu düşündürmesi biraz zor. Resim 6’da yolcuların füzeden indirildiği görülmektedir. Resim 7’de ise otel müdürüyle Ali ve Esin’in konuşması görülmektedir. Resim 6’da yolcuların mutsuz yüz ifadesi başlarına bir sıkıntının geldiğini göstermektedir. Fakat Resim 7’de bir olumsuz durum göze çarpmaktadır. Metinde geçen, “...Otel müdürü sinirden kıpkırmızı kesiliyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 15) cümlesi resimlemede görülmemektedir. Otel müdürünün yüzündeki ifade söylenen ile aynı değildir.

Buradan hareketle, resimlerin bulunduğu metnin içeriği ile uygunluğunun kısmen gerçekleştiği görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, hak kavramının çok önemli olduğu ve güçlüler her zaman haklıdır anlayışının yanlış olduğudur.

Hiçbir resim, metnin ana fikrini desteklememektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir: Metni destekleyen resimler, herhangi bir çerçeve içerisine alınmamıştır. Resimlerin kenarları dalgalıdır. Resimler, beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmüştür.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde soluk renklerin yanı sıra canlı renklerde kullanılmıştır. Bunun da daha dikkat çekici olduğu görülmektedir. Ayrıca renkler oldukça nettir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği görülmektedir.

“Dük Oldu Hödük” Metni

Metnin yazarı: İsmet BERTAN

Metnin yer aldığı sayfa: 18 – 22

Metnin konusu: “Dük Oldu Hödük” adlı metin, hayvan sevgisini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Hödük, annesine doymadan çiftlikten alınıp kafese konulan bir köpektir. Küçük kız, annesi ve babasından oyuncak bir bebek almasını isterken Hödük’ü görür. Anne ve babasından ısrarla canlı köpek almalarını ister. Kızlarının ısrarına dayanamayan anne ve baba, istediği köpeği ona alır. Baba, kızıyla birlikte Hödük’ün balkonda durması için kartondan kutu yapar. Baba, karton kutunun bir şato gibi olduğunu, Hödük’ün de adeta bir Dük olduğunu söyler. Ondan sonra Hödük’ün adı Dük olur. Her şey çok güzel gider. Bir gün evde ailecek bir köpek filmi izlerler. Küçük kız filmde gördüğü bir sahneden etkilenerek Dük’e doğum günü partisi yapmak ister. Küçük kızlarını üzmemek isteyen anne ve baba, kızlarının isteği üzerine Mustafa’yı, Nermin’i, Aylin’i ve aile dostu Necati amca’yı çağırırlar. O gün doğum günü partisine herkes gelir. Fakat sürpriz bir misafir daha vardır. Sürpriz misafir, Nermin’in kedisidir.

Evin küçük kızı, kediye çok sever. Nermin, kedinin hamile olduğunu yakında doğum yapacağını söyler. Bu duruma çok sevinen küçük kız, birden fazla doğduğunda bir tanesinin kendisine verilmesini Nermin'den ister. Nermin de kabul eder. Dük, konuşulanları dinler. İşte Dük için güzel günler burada sona erer. Çünkü bundan sonra aksilikler başlar. Hatta başlamıştı bile. Nermin'in kedisi Dük'ten çok korkar. Kedi, korkusundan koltuklara, perdeler tırmanır. Hatta değerli bir vazoyu kırar. Baba Dük'e çok kızar. Tüm bu olumsuzluklara rağmen pasta kesilir ve doğum günü kutlanır. Necati amca, evin hanımına bir iş bulur. Bunu onlara söyler. Evdekiler çok mutlu olur. O küçük evden kurtulabilecekleri, hatta yeni bir ev bile alabilecekleri için çok mutlu olurlar. Kısa bir zaman sonra Nermin'in kedisi tam dört tane yavru doğurur. Küçük kız, kedilerden bir tanesi alır ve eve getirir. Dük, bu duruma çok üzülür. Eve gelen yavru kedi de Dük'ten çok korkar. Bu arada üst kata komşularına gelip bir daha gitmeyen bir konuk yerleşir. Bu konuk da sürekli Dük'ten şikâyetçidir. Yeni işine başlayan evin hanımı, çocuğunu kreşe bırakır. Akşam eve döndüğünde Dük'ün balkonu pislettiğini gördür ve Dük'ü sokağa atar. Ceza verdiklerini düşünen Dük, sokakta kalır. Çocuklar ve mahalledeki bazı kişiler ona yemek verir. Evin hanımı ve küçük kız onu bir daha eve almazlar. Onlar evin yeni misafiri yavru kediyle vakit geçirmeye başlarlar. Bir gün, Dük sokakta gezerken apartmana bir nakliye kamyonu yaklaşır. Dük'ün sahipleri telaşlı bir şekilde apartmandan taşındılar. Dük, o günden sonra sahiplerini bir daha görmez. Apartmanın en alt katındaki yaşlı bir kadın ile genç bir kızdan başka ona yemek veren olmaz. O da çöp bidonlarından ve kedilerin artıklarından beslenerek idare eder.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 8

Resim 9

Resim 10

Resim 11

Metin, beş sayfaya ayrılmıştır. Üçüncü sayfa hariç diğer sayfalarda birer tane olmak üzere toplam dört resim vardır. İlk sayfadaki resim sayfanın üzerinde; ikinci ve dördüncü sayfadaki resimler sayfanın ortasında ve beşinci sayfadaki resim, sayfanın altında yer almaktadır.

Resim 8’de kuşçu dükkânının önü resmedilmiştir. Küçük kız, köpeği göstererek annesinin eteğini çekiştirirken, babası ona bakmaktadır. Resim 9’da evin oturma odası resmedilmiştir. Resimde eve gelen misafirler, köpeğe kızan bir baba, köpekten korkan bir kedi ve kırılmış bir vazo yer almaktadır. Resim 10’da evin penceresinin önü resmedilmiştir. Resimde odanın içerisindeki koltukta uyuyan kediyi seyreden bir köpek yer almaktadır. Resim 11’de bir apartmanın önü resmedilmiştir. Resimde hızlı bir şekilde giden kamyonun arkasından bakan köpek görülmektedir.

“Dük Oldu Hödük” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 8. Dük Olduk Hödük Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	-	-	-	-	1	-	0	0	-	0,33
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” , “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” , “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan

renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet”; “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddelerinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metin, bir ailenin evlerinde bakmak için aldıkları köpeğin başından geçen olayları anlatmaktadır. Resim 8’de, anne, baba ve kız çocuğu görülmektedir. Kız, annesinin eteğinden tutmuş ısrarla köpeği göstermekte ve onu istemektedir. Resim 9’da, evin salonunda oturan kişiler görülmektedir. Bir kişi, köpeğe kızmaktadır, hatta kitaplığın üstünde de bir kedi korkmuş haldedir. Ayrıca yerde kırık bir vazo görülmektedir. Resim 10’da, evin dışına atılmış bir köpek, odanın içindeki kediye bakmaktadır. Resim 11’de ise hızla giden bir kamyonun arkasından bakakalmış bir köpek görülmektedir. Görüldüğü üzere köpeğin başından geçen bazı olaylar uygun bir şekilde resmedilmiştir.

Resimlerin öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağladığı görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metnin başlığı “Dük Oldu Hödük”tür. Tüm resimlerde bir köpek görülmektedir. Belki buradan köpeğin adının “Dük” olduğu anlaşılabilir. Ama başlıkta yer alan “Hödük Oldu” ifadesi resimlere bakılarak anlaşılabilir. Buradan hareketle resimler, metnin başlığını desteklememektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metin, bir ailenin evlerinde bakmak için aldıkları köpeğin başından geçen olayları anlatmaktadır.

Resim 8’de, bir kız, annesinin eteğinden çekmekte ve köpeği göstermektedir. Metinde geçen, “...Genç karı koca, kızlarına oyuncak köpek alacaktı. Ama o, canlısını istiyorum, diye tutturdu...”(Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 18) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 9’da, köpektен korkmuş bir kedinin kitaplıkların üstüne çıktığı, bir kişinin de köpeğe kızdığı ve kırık bir vazo görülmektedir. Metinde geçen, “...Dük’ten bir ürktü, bir korktu ki, koltuklara, perdelere tırmandı. Vitrin dolabına, fiskos sehпасına zıpladı. Hatıra vazoymuş, tuzla buz oldu. Oysa Dük ne hırladı, ne saldırdı. Neden

azarlandığını bilmeden, balkon kapısının dibine büzüldü...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 19) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 10’da, evin dışından odanın içerisindeki kediye izleyen bir köpek resmedilmiştir. Metinde geçen, “...Balkonun bir köşesine çekilen Dük, suçluymuş gibi büzüldü...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 21) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 11’de hızla giden kamyonun arkasından bakakalmış bir köpek resmedilmiştir. Metinde geçen, “...arabalarına binip nakliye kamyonunun peşi sıra gittiler. O günden sonra bir daha onları görmedi...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 22) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Görüldüğü gibi tüm resimler, metnin içeriğine uygundur.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri evde bakmak için aldığımız hayvanları sevmemiz ve onlara karşı sorumluluklarımızın bilincinde olmamız gerektiğidir.

Resim 8’de ısrarla köpek isteyen bir kız görünmekte; fakat diğer resimlerde hayvanları sevmemiz ve onlara karşı sorumluluklarımızın bilincinde olmamız gerektiğine ait resimlere rastlanılmamıştır.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metni destekleyen resimler, herhangi bir çerçeve içerisine alınmamıştır. Resimlerin kenarları dalgalıdır. Ayrıca resimler, beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Tüm resimlerde soluk renklerin yanı sıra sıcak ve canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Bu da resimlere canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renklerin net olduğu görülmektedir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği görülmektedir.

“Bayram Toplantısı” Metni

Metnin yazarı: İsmail Hakkı SUNAT

Metnin yer aldığı sayfa: 31 – 35

Metnin konusu: “Bayram Toplantısı” adlı metin, Türkiye Cumhuriyeti’nde kutlanan milli bayramları anlatmaktadır.

Metnin özeti: Ayhan ile Beyhan konuşarak sahneye gelir. Ayhan, Beyhan’a dönerek, biraz sonra oraya bayramların geleceğini söyler. Beyhan da zaten bayram haftasında olduklarını söyler. Ayhan, başka bir şeyden bahsettiğini söyler. Bayramların geleceği haberi, önceki gün radyoda herkese duyurulur. Ayhan, Beyhan’a bunu anlatır. Beyhan, bunun mümkün olmayacağını söyler. Ayhan, biraz bekleyelim gelmezlerse gideriz der. Beyhan, sahnedeki bankları göstererek, o zaman onlar gelene kadar biraz oturalım, der. Biraz vakit geçtikten sonra bayramlar kronolojik sıraya göre içeri girmeye başlar. Önce üzerinde 19 Mayıs yazılı olan bir çocuk girer. 19 Mayıs, kimseciklerin gelmediğini düşünür ve biraz oturayım derken karşısında iki tane çocuğun olduğunu görür. 19 Mayıs, çocuklara kim olduklarını sorar. Ayhan ve Beril, yabancı olmadıklarını ve onları görmeye geldiklerini söyler. 19 Mayıs, kalmalarında herhangi bir sakınca olmadığını, toplantı başladığında sessiz durmalarını söyler. Çocuklar, tam yerlerine oturacakken içeriye 23 Nisan girer. Beyhan, ayağa kalkarak, kendi bayramlarının geldiğini ve Ayhan’ın ayağa kalkmasını söyler. 23 Nisan, diğerlerinin gelmediğini görünce henüz erken olduğunu ve her işin böyle olması halinde anlaşma olamayacağını söyler. 19 Mayıs, 23 Nisan’a dönerek, içeri girer girmez böyle bir söz söylemesinin çok tuhafına gittiğini söyler. 23 Nisan, buraya girer girmez gözüne ışık doğduğunu söyleyerek özür diler. 19 Mayıs, şiirsel bir dille kendisini tanıtır. 23 Nisan, 19 Mayıs’ın ne kadar önemli olduğunu vurguladıktan sonra kendisini tanıtır. Ayhan ve Beyhan 23 Nisan’ın konuşmasından sonra dayanamazlar ve bağırırlar. 23 Nisan, bu seslerin nerden geldiğini sorar. 19 Mayıs, bu sesin 23 Nisan’ı seven Türk çocuklarından geldiğini söyler. 23 Nisan, kendisinin çocuklara armağan edildiğini söyler. Bu sırada kapı vurulur ve içeriye 30 Ağustos girer. 30 Ağustos, arkadaşlarını beklettiği için özür diler ve şiirsel bir dille kendisini tanıtır. Daha sonra tekrar kapı vurulur ve bu defa da içeriye 29 Ekim girer. 29 Ekim de şiirsel bir dille kendisini tanıtır ve Cumhuriyet’ten söz eder. Diğer bayramlar, 29 Ekim’e dönerek, sen adınla yaşa, seni bizler yarattık, biz geçirdik başa, derler. En

sonunda çocuklar, bayramların ne güzel anlaştığını söyler. Çocuklar, bayramlara kucak dolusu sevgiler sunar.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 12

Resim 13

Resim 14

Resim 15

Resim 16

Metin, beş sayfaya ayrılmıştır. Metinde, her sayfada birer tane olmak üzere toplamda beş tane resim yer almaktadır. Resimler birinci, ikinci ve üçüncü sayfalarda metnin üst kısmında, dördüncü ve beşinci sayfalarda metnin alt kısmında yer almaktadır.

Metne ait tüm resimlerde, tiyatro sahnesi mekân olarak seçilmiştir. Resim 12’de, bir kız ve bir erkek sahnede tiyatro yaparken resmedilmiştir. Sahnede asılı halde bulunan Türk Bayrağı ve Atatürk portresi, iki adet bank ve sahnenin karşısında arkaları dönük olan seyirciler görülmektedir. Resim 13’te, sahnede tiyatro yapan kız ve erkeğin yanında göğsündeki çapraz kâğıtta 19 Mayıs yazılı bir çocuk görülmektedir. Resim 14’te, kız, erkek ve bankta oturan ve üzerinde 19 Mayıs yazılı çocuğun yanı sıra göğsündeki çapraz kâğıtta 23 Nisan yazan bir çocuk resmedilmiştir. Resim 15’te, biraz önce söylenen çocuklar otururken, bunların yanında ayakta duran sarı saçlı bir erkek çocuğu ile göğsündeki çapraz kâğıtta 29 Ekim yazılı çocuk resmedilmiştir. Resim 16’da ise tiyatrodaki görev alan tüm çocuklar, sahnede seyirciyi selamlarken resmedilmiştir.

“Bayram Toplantısı” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 9. Bayram Toplantısı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	1	-	2	-	2	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metinde Türkiye Cumhuriyeti’nde kutlanan milli bayramları anlatılmaktadır. Resimlerde, göğüslerindeki çapraz kâğıtta milli bayramların isimleri yazılı olan çocuklar görülmektedir. Resimlere sırayla bakıldığında sahneye de teker teker girdikleri görülmektedir. Sahneye giren kişinin konuşmaya başladığı da görünmektedir. Resim 15’te ise tüm bayramların bir araya gelerek konuştukları, bir nevi toplantı yaptıkları algısı oluşturulmuştur. Tüm bunlardan hareketle resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Bayramların toplantı yapması, Resim 14’te de olmasına rağmen Resim 15’te daha net görülmektedir. Resimler, metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metnin içeriğine bakıldığında resimlemelerin metinle uyumlu olduğu görülmektedir. Bu uyum, metnin genelinde görülebilmektedir. Fakat resim ve metin uyumunu ortaya koymak amacıyla, metinden bazı alıntılara yer verilmiştir.

Metinde geçen, "...Ayhan'la Beyhan konuşarak ortaya çıkar..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 31) ifadesi, Resim 12'in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, "...Otururlar. Kapı vurulur. Başındaki başlıkta veya göğsündeki çapraz kâğıtta 19 Mayıs yazılı bir çocuk içeriye girer..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 32) ifadesi, Resim 13'ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, "...Otururlar. Kapı vurulur. İçeriye 23 Nisan Girer..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 32) ifadesi, Resim 14'ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, "...Kapı vurulur. İçeriye 29 Ekim gelir..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 34) ifadesi, Resim 15'in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen aşağıdaki dörtlük, tüm çocuklar tarafından söylenmiştir. Bu durum, Resim 16'nın metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

"Bak ne güzel anlaştı,

Şu bayramlar çabucak.

Bizden sonsuz sevgiler,

Hepsine kucak kucak..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 35).

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, Milli Mücadele kahramanlarının resmi bayramları Türklere armağan etmesidir. Resimlerde üzerlerinde milli bayramların isimleri yazılı olan çocuklar görülmektedir. Resimlerden başka bir şey anlaşılamamaktadır. Bundan dolayı resimler, metnin ana fikrini desteklememektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metne ait olan resimler, herhangi bir çerçeve içine alınmamış, resimlerin etrafı dalgalı şekilde yapılmıştır. Tüm resimler, beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Metin, siyah renkte

yazılmış ve beyaz fon üzerine yazılmıştır. Resimler görünme açısından, metinler ise okunabilirlik açısından herhangi bir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimde kullanılan sarı, kırmızı, yeşil, mavi, mor gibi renkler resme canlılık katmıştır. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Tren Rayları” Metni

Metnin yazarı: Osman ALAGÖZ

Metnin yer aldığı sayfa: 38 – 42

Metnin konusu: “Tren Rayları” adlı metin, Kurtuluş Savaşı’nı Türk halkı ve çocuklarının bireysel özellikleri ve güçleriyle kazandıklarını anlatmaktadır.

Metnin özeti: Küçük Duran, ailesiyle birlikte Adana ile Mersin arasındaki demir yolunun yanında yaşamaktadır. Duran’ın en büyük eğlencesi arkadaşlarıyla birlikte gittikleri ve oynadıkları tren raylarıdır. Ama artık her şey değişmiştir. O mutlu ve neşeli hayat geride kalmıştır. Evdeki hatta köydeki herkesin neşesi bitmiştir. Çünkü büyük devletler, ülkelerini paylaşmışlardır. Fransızlar Adana’ya asker sevkiyatı yapacak ve devamında yeni birlikler gelecektir. Tüm bu duyum ve korkular, gün gelir gerçek olur. Adana işgal edildi. Mersin’e öncü kuvvetler gönderilmeye başlanır. Eli silah tutan herkes bu olumsuzluklarla baş etmek amacıyla cepheye gönderilir. Duran’ın babası, amcası hatta küçükken birlikte oynadıkları ve güreş tuttıkları yiğit ağabeyi başta olmak üzere köydeki yetişkinler gözyaşlarıyla ve dualarla cepheye uğurlanır. Duran küçük olduğu için olayın ciddiyetine tam varamaz. Ama babasız geçirdiği gecenin ardından olayın ciddiyetine birazda olsa varır. Aradan bir hayli zaman geçer. Çarpışmalar devam etmektedir. Bu arada, düşman askerlerinin trenlerle tüm yurda yayılacağı söylentisi başlar. Kara tren, çocukların küçükken oyun oynadıkları raylardan geçerek onların bahtlarını karartmaya gelecektir. Duran, bir gün arkadaşlarıyla birlikte caminin duldasında oturmuş bu haberi konuşur. Çocuklar birbirlerine “Babasından haberi olan var mı?” diye sorar. Sohbet devam ederken Duran birden bire “Arkadaşlar biz de bir

şeyler yapamaz mıyız?” diye sorar. Diğer çocuklar ümitsizce “Ne yapacağız ki?” diye sorar. Duran, şaşkın ve meraklı bir şekilde bakan arkadaşlarına dönerek, “Rayları halledelim.” der. Çocuklar raylara neler yapabileceğini sorar. Duran, askerlerin geleceği trenlerin geçeceği rayları sökerek onları bir süreliğine de olsa oyalayacaklarını söyler. Tüm çocuklar bu kararı sevinçle kabul eder. On beş tane çocuk, ellerinde kazmalar, kürekler ve baltalarla tren raylarını sökerler. Düşman kuvvetlerinin eline geçmiş olan kara tren, bir gün dumanlarını savura savura gelir ve bir tünelin içine girer. Tünel çıkışı raylar bitince toprağa çakılan kara trenin vagonlarından bazıları yan yattı. O gün köyün çocukları bayram eder.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 17

Resim 18

Resim 19

Resim 20

Metin, beş sayfaya ayrılmıştır. Üçüncü sayfa hariç diğer sayfalarda birer tane olmak üzere toplamda dört tane resim vardır. Birinci, ikinci ve dördüncü sayfadaki resimler, sayfanın üstünde; üçüncü resim ise sayfanın ortasında yer almaktadır.

Resim 17’de hareket halindeki trenin yanındaki araziler resmedilmiştir. Çocuklar, hareket halindeki trene doğru koşmaktadır. Resim 18’de köy ve bir tepe resmedilmiştir. Erkekler, yağmurlu bir günde sırtlarında çantalarıyla köyden gitmektedir. Resim 19’da rayların olduğu yer resmedilmiştir. Beş tane çocuk, kazma ve kürek kullanarak rayları sökmektedir. Resim 20’de tren yolu resmedilmiştir. Tren raylardan çıkmış ve devrilmiştir. Çocuklardan bazıları devrilen trenin üstüne çıkmış, bazıları da bu duruma sevinmiştir.

“Tren Rayları” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 10. Tren Rayları Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet”; “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddesinde “Kısmen”; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metin, Kurtuluş Savaşı’nın içerisinde çocuklarında yer aldığı insanların kendi gücü ve özellikleri ölçüsünde verdiği destekle kazanıldığını anlatmaktadır. Öğrencilerin resimlere baktığında metni tahmin etmesi mümkün gözükmemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metnin başlığı, “Tren Rayları”dır. Resim 19’a bakıldığında metnin başlığına ait resimleme görülmektedir.

Ayrıca Resim 20'deki tren resmi de başlığı desteklemektedir. Buradan hareketle resimlerin metnin başlığını desteklediği görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metin, Kurtuluş Savaşı'nın herkesin ve çocukların kendi gücü ve özellikleri ölçüsünde verdiği destekle kazanıldığını anlatmaktadır.

Resim 17'de, çocuklar hareket halindeki bir trene sevinçle koşarken görülmektedir. Metinde geçen, "...Duran'ın en büyük eğlencesi, köyün diğer çocuklarıyla birlikte gittikleri ve neşeye oynadıkları tren raylarıydı..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 38) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 18'de, bir grup adamın köylerinden gidişi resmedilmiştir. Metinde geçen, "...Yiğitlerin cepheye uğurlandığı o gün, annemin ışıltısı azalmış gözlerinden yaşlar süzülmesine şahit oldum..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 39) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 19'da, çocukların ellerinde kazma ve kürekle tren raylarını söktüğü an resmedilmiştir. Metinde geçen, "...On beş kadar çocuk olmuştuk. Ellerimizde kazmalar, baltalar, kürekler... Giriştik raylara. Öğlene kadar çalıştık. Yirmi otuz metrelik mesafedeki tüm rayları yerinden söktük..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 41) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 20'de, raylardan çıkan trene sevinen çocukları görülmektedir. Metinde geçen, "...hızla tünele giren tren, tünel çıkışı raylar bitince toprağa öyle bir çakıldı ki! Vagonlardan bir kısmı yan yattı. O gün köyün çocuklarına bayramdı..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 39) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Görüldüğü gibi tüm resimler, metnin içeriğine uygundur.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, Kurtuluş Savaşı'nın büyük küçük demeden herkesin fedakârca ve cesaretle kazanmasıdır. Resim 18'de erkeklerin evlerini barklarını bırakıp gitmesi; Resim 19'da,

çocukların tren raylarını sökmesi ve Resim 20’de treni raylardan çıkararak çocukların sevinçli ana fikri desteklemektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metni destekleyen resimler, herhangi bir çerçeve içerisine alınmamıştır. Resimlerin kenarları dalgalı bir şekildedir. Ayrıca resimler, beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resim 17’de kullanılan renkler sıcak ve canlıdır. Diğer resimlerde de soluk renklerin yanı sıra sıcak ve canlı renklerde kullanılmıştır. Tüm resimlerde kullanılan renklerin net ve dikkat çekici olduğu görülmektedir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği görülmektedir.

“Ben Bir Küçük Kilimim” Metni

Metnin yazarı: Bedri Rahmi EYÜPOĞLU

Metnin yer aldığı sayfa: 48 – 49

Metnin konusu: “Ben Bir Küçük Kilimim” adlı metin, bir kilimin dokunma sürecini ve dokunduktan sonra soluşunu kilimin dilinden anlatmaktadır.

Metnin özeti: Ben Denizli’nin bir köyünde dokundum. Bana namazlık ya da seccade diyenler de var. Ben bunlardan farklıyım. Çünkü kilimlerde önemli olan boyları ve nakışlarıdır. Bir kilim aslında hangi boyda olursa olsun, boyası ve nakışlarıyla anılır. Ben üç sene önce dokundum. Ama dokunmaya başladığım günden bu yana soluyorum. Beni Çatılmışların Ortanca Gelini dokudu. Dokuduğu kilimlerin yedincisi olduğumdan dolayı bana “yedinci” ismini koydu. Gelin, günde ortalama iki saatten kırk beş günde toplam 90 saat benimle ilgilendi. Benim örgümde on bir çeşit nakış ve on beş çeşit boya vardır. Gelin, bundan önce dokuduğu kilimde sekiz çeşit nakış bilirdi. Beni dokurken üç tane daha öğrendi. Bu yeni öğrendiği nakışlar yüzünden kaynanası ile ilk defa tartıştılar. Kaynanası, ortanca gelini en başta yünlerin boyanması için dağ köylerinde nam salmış Duda Kadın’a göndermek istedi. Ama gelin bunu kabul etmedi. Çünkü gelin, Duda

Kadı'nın sadece sekiz çeşit renk kullandığını ve bunun hoşuna gitmediğini söyledi. Kaynana ise Duda Kadın'ın hazırladığı boyaların çok iyi olduğunu hiçbir zaman da solmadığını söyledi. Yünleri bu boyalarla yıktırsalar, hiçbir zaman solmayacağını söyledi. Gelin, kaynanasının öğütlerini dinlemedi. Bohçacı kadının toz boyalarından aldı. Çünkü o boyalar ucuzdu. Hem de bir tutam boya ile üç evlik yün boyanıyordu. Kaynanasının öğütlerini dinlemeyen gelin, küçük kilimin yünlerini dünyanın en kötü boylarıyla boyadı. Ondan sonra küçük kilim ne zaman güneş görse renkleri soldu.

Metin için yapılan resim aşağıda gösterilmiştir:

Resim 21

Metin, iki sayfaya ayrılmıştır. Sadece ilk sayfanın üst kısmında resim mevcuttur.

Resim 21'de, kilim dokuma yeri resmedilmiştir. Tabureye oturmuş bir kız kilim dokumaktadır. Resmin üst kısmına kilimin adı yazılmış: Yedinci.

“Ben Bir Küçük Kilimim” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 11. Ben Bir Küçük Kilimim Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet”; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” maddesinde “Kısmen”; “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metin, bir kilimin dokunma sürecini ve dokunduktan sonra soluşunu kilimin dilinden anlatmaktadır. Resim 21’e bakıldığında bir kilimin dokunması görülmektedir. Dolayısıyla metin, tahmin edilebilmektedir.

Resimler metnin başlığını desteklemektedir: Metnin başlığı, “Ben Bir Küçük Kilimim”dir. Resim 21’de görülen küçük kilim, metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Resimde bir kız, kilim dokumaktadır. Ayrıca resmin en üst kısmında “Benim Adım Yedinci.” yazmaktadır.

Kilim kendi ağzından olayları anlatırken metinde geçen, “Beni köyde Çatılmışların Ortanca Gelini dokudu. Dokuduğu kilimlerin yedincisi olduğum için adımlı Yedinci koymuştu...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 48) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, büyüklerimizin öğütlerini dinlemektir. Resim 21’de, metnin ana fikrini destekleyen hiçbir şeye rastlanılmamıştır.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyazdır. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmamıştır, kenarları dalgalıdır. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimde sarı, kırmızı, yeşil gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Resmin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği görülmektedir.

“Atasözü Sevgisi” Metni

Metnin yazarı: Pelin GÜNEŞ

Metnin yer aldığı sayfa: 52 – 54

Metnin konusu: “Atasözü Sevgisi” adlı metin, atasözlerinin gündelik yaşamda nasıl kullanıldığını anlatmaktadır.

Metnin özeti: Bir çocuk okuldan eve gitmek için otobüse biner. Otobüste yanına yaşlı bir amca biner. Amca, çocuğa “Yolculuk nereye?” der. Çocuk, okuldan eve döndüğünü söyler. Amca, “Evin nerede” diye sorar. Çocuk, “Yukarı Ayrancı” der. Amca, hemen koyu bir sohbe başlar. Eskiden kendisinin de orada oturduğunu söyler. Şimdi sessiz, yeşillik, güzel bir yerde oturduğunu; fakat yine de eski oturduğu yeri özlediğini dile getirir. Kendisinin emekli bir tarih öğretmeni olduğunu söyler ve sohbeti devam ettirir. Sohbetinde sık sık atasözü kullanır. Çocuk, zaman geçtikçe amcanın sohbetinden sıkılır.

Canının sıkıntısından çantasından fıstık çıkarıp yemeye başlar. Fıstığı bittikten sonra canı tekrar sıkılmaya başlar. Sadece çocuğun canı değil, otobüsteki diğer yolcularında canı sıkılır. Hatta bayan yolcu elindeki yelpazeyi ısırmağa başlar ve onun yanındaki de öfffföfff yaparak camdan dışarı bakar. Çocuk dayanamaz ve otobüsten inmeye karar verir. Amca, çocuğa inmesi için daha iki durağın olduğunu söylese de çocuk dayanamaz ve otobüsten iner. Çocuk, otobüsten iner inmez, babaannesinden öğrendiği tüm atasözlerini peş peşe söyler. Sonra da “OOOHH BEE!” der ve rahatladığını söyler.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 22

Resim 23

Resim 24

Metin, üç sayfaya ayrılmıştır. Birinci resim, ilk sayfanın üst kısmındadır ve sayfanın yarısını kaplamıştır; ikinci resim ikinci sayfanın alt tarafındadır ve küçüktür; üçüncü resim ise üçüncü sayfanın üst kısmında küçük bir şekilde yer almaktadır.

Resim 22’de, bir otobüsün içi resmedilmiştir. Otobüsün koltuğunda kasketli, kravatlı ve bastonlu yaşlı bir amca ile okul çantasını eliyle tutan bir öğrenci sohbet etmektedir. Resim 23’te, otobüs koltuğu resmedilmiştir. Çocuk, otobüs koltuğunda elindeki paketin içerisinden çıkardığını yemektedir. Resim 24’te, otobüsün içi resmedilmiştir. Koltuklarda karşılıklı oturan insanlar vardır. Serinlemek için kullandığı yelpazeyi ısırmağa başlar, bunalmış ve kravatını çeken bir adam, arka taraftan da bir çocuk ve yaşlı bir amca görünmektedir.

Aşağıda, “Atasözü Sevgisi” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 12. Atasözü Sevgisi Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet”; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.”, “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddelerinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metin, atasözlerinin gündelik yaşamda nasıl kullanıldığını anlatmaktadır. Tüm resimlere bakıldığında metni tahmin etmek çok zordur.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metnin başlığı “Atasözü Sevgisi”dir. Resimlerin, metnin başlığını desteklemediği görülmüştür.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Resim 22’de bir çocukla kasketli, bastonlu, iyi giyimli yaşlı bir amca otobüste seyahat etmektedir. Yaşlı amcanın çocukla sohbet ettiği görülmektedir. Metinde geçen, “Geçenlerde, otobüste yaşlıca bir amcanın yanına oturdum. Kasketli, şık giyimli, bastonlu, sevimli bir amcaydı. Beni gördüğüne

sevindi. ‘Merhaba evladım okuldan mı çıktın?’...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 52) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 23’te, kolunun arasında okul çantası ve bir elinde de paket olan çocuk görülmektedir. Çocuk bir şeyler yemektedir. Metinde geçen, “Ayy, bayılmak üzereydim. Çantamdan çıkardığım fıstıkları yemeye başladım...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 53) ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 24’te, otobüste oturan yaşlı bir amca, çocuk, kadın ve bir adam görülmektedir. Yaşlı kadının elindeki yelpazeyi ısırdığı ve adamın da sıkıldığı için kravatıyla oynadığı görülmektedir. Metinde geçen, “...Karşıdaki teyze yelpazenin kenarındaki dantelleri ısıırıyordu. Onun yanındaki, sürekli offfpöff yaparak dışarı bakıyordu...” ifadesi, resmin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, büyüklerimizden öğrendiğimiz atasözlerini gündelik hayatımızda kullanabilmemizdir. Resimlerin, metnin ana fikrini desteklemediği görülmektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyaz olup, metin ise siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmamış olup kenarları dalgalıdır. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde canlı renklerin kullanıldığı, renklerin oldukça net ve çocukların dikkatini çekecek şekilde olduğu görülmektedir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Yelkovan Kuşlarının Efsanesi” Metni

Metnin yazarı: Koray Avcı ÇAKMAN

Metnin yer aldığı sayfa: 58 – 59

Metnin konusu: “Yelkovan Kuşlarının Efsanesi” adlı metin, padişahın mektubunu götürdüğü esnada denize düşüren bir güvercinin, yelkovan kuşlarından yardım istemesini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Hikâye, çok eski zamanlarda yaşanmıştır. İnsanlar, kuşlara bakıp kanat takarak uçak ve balığa bakıp yelkenliler yaptı. Çok uzaklara gitme fırsatı yakalandı. İnsanlar, aştığı her yerde insanlarla tanıştı ve kucaklaştı. İnsanların uçsuz bucaksız yerlere doğru gitmesi özlemi beraberinde getirdi. Özlem içerisinde olan insan, denizler ötesinden dumanla haberleşemeyeceğinden mecbur, kalemi kâğıdı eline alarak mektup yazmaya başladı. Bu mektuplar, uzun bir zaman güvercinler tarafından taşındı. Bir gün padişah, sevgilisine bir mektup yazar. Alaca Güvercin de bu mektubu denizler üzerinden götürürken mektubu denize düşürür. Alaca Güvercini can korkusu sarmaya başlar. Düşünür, taşınır ve sonunda çareyi uzun gagalı kuşlardan yardım istemekte bulur. Ala Güvercin, kuşlara “Siz, bahar yeli ve fırtına demeyip yel kovalayan yelkovan kuşlarısınız.” der. Olayı yelkovan kuşlarına iletir ve onlardan yardım ister. Yelkovan kuşları, arkadaşlarını çağırıp denizin her tarafına dalarak mektubu aramaya koyulurlar. Onlar mektubu bulamadan insanlar, neler neler buldu. İnsanlar, ev telefonunu, cep telefonunu, interneti buldu. Bunların bulunması, mektubu unutturdu. Günümüzde özlemler, sanal bir hale dönüştü. Yelkovan kuşları, artık arasa bile özlenenleri bulamazlar.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 25

Resim 26

Resim 27

Metin, yan yana iki sayfaya ayrılmıştır. Metinde, birinci sayfada iki, ikinci sayfada da bir tane olmak üzere toplam üç resim yer almaktadır. İlk sayfada yer alan resimlerden bir tanesi sayfanın üstüne, diğeri ise sayfanın yanına yerleştirilmiştir. İkinci sayfada yer alan resim ise sayfanın tam ortasına yerleştirilmiştir.

Resim 25’te bir şehir resmedilmiştir. Resim 25’te, deniz kenarında yer alan evler, yelkenliler, cami, gökyüzünde uçan kuşlar ve ağaçlar resmedilmiştir. Resim

26’da bir gökyüzü resmedilmiştir. Gökyüzünde uçmakta olan bir güvercin, mektubunu düşürdüğü esnada resmedilmiştir. Resim 27’de, bir deniz resmedilmiştir. Kuşlar, denizde yüzerken resmedilmiştir.

“Yelkovan Kuşlarının Efsanesi” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 13. Yelkovan Kuşlarının Efsanesi Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.”, “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet”; “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metinde, insanların kullanmış olduğu bir haberleşme aracından bahsedilmektedir. Resimlere sıra ile bakıldığında, bir şehrin eski bir görünümünü andıran bir şehir manzarasının varlığı,

güvercinin bir mektubu suya düşürmesi ve diğer kuşların bu mektubu suda araması görülmektedir. Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 27’de görünen yelkovan kuşları, metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “Çok eski zamanlarda, papağan, papağan değilken, tilki henüz kargadan peyniri aşmamış, Pinokyo henüz yalana alışmamış, Kırmızı Başlıklı Kız henüz şapkasını takmamışken başlar hikayemiz...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 58) ifadesi, Resim 25’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir. Çünkü bir şehrin eskiden görünümüne ait resim ile bu ifadedeki çok eski zamanlar ifadesi birbirini desteklemektedir.

Metinde geçen, “...Bir gün padişahın denizler ötesindeki sevdiceğine yazdığı mektubu taşıırken bir Alaca Güvercin, mektup gagasından kayıp sulara düşüverdi...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 58) ifadesi, Resim 26’nın metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...İşte o anda pır pır diye yelkovan kuşları dağıldı dört bir yana, başladılar denizin üstünde döne döne aramaya. Duyanlar duymayanlara duyurdu. İşi olan da olmayan da mektubu aramaya koyuldu. Kimi daldı aradı, kimi baktı aradı...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 58) ifadesi, Resim 27’nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, iletişim araçları sürekli olarak gelişmesi ve insanların özlemlerini sanal ortamlarda paylaşmasıdır. Resimler incelendiğine, metnin ana fikrini desteklediği söylenemez.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metne ait olan ilk iki resim, aynı sayfada yer almaktadır. Bu resimlerin birisi sayfanın da üst kısmında, diğeri ise sayfanın yan tarafından konumlandırılırken, ikinci sayfada yer alan resim sayfanın ortasında yer almaktadır. Tüm resimlerin etrafı dalgalı bir şekilde verilmiş ve beyaz fon üzerine oturtulmuştur. Metni yazı rengi siyah ve yerleştirildiği zemin beyazdır. Resimler görünme bakımından, metin ise okunma açısından herhangi bir sıkıntı yaratmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Tüm resimlerde kullanılan mavi renk ve Resim 25’te kullanılan yeşil renk resimlere canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Karagöz ve Hacivat – İncelik” Metni

Metnin yazarı: Suat BATUR

Metnin yer aldığı sayfa: 64 – 68

Metnin konusu: “Karagöz ve Hacivat – İncelik” adlı metin, günlük hayatta kullandığımız nezaket ifadeleriyle ilgili örnek durumları anlatmaktadır.

Metnin özeti: Hacivat, perde açıldığında içeriye şarkı söyleyerek girer. Söylemiş olduğu şarkıyla mutluluğunu dile getirir. Karagöz sahnenin köşesinden çıkar ve Hacivat’a neden bağırdığını sorar. Hacivat, Karagöz’e güzel sözler söyleyerek onun aşağıya yanına gelmesini ister. Karagöz aşağıya iner ve Hacivat’a kızar. Hacivat, Karagöz’e kendisinde hiç incelik olmadığını ve ondan bir günaydın demesini beklediğini söyler. Karagöz, incelik demesini gecelik olarak yanlış anlar. Hacivat, Karagöz’e tekrar günaydın der. Karagöz de, Hacivat’a “Sabahın köründe seni görenin günü hiç aydın olur mu?” diye sataşır. Hacivat da öyle denmeyeceğini söyler ve “Hoş geldiniz, safa geldiniz, keyifler nasıl?” der. Sonra Hacivat, kendisine bir şapka almak için dışarıya çıktığını ve dönüşte de Karagöz’üne uğramak istediğini söyler. Karagöz, ne yapayım şapka aldıysan paran var ki almışsın der. Hacivat, Karagöz’e öyle denmeyeceğini ve güle güle kullan, başından paralansın diye söylerler, der. Karagöz, kabul eder ve öyle söyler. Hacivat, ondan sonra eve odun kömür aldığını ve bunları eve taşıdığını söyler. Karagöz, güle güle kullan, başında paralansın der. Hacivat, onu şapka için dediklerini ve burada kullanılmaması gerektiğini söyler. Karagöz, Hacivat’a nerden bilebileceğini ve ne deneceğini sorar. Hacivat, güle güle yak, küllerine bak der. Karagöz bunu öğrenir. Hacivat, daha sonra doludan dolayı evlerinde kırılan kiremitlerin yerine yenilerini aldığını anlatır. Karagöz, güle güle yak, otur da küllerine bak der. Hacivat, Karagöz’e öyle denilmeyeceğini söyler. Karagöz, nasıl söyleneceğini sorar. Hacivat, güle güle oturun, içinden hiç çıkmayın der. Karagöz, bunu da öğrenir. Hacivat, sonra sokağa

çıktığında iki kişiyi kavga ederken görür. Onları ayırırken, polis kavganın içinde diye onu hapse atar. Karagöz, hemen güle gül oturun, içinden hiç çıkmayın der. Hacivat, onu ev için öğrettiğini söyler. Karagöz, ya nasıl derler der. Hacivat, yakında biri yardım eder çıkarır, inşallah ötekileri de der. Karagöz bunu da öğrenir. Hacivat, neyse Karagöz'e beni serbest bıraktılar, der. O sevinçle fırının önüne geldim ve iki tane pide aldım. Fırınca bana dikkat etmedi ve küreğin sapı az kalsın gözümü çıkarıyordu, der. Karagöz, yakında biri yardım eder çıkarır, inşallah ötekileri de der. Hacivat, yine yanlış söylediğini, bu durumda dikkatsiz fırıncıya kör müsün, utanmazlar, önünüze baksanıza diye söylerler, der. Karagöz, yine öğrenir. Hacivat, daha sonra pideleri alıp eve geldiğini ve çoluk çocuğun kendisine sarılıp, öptüğünü söyler. Karagöz, kör müsünüz, utanmazlar, önünüze baksanıza, der. Hacivat, Karagöz'e yine yanlış yerde söylediğini söyler. Karagöz, Hacivat'a kızınca Hacivat gider. Karagöz, Hacivat'a palavracı, banane senin yaşadıklarından der ve kahvaltısını yapmak üzere evine gider.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 28

Resim 29

Resim 30

Resim 31

Resim 32

Resim 33

Resim 34

Resim 35

Metin, beş sayfaya ayrılmıştır. Metinde, birinci ve üçüncü sayfalarda birer tane, diğer sayfalarda ise ikişer tane olmak üzere toplamda sekiz resim yer almaktadır. Resimler, birinci sayfada en üstte; ikinci, dördüncü ve beşinci sayfalarda birisi sağ üstte ikincisi sol altta; üçüncü sayfada ise en altta yer almaktadır.

Resim 28'de, Hacivat ve Karagöz'ün oynatıldığı yer resmedilmiştir. Seyirciler, perdeye doğru dönmüş ve gösterinin başlamasını beklerken resmedilmiştir. Resim 29'da, bir ev resmedilmiştir. Karagöz, camdan dışarı bakarken resmedilmiştir. Resim

31’de Hacivat ve Karagöz karşı karşıya görülmektedir. Resim 30, Resim 33 ve Resim 35’te Hacivat resmedilmiştir. Resim 32 ve Resim 34’te Karagöz resmedilmiştir.

“Karagöz ve Hacivat – İncelik” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 14. Karagöz ve Hacivat – İncelik Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	-	1	-	0	-	0	0,33
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” ve “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” maddelerinde “Kısmen” ; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddelerinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metinde, günlük hayatta kullandığımız nezaket ifadeleriyle ilgili örnek durumlar anlatılmaktadır. Resim 28’de Hacivat ve Karagöz’ün gösterisini bekleyen seyirciler; diğer resimlerde de

Hacivat ve Karagöz görülmektedir. Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimlerde Hacivat ve Karagöz'ün görülmesi metni desteklerken, incelik ile ilgili herhangi bir resimlemeye rastlanılmamıştır. Bundan dolayı resimlerin metnin başlığını kısmen desteklediği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Resim 28'de görülen sahne, metnin genel anlamına uygundur. Resim 29'da, görülen sahne, Hacivat'ın aşağıdaki konuşmasına uygun olduğu görülmektedir:

“Vay benim iki gözüm, candan dostum, şekerden tatlım! Gel aşağıya da biraz konuşalım.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 65).

Metne ait olan diğer resimlerde görülen Hacivat ve Karagöz resimlemeleri, metnin kahramanları olmasından dolayı uygundur. Fakat metinde anlatılan diğer olaylarla ilgili resimlemeler mevcut değildir. Bundan dolayı resimlemeler bulunduğu metnin içeriğine uygunluğu kısmendir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, insan ilişkilerinde nezaket kurallarına dikkat etmek gerektiğidir. Metne ait resimler, metnin ana fikrini desteklememektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metin ait tüm resimler, beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Metin, siyah renkte yazılmış ve beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Tüm resimler, net olarak görünmekte ve metin ise iyi bir şekilde okunmaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde kullanılan sarı, kırmızı, yeşil ve mavi gibi renkler resimlere canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Sabır Sularında” Metni

Metnin yazarı: Bestami YAZGAN

Metnin yer aldığı sayfa: 69 – 71

Metnin konusu: “Sabır Sularında” adlı metin, bir mesleği öğrenebilmek için zaman ve sabır gerektiğini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Metinde, çırak günlerce ustasını takip eder. Ama ne yazık ki işi bir türlü öğrenemez. Heyecanlı ve çok acelecidir. İşini hemen öğrenmek ister. Usta, demir tavında dövülür sözünden hareketle çırağına her şeyi öğretmek ister. Çırak, şaşırıp kalır, ümitsizliğe düşer. Usta, öğrenmekte zorluk yaşayan çırağa sabırla öğretmesine rağmen başarılı olamaz. Yere oturup duvara yaslanır. Ustanın gözü, demire su verdiği leğene takılır. Ayağa kalkıp, gider ve eğilip leğene bakar. Önce deliğe bakar ve sonra da düştüğü yere. Sonunda aradığını bulur. Usta, çırağına dönerek “Bundan sonra senin ustan bu leğen.” der. Çırak, ustanın delirdiğini düşünür. Usta, çırağa artık her şeyi bu leğenden öğreneceğini söyler. Çırak, ustasını seyreder, fakat hiçbir şey anlamaz. Hırçın bir şekilde ustasına hiçbir şey göremediğini söyler. Usta, aldırılmaz ve mırıldanarak “Göremiyorsan dinle ve anlamaya çalış.” der. Çırak, leğenin yanına giderek bu sefer dinlemeye ve anlamaya çalışır. Durmadan, şıp şıp ses gelir. Başka bir şey yoktur. Derken, kısa bir zaman sonra yağmur sesi duyulur. Sonra da leğen, “Semadan geldim.” der. Çırak, “Ne yapayım gelmişsen.” diye cevap verir. Leğen, devam etmiş ve zannetme şaşırıp geldim, günlerce koşup geldim.” demiş. Çırak, “Bir kahve yapayım o zaman.” demiş. Daha sonra şıpırtılar çoğalmaya başlar. Çeşme akar gibi. Leğen, tekrar konuşur ve gözünü aç biraz dostum, mermeri delip geldim.” der. Çırak, gözünü açar ve damlaların deldiği mermerden ayıramaz.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 36

Resim 37

Resim 38

Resim 39

Metin, üç sayfaya ayrılmış. Birinci sayfanın yarısını kaplayan bir resimleme mevcuttur. İkinci sayfada üst kısımda bir tane ve alt kısımda da küçük bir resim olmak üzere iki resimleme mevcuttur. Üçüncü sayfanın alt kısmında ise sayfanın yarısını kaplayan bir resimleme mevcuttur.

Resim 36’da, demircinin iş yeri resmedilmiştir. İri yarı ve bıyıklı bir kişi çekiç kullanırken çocukta onu seyretmektedir. Resim 37’de, yine demircinin iş yeri resmedilmiştir. Usta, çocuğa üzerinde buharı olan su leğeni göstermektedir. Resim 38’de, çocuk su damlatan bir şeyi seyretmektedir. Resim 39’da, üzerinde buharı gözükken bir kap içerisinde akan sıvının mermeri deldiği görünmektedir.

“Sabır Sularında” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 15. Sabır Sularında Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Tablo 15’te yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” , “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” , “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddelerinde “Kısmen” yanıtının ortaya çıktığı görölmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metin, bir mesleği öğrenebilmek için zaman ve sabır gerektiğini anlatmaktadır. Tüm resimlere bakıldığında metnin tahmin edilebildiği görölmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metnin başlığı “Sabır Sularında”dır. Resimlere bakıldığında metnin başlığını kısmen desteklediği söylenebilir. Çünkü çocuk, ustanın işine öğrendiği ve bunun içinde sabır gerektiği söylenebilir. Ayrıca ustanın çocuğa gösterdiği sıcak su da başlığı kısmen desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “Çırak, günlerden beri ustayı takip ediyor, bir türlü işi kavrayamıyormuş...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 69) ifadesi, Resim 36’nın metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Çağırmış çırağı yanına: Bugünden sonra ustan değilim, artık şu damlayan sulardan alacaksın dersini, demiş...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 70) ifadesi, Resim 37’nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Çırak merakla seyretmeye başlamış damaları...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 70) ifadesi, Resim 38’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Mermeri deşip geldim...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 70) ifadesi, Resim 39’un metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, bir mesleği tam olarak öğrenmek için zaman, deneyim ve sabır gerektiğidir.

Tüm resimlere bakıldığında resimlerin metnin ana fikrini kısmen desteklediği görülmektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyazdır. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmamış olup kenarları dalgalı şekildedir. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde sarı, kırmızı gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Resimlerdeki çizimler ve boyamalar oldukça nettir. Çocuklar tarafından dikkat çekici görülebilir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Osman Cemal Bey’in Nar Hakkı” Metni

Metnin yazarı: Ahmet BÜKE

Metnin yer aldığı sayfa: 82 – 85

Metnin konusu: “Osman Cemal Bey’in Nar Hakkı” adlı metin, nar ağacını karınca istilasından kurtarmak amacıyla Osman Cemal Kaygılı adlı yazarın bilgilerinden nasıl faydalandığı anlatmaktadır.

Metnin özeti: Metin, bir çocuğun ağzından yazılmıştır. Bahçede bir nar ağacı vardır. Bu nar ağacı, karıncaların istilasına uğrar. Nar ağacı, üstündeki karıncalar çoğaldıkça bal yapmaya başlar. Bu durum onun için pekiyi değilmiş ama yapacak bir şey yoktur. Babaanne “İlaçlamak olmaz.” der. Dede ise “Bizim nar yemeye hakkımız yok mu? Karıncalar yürüyünce, ağaç belki gıdıklanıyor. Gülmekten meyveleri açılıyor ve zamanı gelmeden aşağıya dökülüyor.” diye babaanneyle atışmaya başlar. Velhasıl bir türlü çare bulunamaz. Dedesi, torununu omuzlarına alır ve odasına çekilir. Dede, odasında yatağa uzanır ve çözüm bulacağım derken uyuya kalır. Çocuk da odadaki kitapları karıştırmaya başlar. Çocuk bir kitap bulur, orada yazanlara dayanamaz ve sesli şekilde gülmeye başlar. Dede, çocuğun güldüğü kitabı görür ve ona kızar. Dede, çocuğun güldüğü o kitabın yazarının Osman Cemal Kaygılı olduğunu söyler. Kızdığı sırada dedenin aklına

nar ağacı vardır. Resimleme üçüncü ve dördüncü sayfanın yarısını (üst kısmında) kaplamaktadır.

Resim 40 ve Resim 41’de nar ağacı resmedilmiştir. İki sayfayı kaplayan bir nar ağacı ve nar ağacının üzerinde gezinen karıncalar görülmektedir. Resim 42’de bir kütüphane resmedilmiştir. Odada bolca kitap görülmektedir. Bu odada yaşlı bir adam kitapları karıştırmakta, çocuk masanın altında oturmuş kitap okumaktadır. Resim 43’te bir evin bahçesi resmedilmiştir. Resimde bir ev, nar ağacının altında oturan yaşlı bir adam, onun yanında ayakta duran bir çocuk, elinde bağ makası bulunan yaşlı bir kadın ve yere düşmüş ağaç dalları görülmektedir.

“Osman Cemal Bey’in Nar Hakkı” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 16. Osman Cemal Bey’in Nar Hakkı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” , “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” , “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine

uygundur.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddelerinde “Kısmen” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metinde anlatılanlara ve resimlere bakıldığında, resimlerin öğrencilerin metni tahmin etmesini tam olarak sağladığı söylenemez.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metnin başlığındaki Osman Cemal Bey’in sanki resimlerdeki yaşlı adam ve narların da o yaşlı adamın hakkı gibi düşünülebilir. Ama öyle değildir. Bu yüzden resimlerin metnin başlığını tam olarak desteklediği söylenemez.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “Bahçemizde nar vardır. Dallarını karıncalar basar güzün...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 82) ifadesi, Resim 40 ve Resim 41’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Hırsla kalktı. Dergileri karıştırmaya başladı. Gömleğinin düğmeleri açılmıştı. Bembeyaz göğüs tüyleri tozlar arasında kalkıp iniyordu. Ama olmuyordu işte. İsteddiği yazıyı bulamıyordu. Dergileri karıştırdı hızla, duvara dayalı yaşlı kütüphaneyi alt üst etti. Sayfaların arasından bir yazının ya da yaprağın düşmesini ister gibi kitapları tek tek sallıyordu. Sonra yatağı devirdi. Divanla döşek arasında bastırıldığı eski gazeteleri çıkardı, savurdu ortalığa. Kel kafasından ensesine doğru terler damla damla yürüyordu...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 84) ifadesi Resim 42 ile ilgilidir. Dede, Resim 42’de metinde geçtiği gibi kitapları tek tek sallamaktadır. Fakat dedenin alnından terlerin döküldüğü, dedenin sinirlendiği, yatağı devirdiği Resim 42’de görülmemektedir. Bundan dolayı bu resmin metnin içeriğine tam olarak uygun olduğunu söylemek çok mümkün değildir.

Metinde geçen, “...Ertesi gün bahçede, nar ağacının altında, sandalye atmış oturuyorduk dedemle. Babaannem bağ makasıyla geldi. Birkaç iri dalı kesti...” ifadesi, Resim 43’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Sanatçılar, düşünceleri ile toplumu etkilemektedir. Resim 40 ve Resim 41’de görülen karıncaların nar ağacını basması sorununun, Resim 42’de dede ve çocuğun kitapları

karıştırması sonucu elde ettikleri bilgilerle Resim 43'te görüldüğü gibi çözüldüğü söylenebilir. Resimlerin, kısmen de olsa metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyazdır. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmıştır, resimlerin kenarları dalgalı şekildedir. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde yeşil, kırmızı, sarı gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Resimlerdeki çizimler ve boyamalar oldukça nettir. Ayrıca çocuklar tarafından dikkat çekici görülebilir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Sahibini Arayan Keman” Metni

Metnin yazarı: Koray Avcı ÇAKMAN

Metnin yer aldığı sayfa: 88 – 91

Metnin konusu: “Sahibini Arayan Keman” adlı metin, küçük bir kızken çok istediği kemana zor kavuşan bir keman sanatçısını anlatıyor.

Metnin özeti: Marangoz Ali Usta, mobilya yapılmak üzere dükkâna getirilen bir ladin ağacı görür. Bu ağacı, keman yapması için Eyüp Usta'ya götürür. Eyüp Usta, günlerce uğraşın ardından çok güzel bir keman yapar. Dükkânındaki vitrine koyar ve herkes kemana hayran kalır. Bir çocuk, kemani görünce çok sevinir. Kemani alıp okulda arkadaşlarına hava atmak ister. Babası o kemani alır ve çocuğuna doğum gününde hediye eder. Çocuk diğer hediyelerden gözünü alamaz ve kemanla hiç ilgilenmez. Çocuk hafta sonu geldiğinde kemani eline alır ve kursun yolunu tutar. Kursu gider ama sürekli aynı tele sürter. Çocuk, keman hocasının bir şey bilmediğini düşünür. Keman hocasına ne zaman keman çalabileceğini sorar. Keman hocası da acele etmemesi gerektiğini önce notaları öğrenmesi ve sabretmesi gerektiğini söyler. Çocuk, akşam eve geldiğinde anne ve babasına bir daha kursu gitmeyeceğini söyler. Çocuk anne ve babasının ısrarına rağmen kabul etmez. Babası da ertesi gün çocuğuna aldığı kemani

iade etmek için satıcıya götürür. Satıcı, adama keman kullanıldığı için ancak onun yarı parasını vereceğini söyler. Adam, istemeyerek de olsa satıcının ısrarcı tavrından dolayı kabul eder ve eve döner. Keman vitrine konur ve artık yeni sahibini aramaya başlar. Keman, yoldan geçenlere bakar ama kendisini kimin alacağına kara veremez. Keman, tam o sırada sarı saçlı bir kızın vitrinden içeriye baktığını görür. İşte beni alacak kişi bu sarı saçlı kız der. Kız, keman almaya parası yetmediği için geri gider. Keman ona seslenir ama kız onu bir türlü duymaz. Kız, ertesi günü yine gelir fakat kemanı yine alamaz. Derken, kız bir gün dükkânın önünden geçerken gözlerine inanamaz. Neden mi? Çünkü kemanın fiyatı düşmüştür. İçeriye girer ve satıcıya bu kemanı satmaması gerektiğini yarım saate kadar parasını getirip alacağını söyler. Satıcı, kıza yarım saati bir dakika geçse geri vitrine koyacağını söyler. Kız eve gider ve kumbarasını alır gelir. Satıcı, kızın kumbarasındaki paraları tek tek sayar. Sonrasında kıza kemanı verir. Kız da kemanda çok mutlu olur. Bu anıyı oda orkestrasında çalan keman sanatçısı Münire teyze anlatmaktadır.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 44

Resim 45

Resim 46

Resim 47

Metin, dört sayfaya ayrılmıştır. İkinci sayfa hariç diğer sayfalarda birer tane resim yer almaktadır.

Resim 44'te bir dükkânın önü resmedilmiştir. Sarı saçlı küçük bir kız, dışarıdan vitrindeki kemanlara bakmaktadır. Resim 45'te sıraya oturmuş, keman çalmaya çalışan, canı sıkılmış bir çocuk vardır. Resim 46'da müzik aletleri satan bir dükkân resmedilmiştir. Resimde dükkânda asılı olan kemanlar, keman almaya gelen bir kız, satıcı ve duvarda da "Satılan mal geri alınmaz" levhası yer almaktadır. Resim 47'de dokuz tane keman yan yana dizilmiş şekilde durmaktadır.

“Sahibini Arayan Keman” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 17. Sahibini Arayan Keman Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet”; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddelerinde “Kısmen” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimlere bakıldığında, bir kızın vitrinden kemanlara bakmasının (Resim 44); bir erkek çocuğun keman çalmaya çalışmasının (Resim 45); kızın keman satın almak için dükkâna girmesinin (Resim 46) metni tahmin etmeye imkân sağladığı görülmektedir. Fakat Resim 47’de yer alan kemanların metinle ilgili bir ipucu vermediği söylenebilir. Buradan hareketle resimlerin, öğrencilerin metni tahmin etmesini kısmen sağladığı söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metnin başlığını Resim 44’ün ve Resim 46’nın desteklediği söylenebilir. Resim 44, kemanın onu almaya geleni beklemesi şeklinde yorumlanabilir. Resim 46’da da kemanı alan kişi bellidir. Buradan hareketle resimlerin metnin başlığını desteklediği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “...Tabi ya keşke bu kız satın alsaydı onu. Keman, bu kızı daha önce de, üstelik bu dükkâna ilk geldiği güngörmüştü. Elinde nota defterleriyle geçerken fark etmişti onu...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 88) ifadesi, Resim 44’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Ama kurs hiç düşündüğü gibi geçmedi. Tın tın tın sürekli aynı tele basıp tek bir notayı çalışmak çok sıkıcıydı...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 88) ifadesi, Resim 45’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Evet, hatırladım seni. Çok şanslısın küçük kız! Doğru görmüşsün, kemanın fiyatı düştü. Ama bak baştan söyleyeyim de sonra söylemedi deme. Kemanı daha önce biri satın adlı ve geri getirdi. Yani bu artık kullanılmış bir keman. Ama sen satın alırsan geri getiremezsin...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 89) şeklinde konuşma ve öncesinde konuşmalar, Resim 46’nın metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 47’nin metnin içeriğine uyumlu olan tek yanı resimde kemanların olmasıdır. Resim, metnin herhangi bir yeri ile doğrudan ilgili değildir. Ama bu durum, resimlerin metnin içeriğine uygun olmadığını göstermemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, istekli ve sabırlı olduğunda bir müzik aletini çalmayı öğrenilebileceği, hatta iyi bir müzisyen olunabileceğidir. Resim 44 ve Resim 46’da kızın keman almaya istekli olması ana fikri desteklemektedir. Resim 45’teki keman çalmaya çalışan ama sıkılmış çocuğun sabırla müzik aletini çalmaya çalışmayı temsil ettiği söylenebilir. Ama bu resimlerin metindeki ana fikri kısmen desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyazdır. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve

içerisine alınmamış olup, resmin kenarları dalgalı şekildedir. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde sarı yeşil ve turuncu gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Resimlerdeki çizimler ve boyamalar oldukça net. Ayrıca çocuklar tarafından dikkat çekici görülebilir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Babaannemin Soğanları” Metni

Metnin yazarı: Asuman PORTAKAL

Metnin yer aldığı sayfa: 100 – 102

Metnin konusu: “Babaannemin Soğanları” adlı metin, bilgisayara bulaşan virüs ile insanları hasta eden mikroplar arasında bağlantı kurarak hastalıklardan nasıl korunulması gerektiğini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Metinde, Emre'nin başı fena halde derttedir. Bilgisayarına virüs bulaşmıştır. Aynı zamanda da kendisine ve kardeşine mikrop bulaşmıştır. Küçükken bilgisayarına taktığı disketleri temiz tutmazsa virüs bulaştığını sana Emre, büyüyünce işin öyle olmadığını anlar. Ama ister virüs isterse mikrop olsun hepsi baş belasıdır. Bilgisayarında virüslere karşı koruma programı vardır, ama bu yetmez. Annesi, Emre'ye bilgisayara iyi bir virüs programı yüklenene kadar onu kullanamayacağını söyler. Emre, bilgisayarında olan ödevleri, oyunları, müziklerinden dolayı bu durumdan rahatsız olur. Ama yapacak bir şey bulamaz. Babası bilgisayar mühendisidir. Ama işlerinin yoğunluğundan fırsat bulamaz. Virüslerin yanı sıra bir de ortada cirit atan grip virüsleri vardır. Kuş gribi ve domuz gribi gibi. Bunlardan korunmak için aşı olunması gerekir ama herkes gibi evdeki insanlarda tedirgindir. Babaanne, kendince önlemler almaya başlar. Herkesin gözü önünde evin her tarafında soğanlar yerleştirir. Evdekiler bu durumdan oldukça rahatsız olurlar, fakat kimse sesini çıkarmaz. Bir akşam Emre'nin kardeşi Erinç, hastalanır. Erinç'i hastaneye götürürler. Kardeşi, kuş gribi ya da domuz gribi değil, normal insan gribi olmuştur. Ufak bir tedavinin ardından hemen iyileşir. Emre, bu griplerden dolayı evde, okulda kendisine dikkat etmeye başlar. Emre, bir gün

kendisini iyi hissetmez. Evdekilere hiçbir şey söylemeden yatağına gider ve yatar. Annesinin sesini bile duyamaz. Emre'nin ateşi çok yüksektir. Derken, kendisini bir yanardağın üstünde yatar vaziyette görür. Ayaklarının altından kızgın lavlar akar. Daha sonra bir bakar ki bir stadın üstünde uçuyor. Stadın içinde bilgisayar ekranları vardır. Bilgisayar ekranlarının içinden, karıncalara benzeyen küçük robotlar çıkar. İşte bunlar o virüslerdir. Emre, o virüslerle atışmaya başlar. Sonra virüsleri kovar. Emre uykudan uyanır ve kendisini bir hastanede bulur. Yanında annesini, hemşireyi babaannesini görür. Babaannesinin elinde hala soğanlar vardır. Emre, domuz gribi olmuştur. Ama tedavi sonrası domuz gribini atlattır. Eve dönerler. Evde de bir sürprizle karşılaşır. Babası bilgisayarına yeni virüs koruma programı yüklemiştir.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 48

Resim 49

Resim 50

Metin, üç sayfaya ayrılmıştır. Her sayfada bir resim yer almaktadır.

Resim 48'de, bir evin odası resmedilmiştir. Bir nine, masanın üzerinde yer alan bilgisayarın ekranına soğanı tutmakta; anne, baba ve çocuk da televizyon seyretmektedir. Resim 49'da, bir yanardağ resmedilmiştir. Çocuk yatakta yatmakta ve etrafından lavlar akmaktadır. Resim 50'da bir masa resmedilmiştir. Çocuk, masanın üstünde yer alan bilgisayara doğru ellerini açmış gülmektedir.

“Babaannemin Soğanları” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 18. Babaannemin Soğanları Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” maddesinde “Kısmen” ; “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimlere bakıldığında öğrencilerin metnin tahmin edebilmeleri yeterli görülmemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 48’de görülen ninenin elindeki soğan metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “...Babaannem kendince önlemlerini aldı bile... Evin her odasına soğan koydu!...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 100) ifadesi, Resim 48’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Nasıl oldu bilemiyorum, ama birden kendimi yanardağın eteklerinde buldum. Her şey o kadar tuhaftı ki... kraterin ağzından kızgın lavlar çıkıyordu. ‘Neredeyim?’ diyerek şaşkınlıkla etrafıma bakındım. Birden kızgın ateşin üstünde durduğumu fark ettim...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 101) ifadesi, Resim 49’un metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Asıl sürprizi ise babam yapmış. Bilgisayarına yepyeni bir virüs koruma programı yüklemiş. Şimdi tıkr tıkr çalışıyor.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 102) ifadesi, Resim 50’un metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, hastalıklardan korunmak için geleneksel yöntemlerle yetinmeyip, aşı olmak gibi tıbbi yöntemlerin kullanılmasıdır. Resimlerin metnin ana fikrini yansıttığı söylenemez. Çünkü metinde çocuğun hasta olduğu bile kolay anlaşılmıyor. Üstelik herhangi bir hastane ya da aşı görülmemektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyaz renktir. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmayıp kenarları dalgalı şekildedir. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde sarı yeşil ve turuncu gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Bilhassa Resim 49’da çok zanlı renkler kullanıldığı görülmektedir. Resimlerdeki çizimler ve boyamalar oldukça net. Ayrıca çocuklar tarafından dikkat çekici görülebilir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Balık Adamlar” Metni

Metnin yazarı: Aysel KORKUT

Metnin yer aldığı sayfa: 106 – 108

Metnin konusu: “Balık Adamlar” adlı metin, insanlardan korkan Tombul Sarı Balık’ın Yunusla birlikte balık adamlarla karşılaşmasını anlatmaktadır.

Metnin özeti: Sabah ilk uyanan Tombul olur. Çevresindeki kıpırtılardan rahatsız olmuştur. Acayip gözlü yaratıkların yanlarına kadar geldiklerini görür. Hemen, uyuyan arkadaşını uyandırır ve çabuk kaçalım, der. Yunus uyanır ve hemen Tombul’un peşine düşer. Yunus bir yandan da Tombul’a neler olduğunu sorar. Tombul, acayip gözlü yaratıkların olduğunu söyler. Bunun üzerine Yunus tarif edileni anlar. Tombul’a hiç balık adam görüp görmediğini sorar. Tombul bilmediğini söyler. Beyaz Yunus, adamların su altı yaşamı inceleyen insanlar olduğunu söyler. Tombul, insan sözünü duyunca daha da korkar ve kaçmaya devam eder. Yunus, insanlardan zarar gelmeyeceğini söyler. Yunus, Tombul’a yanlarına gitmeyi teklif eder. Tombul sonradan kabul eder. Yunus hemen insanların yanına varır. Onlarla şakalaşmaya başlar. Balık adamlardan birisi onu tanır ve sırtını okşar. Elinde kamera olan balık adamda onları filme alır. Minik ekranda kendisini gören Yunus, Tombul’u yanına çağırır. Çekinerek Yunus’un yanına gelen Tombul, ekrandaki görüntüyü görünce sevinç ve şaşkınlığını gizleyemez. Beyaz Yunus, bilgiçlik taslayarak Tombul’a, “Ona su altı kamerası verir. Balık adamlar onunla film çeker. Su altı yaşamı hakkında çekilen bu filmleri isteyenler izler ya da bilim adamları araştırmasında kullanır.” Yunus bunları anlattıktan sonra Tombul’la oyun oynamaya başlar ve birlikte dans ederler. Tabi bu arada kamera kayıttadır. Tombul Sarı Balık, insanları çok sever. Yunus ile Tombul gemi gözden kaybolana kadar bata çıka onları izler.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 51

Resim 52

Resim 53

Metin, üç sayfaya ayrılmıştır. Resimler, birinci sayfanın üst kısmına, ikinci sayfanın alt kısmına doğru ve üçüncü sayfanın en altına yerleştirilmiştir.

Resim 51 ve Resim 52’de, deniz altı resmedilmiştir. Resim 51’de, Tombul Sarı Balık, Beyaz Yunus’a iki balık adamı işaret etmektedir. Resim 52’de, ellerinde kameralarla film çeken balık adamları Yunus’un mutlulukla, Tombul Sarı Balık’ın şaşkınlıkla izlediği görülmektedir. Resim 53’te denizin üstü resmedilmiştir. Beyaz Yunus ile Tombul Sarı Balık geminin arkasından yüzmektedir.

“Balık Adamlar” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 19. Balık Adamlar Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimlerde görülenler öğrencilerin metni tahmin etmesini yeterince sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 51 ve Resim 52’de yer alan balık adamların metnin başlığını desteklediği görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “O sabah ilk uyanan Tombul oldu. Çevresindeki bazı kıpırtılar onu rahatsız etmişti. Gözlerini açtı. Şöyle bir etrafına baktı. Bir de ne görsün? Taa, burunlarının dibine kadar gelmiş acayip gözlü yaratıklar merakla kendilerine bakmıyorlar mı?..” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 106) ifadesi, Resim 51’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Elinde kamera olan balık adam da onların bu halini, filme alıyordu. Yunus, bu kez kameraya doğru yüzdü. Burnunu iyice yaklaştırıp baktı, minik ekranda kendisini gördü. Tombul’u çağırdı...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 107) ifadesi, Resim 52’nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Hatta Yunus’la birlikte gemi kaybolana kadar bata çıka onları izledi...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 108) ifadesi, Resim 53’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, ön yargılarımızdan kurtulmamız gerektiğidir. Resim 51’de görünen Tombul Sarı Balık’ın balık adamları korku içerisinde karşılaşmasının ve Resim 53’te de peşlerinden zevkle yüzmesinin metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir. Çünkü Tombul Sarı Balık, insanları ilk gördüğünde korkması ve en son resimde de insanların peşlerinden yüzmekte olduğunun görülmesi bunun göstergesidir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyaz renktir. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmayıp kenarları dalgalı şekildedir. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde sarı, kırmızı, mavi ve yeşil gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmüştür. Kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Parbat Dağının Esrarı” Metni

Metnin yazarı: Gülten DAYIOĞLU

Metnin yer aldığı sayfa: 111 – 113

Metnin konusu: “Parbat Dağının Esrarı” adlı metin, çevrenin insanlara yönelik şikâyetlerini ve uyarılarını anlatmaktadır.

Metnin özeti: İnsanlar birbirleriyle savaş halindedir. Çevrede aniden çıkan yaprak kasırgasından dolayı, insanlar savaşı bırakıp canının derdine düşer. Sadece gözlem yapan Bilgin Kalan’lar, bitkilerin bu başkaldırısına anlam veremez. Bitkiler, yaprak kasırgasının son bulmasıyla Bilgin Kalan’larla iletişime geçer ve sıkıntılarını dile getirirler. Bitkiler, ilk olarak insanlar adına yaptıkları iyiliklerden bahsederler. İnsanların günlük hayatlarında bitkilerden nasıl faydalandıklarını ve kendilerinin insanları nasıl beslediklerini anlatırlar. Bitkiler daha sonra da şikâyetlerden bahsetmeye başlarlar. Bitkiler, şikâyetlerini çiftçilerin toprak ve bitkilerden kopup kentlere göç etmeleri, her yere beton binalar dikmeleri, fabrika bacaları ve otomobillerden çıkan zehirli gazların kendilerini zehiremeleri, çiftçilerin yapay tozları toprağa karıştırmaları, böceklere yapılan öldürücü ilaçlar yüzünden bitkiler için yararlı olan canlıların yok edilmeleri, tarlalardaki kuru köklerin ve ormanların ateşe verilmeleri şeklinde sıralarlar. İnsanlar savaşmayı bırakmazsa onları çok kötü bir gelecek beklemektedir.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 54

Resim 55

Resim 56

Metin, üç sayfaya ayrılmıştır. Metinde, her sayfada bir tane olmak üzere toplam üç resim yer almaktadır. Metnin birinci sayfasındaki resim sayfanın üst kısmına, diğer sayfalardaki resimler de metnin ortasına yerleştirilmiştir.

Resim 54’de, şehrin bir caddesi resmedilmiştir. Resimde şehirde rüzgâr estiği ve bir sürü yaprağın oradan oraya savrulduğu görülmektedir. Resim 55, iki kısma ayrılmıştır. Resmin bir kısmında tarlaların ve ağaçların arasından bir ırmağın aktığı görülürken, diğer kısmında beton binalar, yollar ve sadece bir tane ağaç görülmektedir. Resim 56’da, bitkilerin çok olduğu bir alan resmedilmiştir. Kafasında otlar olan bir adam, etrafındaki bitkilerle konuşurken resmedilmiştir.

“Parbat Dağının Esrarı” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 20. Parbat Dağının Esrarı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” , “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” , “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” , “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk

kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metinde, çevrenin insanlara yönelik şikâyetleri ve uyarıları anlatılmaktadır. Tüm resimlerde sırasıyla, yaprakların rüzgâr eşliğinde şehirde oradan oraya savrulması, insanlar tarafından istenilen güzel bir çevre ve betonların çevreye hâkim olması ile kafasında ot olan adamla bitkilerin konuşması metne dair ipuçları vermektedir. Tüm resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Tüm resimlere bakıldığında metnin başlığına ait herhangi bir resimlemeye rastlanılmamıştır. Resimler, metnin başlığını desteklememektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “Yaprak kasırgası sona erdiğinde, yeryüzü kalın bir yaprak katmanıyla örtülmüştü...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 111) ifadesi, Resim 54’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Bu sevgisizlik yüzünden insanların çoğu bitkileri gözden çıkardılar. Tarlalara, bahçelere, çayırlara, otlaklara beton binalar yapmaya başladılar. Bir yandan bitkilerin yerini binalar alıyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 111) ifadesi, Resim 55’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Bilgin Kalan’lar bitkilerin sorunlarını öğrendikçe öyle şaşırıyorlar ki, insanı savunacak ya da bitkileri avutacak tek bir söz bulamıyorlardı. Bitkiler dünyası öylesine dertle doluydu ki! Tüm bitkiler kendilerini anlayan Bilgin Kalan’ları bulunca yakınma yarışına girmişlerdi...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 111) ifadesi, Resim 56’nın metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, insanlar çevreyi koruma bilincine varamazsa kötü bir geleceğin onları beklediğidir. Resim 55’te yan yana görülen iki farklı manzara, metnin ana fikrini desteklemektedir. Resmin yarısında güzel bir çevre yer alırken, diğer yarısında betonların hâkim olduğu bir şehir görülmektedir. Resim 55, insanları kötü bir geleceğin beklediği mesajını vermektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metne ait olan üç resmin de etrafı dalgalı bir şekilde verilmiş ve beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Metin, siyah renkte olup beyaz fon üzerine yer almaktadır. Resimler görünme bakımından, metin ise okunma açısından herhangi bir sıkıntı yaratmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde kullanılan yeşilin tonları, kırmızı ve sarı renkler resimlere canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

Hikâye Edici Metinlere Ait Genel Bulgular

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan hikâye edici metinlere ait genel bulgular, “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre frekans ve yüzde değerleri verilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 21. Hikâye Edici Metinlerin “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
1	Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	<i>f</i> 8 % 53.33	3 20	4 26.67	15 100
2	Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	<i>f</i> 8 % 53.33	4 26.67	3 20	15 100
3	Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	<i>f</i> 12 % 80	3 20	0 0	15 100
4	Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	<i>f</i> 4 % 26.67	3 20	8 53.33	15 100
5	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	<i>f</i> 15 % 100	0 0	0 0	15 100
6	Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	<i>f</i> 15 % 100	0 0	0 0	15 100
7	Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	<i>f</i> 15 % 100	0 0	0 0	15 100

Tablo 21’de görüldüğü gibi, hikâye edici metinlerin yarıdan fazlasında (% 53.33) resimlerin, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamakta ve metnin başlığını desteklemektedir. Hikâye edici metinlerin büyük bir çoğunluğunda (%80) resimlerin, ait olduğu metnin başlığını desteklediği; fakat hikâye edici metinlerin yarıdan fazlasında (53.33) resimlerin, ait olduğu metnin ana fikrini desteklemediği görülmektedir. Hikâye edici metinlerin tamamında, resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin gözetildiği; resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; resimlerin öğrenciler tarafından beğenileceği görülmektedir.

Bilgi Verici Metinlere Ait Bulgular

Bu bölümde 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan bilgi verici metinlere ait resimlerin metinlerle uyumuna ait bulgulara yer verilmiştir.

“Tüketicinin Bilinç Gücü” Metni

Metnin yazarı: Şeref OĞUZ

Metnin yer aldığı sayfa: 23 – 24

Metnin konusu: “Tüketicinin Bilinç Gücü” adlı metin, bilinçli tüketicinin nasıl olması gerektiğini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Üretim, tüketici olduğu için vardır. Herkes bir yönüyle üreticiyken genelde tüketicidir. Üreticiler, amaçları doğrultusunda onları tercih etmemiz ve onlardan mal almamız için çalışırlar. Tüketiciler ise bu bakış açısı karşısında bilinçli olmak zorundadır. Aksi halde paralarının karşılığını alamazlar. Tüketiciyi yıllardan beri koruyan yasalar, devlet kurumları ve belediyeler gibi merciler vardır. Ancak bizi esas koruyan kendi bilincimizdir. Tüm üreticiler, bilişim teknolojileri sayesinde tüketicileri her yönüyle tanıyabilmektedir. Böyle bir ortamda tüketici parasının karşılığını bulabilmek için bilinçli olmalıdır. Gelişmiş ülkelerde tüketiciyi yasalar ya da mahkemeler korumaz. Tüketici, haklarını bilerek, iyiyi kötüyü ve ayıplı malı ayırt ederek adeta üreticiyi denetler. Bilinçli tüketici, interneti iyi kullanırsa ürünleri inceler ve diğer ürünlerle kıyas eder. Bilinçli tüketici, yalnızca üreticiyi terbiye etmez. Aynı zamanda ülke ekonomisindeki kaynakların daha akıllıca kullanılmasını da sağlamış

olur. Haksızlık karşısında susan, hiçbir tepki vermeyen tüketici hem kendine hem de ülke ekonomisine zarar vermiş olur.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 57

Resim 58

Resim 59

Metin iki sayfaya ayrılmıştır. Metinde, ilk sayfada iki tane, diğer sayfada da bir tane olmak üzere toplamda beş tane resim yer almaktadır. Metnin sayfaları iki sütuna ayrılmıştır. Resim 57, metnin birinci sayfasının ilk sütunun üst kısmına; Resim 58, metnin birinci sayfasının ikinci sütununun ortasına; Resim 59 ise ikinci sayfanın üst kısmına yerleştirilmiştir.

Resim 57’de bir marketin içerisi resmedilmiştir. Takım elbiseli bir adam, market reyonunun önünde bir ürünü incelerken resmedilmiştir. Resim 58’de müşteri hizmetlerinin bulunduğu yer resmedilmiştir. Bir kadın, müşteri temsilcisine bir paket uzatırken resmedilmiştir. Resim 59’da tüketici hakem heyetinin odası resmedilmiştir. Bir kadın, tüketici hakem heyetine yazılı bir kâğıt (dilekçe) uzatırken resmedilmiştir.

“Tüketicinin Bilinç Gücü” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 22. Tüketicinin Bilinç Gücü Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metne ait tüm resimlere bakıldığında, sırasıyla bir adamın markette ürün incelediği, kadınların müşteri hizmetlerine ve tüketici hakem heyetine başvurduğu görülmektedir. Kısacası resimlerde bilinçli tüketicilerin nasıl davranması gerektiği gösterilmiştir. Öğrenciler, metne ait resimlere baktığında tüketicilerin nasıl davranması gerektiği ile ilgili tahmin yapabilir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metne ait olan resimlere bakıldığında tüketicinin ürün incelediği, müşteri hizmetlerine ve tüketici hakem heyetlerine başvurduğu görülmektedir. Resimler, metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “Üretimi gerekli kılan tüketicidir. Üreticiyi var eden de odur. Hepimiz bir yönümüzle üretici iken genelde tüketiciyiz. İşimizde değer üretiriz, para kazanırız. Satın alma gücümüz artar, tüketici haline geliriz...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 23) ifadesi, Resim 57’nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler yardımıyla bugün üretici ve satıcılar, tüketicileri ismine, alışkanlıklarına kadar tanıyor ve izliyor. Buna Müşteri İlişkileri Yönetimi deniyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 23) ifadesi, Resim 58’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Gelişmiş ülkelerde tüketiciyi yasalar ve mahkemeler değil, bilinçlerinin gücü koruyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 24) ifadesi, Resim 59’un metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, bilinçli tüketici olursak, hem kendimizi hem de ülke ekonomisini koruyacağımızdır. Resim 57’de, aldığı ürünü dikkatlice inceleyen adamın; Resim 58’de, müşteri hizmetlerine almış olduğu ürün ile ilgili bir şeyler söyleyen kadının ve Resim 59’da, tüketici hakem heyetine başvuran kadının bilinçli tüketicileri temsil ettiği görülmektedir. Buradan hareketle resimlerin, metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metne ait tüm resimler, beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Metin, siyah renkte yazılmış ve beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Resimler görünürlük açısından, metin ise okunabilirlik açısından herhangi bir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde açık mavi, turuncu, kırmızı ve yeşil gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Komşuluk” Metni

Metnin yazarı: Şevket RADO

Metnin yer aldığı sayfa: 46 – 47

Metnin konusu: “Komşuluk” metni, komşuyu ve komşuluğu anlatmaktadır.

Metnin özeti: Hayatta üç tür tanıdık vardır. Bunlar; akrabalar, arkadaşlar ve komşulardır. Bir yazar, dostların akrabalarından daha önemli olduğunu söyler. Çünkü akrabalar, dünyaya geldiğimizde hazır olur. Onlar bize otomatikman yakınlık gösterir. Hâlbuki dostlarımızı kendimiz seçeriz. Peki, komşular, akraba grubuna mı yoksa dost grubuna mı girer? Buna yanıt vermek oldukça güçtür. Bir mahalleye yeni taşınırsak, komşularımızı aynı akraba gibi hazır buluruz. Komşu, bu yönden akraba grubuna benzer. Bir de komşuların içerisinde istediğimizle ahablık edebileceğimiz için, komşu dost grubuna da girebilir. Yalnız komşularımızla istesek de istemesek de yakınlık kurmaya mecburuzdur. Dostla küsülebilir, ama komşuyla küsülemez. Yine yüz yüze bakarız. Evimizde yaşanan olumsuz şeyleri, dost ve akraba bilemez ama komşularımız bilir. Komşularımızdan bir şey saklamak çok zordur. Komşuluğun olumlu yanları da vardır. Eğer komşularınız iyiye onlarla her şeyinizi paylaşabilir, iyi ve kötü günde bir arada olabilirsiniz. Akranızın ya da dostunuzun yetişemeyeceği zaman komşular hemen yetişir. Allah, yeter ki iyi komşu nasip etsin. Günümüzde ev almak çok önemli bir hale geldi. Herkes ev alma telaşında. Hâlbuki ev almanın bu kadar önemli olmadığı zamanlarda iyi bir komşu almak takdir ediliyordu. Atalarımız boşuna söylememiş: Ev alma, komşu al. Bankalar bu günlerde herkesi ev sahibi yapabilmek için uğraş veriyor. Aralarından bir bankada çıkıp ihtiyacı olanlara iyi bir komşu dağıtsaydı kim bilir ne güzel olurdu.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 60

Resim 61

Metin, yan yana olan iki sayfaya ayrılmıştır. Her sayfada birer tane resim olmak üzere toplamda iki adet resim vardır. Resimler, iki sayfada da sayfaların altında yer almaktadır.

Resim 60'da, bir apartmanın önü resmedilmiştir. Resimde bir çocuğun, apartmanın önünde durarak komşuların zillerine baktığı ve anahtarını unuttuğunu ailesinin de iki saatten önce gelebileceğini dile getirdiği resmedilmiştir. Resim 61'de,

yine aynı apartmanın önü resmedilmiştir. Resimde yine aynı çocuğun, apartmandaki komşuların zillerine baktığı ve Halide teyzeye gitmeye karar verdiği resmedilmiştir.

“Komşuluk” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 23. Komşuluk Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” , “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” , “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” ve “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” maddelerinde “Kısmen” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metne ait iki resimde de, çocuğun komşularının ziline baktığı görülmektedir. Çocuk, Resim 60’da, anahtarını unuttuğunu ve ailesinin iki saatten önce dönmeyeceğini; Resim 61’de, Halide teyzeye gitmeye karar verdiğini dile getirmektedir. Buradan hareketle, resimlerde komşuluk

ilişkilerinden bahsedildiği söylenebilir. Ancak metinde sanki çocuğun başından geçenler de anlatılacakmış gibi düşünülebilir. Bundan dolayı resimlerin öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân vermesine kısmen denilmiştir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Her iki resimde de yer alan unsurlar, metnin komşuluğu anlattığına işaret etmektedir. Buradan hareketle resimlerin metnin başlığını desteklediği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metnin içeriğine bakıldığında, resimlerle doğrudan bağlantılı olan herhangi bir söze rastlanılmamıştır. Ama aşağıda yer alan paragrafta anlatılanlara bakıldığında metin ile resim arasında bir bağlantı kurulabilmektedir:

“...Ama bir de Allah iyi tarafından vermişse komşunuz en yakınızdaki daha yakın bir insan olarak size hayatın zahmetlerini unutturur; onları beraberce paylaşır, acı günleri tatlıya onunla beraber çevirirsiniz...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 47).

Resimlerle metnin arasında doğrudan bir bağlantı kurulamadığından bu özellik için kısmen yanıtı verilmiştir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri şöyledir: Komşular evden daha önemlidir. Komşular kötü ise aldığın evde rahat edemezsin. Bundan dolayı ev alırken sadece evi değil komşuları da iyi araştırmak gereklidir.

Resimlere bakıldığında çocuk, anahtarını kaybetmiştir ve komşuların zillerine bakarak rahat bir şekilde hangisine gideceğine karar vermektedir. Burada komşuluk ilişkisinin iyi olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle resimlerin metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metnin altında yer alan her iki resmin kenarları dalgalı bir şekilde resmedilmiştir. Metin, resmin üst kısmında yer almaktadır. Resim ve metin beyaz zemin üzerine oturtulmuştur. Metin, siyah renktedir. Bu noktaya dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimde kullanılan koyu yeşil, kırmızı ve açık kahverengi renkleri, resme canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Nasreddin Hoca” Metni

Metnin yazarı: Hakan MERİÇ

Metnin yer aldığı sayfa: 50 – 51

Metnin konusu: “Nasreddin Hoca” metni, Nasreddin Hoca’nın hayatını ve özelliklerini anlatmaktadır.

Metnin özeti: İnsanlar, onun ismini duyduğunda bile tebessüm eder. O, insanları güldürürken düşündürür. Onun gerçek fıkralarında ahlak, hoşgörü ve bilgelik vardır. Bir fıkra, insani değerler ve bilgelik içermiyorsa bilin ki Nasreddin Hoca fıkrası değildir. Nasreddin Hoca, 1208 senesinde Eskişehir’in Sivrihisar köyünde dünyaya gelmiştir. İlk eğitimini köyün imamı olan babası Abdullah Efendi’den alan Hoca daha sonra Sivrihisar’daki medresede eğitime devam etmiştir. Kur’an-ı Kerim’i ezberlemiş ve hafız olmuştur. Babası vefat ettiğinde onun yerine imamlık yapmıştır. Nasreddin Hoca, köyün imamlık görevini arkadaşlarına bırakıp Konya’ya âlimlerden ders almıştır. Eğitimini tamamladıktan sonra Akşehir’e yerleşmiştir. Hoca, sadece imamlık değil bunun yanı sıra kâtiplik, kadılık, çiftçilik, pazarcılık da yapmıştır. Sorunlara sadece kitabi bilgilerle değil aklıyla da çözümler bulmuştur. Hoca, Anadolu’da yaşadığı dönemde siyasal ve ekonomik sıkıntılar yaşamıştır. O, insanlara sorunlarla baş ederken tebessümü bırakmamayı öğretmiştir. İnsanlara umut ve inanç aşılamıştır. Hoca, sadece Anadolu’da değil, dünyanın birçok yerinde tanınmaktadır. Hatta günümüzde bazı ülkelerde değişik adlarla yaşatılmaktadır. Hoca, 1284 yılında vefat etmiştir. Selçuklu mezarlığına gömülen hocanın mezarı da fıkraları gibidir. Sonrasında burası türbe haline getirilmiştir. Bu türbenin duvarları yoktur. Girişinde bir kapı ve kapıda da kilit vardır. Eskişehir ve Sivrihisar’da her yıl haziran ayının ilk haftasında “Nasreddin Hoca Şenlikleri” düzenlenir. Ülkemizden ve farklı yerlerden gelen insanlar, şenliklerde oyunlar oynar, fıkralar anlatır ve Akşehir Gölü’ne maya çalma töreni yapar.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 62

Resim 63

Metin, iki sayfaya ayrılmıştır. Birinci resim, sayfanın üst kısmındadır ve sayfanın üçte birini kaplamaktadır. İkinci resim, sayfanın en altındadır ve sayfanın dörtte birini kaplamaktadır.

Resim 62’te ağaçlık bir yer resmedilmiştir. Nasreddin Hoca eşeğe ters binmiş şekilde görülmektedir. Resim 63’te bir gölün kenarı resmedilmiştir. Nasreddin Hoca, elindeki kabın içerisinde yer alan yoğurdu kepeyle göle dökmektedir.

“Nasreddin Hoca” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 24. Nasreddin Hoca Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Tablo 24’te yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” , “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” maddesinde “Kısmen” ; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimlere bakıldığında Nasreddin Hoca’nın fıkraları akla gelmektedir. Nasreddin Hoca’nın hayatının anlatılacağı tahmin edilememektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimlere bakıldığında metnin başlığı desteklediği görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Resim 62’ye bakıldığında Nasreddin Hoca’nın “Eşeğe Ters Binmek” fıkrası akla gelmektedir. Fakat metinde bu fıkrayla ilgili herhangi bir ifade yoktur.

Aslında Resim 63’e bakıldığında Nasreddin Hoca’nın “Göle Yoğurt Çalmak” fıkrası düşünölmektedir. Metinde geçen “...ve Akşehir gölüne maya çalma töreni yapılır” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 108) ifadesi, Resim 63’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, kültürümüzün bazı kişilerle özdeşleştiğidir. Resimlerde yer alan Nasreddin Hoca, kültürümüzle özdeşleşen kişiyi yansıtmaktadır. Buradan hareketle, resimlerin metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyazdır. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmamış olup resmin kenarları dalgalıdır. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde kırmızı, mavi ve yeşil gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmüştür. Kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Perseid Göktaşı Yağmuru” Metni

Metnin yazarı: Alp AKOĞLU

Metnin yer aldığı sayfa: 60

Metnin konusu: “Perseid Göktaşı Yağmuru” adlı metin, göktaşı yağmurunun nasıl meydana geldiğini ve ne zaman gözlemlenebileceğini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Perseid Göktaşı yağmuru, 2010 yılında gerçekleşmiştir. Perseid göktaşı yağmuru, temmuz ayının sonlarından ağustosun sonlarına kadar gözlemlenebilir. Göktaşları, aysız gecelerde daha iyi görülür. Göktaşı yağmurları kumdan daha büyük olmayan göktaşlarının atmosfere girmesi, orada ısınması ve yanması sonucu oluşur. Bu sırada etrafa ışık saçar. Bu olaya akanyıldız ya da yıldız kayması da denir. Zaman zaman kum tanesinden daha büyük olanlar da atmosfere çarpar. Bunlar küçük olanlara göre daha fazla ışık saçar. Göktaşı yağmurları genelde gece yarısından sonra olsa bile gecenin her saati görülebilir. Havanın ve ışık kirliliğinin durumuna bağlı olarak netliği değişebilir. Ay gökyüzünü aydınlattığında göktaşını görmemiz zorlaşır. Perseid yağmuru, 12 Ağustos’u 13 Ağustos’a bağlayan gece daha iyi görünecek. Ay bu sırada gökyüzünde olacağından göktaşı yağmurunu görmek biraz zorlaşır. Ama 12 Ağustos akşamında Ay doğuda olacağından yüzümüzü batı yönüne dönersek iyi gözlem yapabiliriz. 12 Ağustos’tan sonra da gözlemlerimizi yapmaya devam edebilmişizdir.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 64

Resim 65

Metin, bir sayfadan oluşmaktadır. Sayfa iki sütuna ayrılmıştır. İki tane resim vardır. Birisi ilk sütunun üstünde, diğeri ikinci sütunun ortasında yer almaktadır.

Resim 64’de, gökyüzü resmedilmiştir. Yeşil bir alanda gökyüzündeki yıldızlar görülmektedir. Resim 65’te, yeşil bir alan resmedilmiştir. İki kişi çıplak gözle bir kişi de teleskopla gökyüzüne bakmaktadır.

“Perseid Göktaşı Yağmuru” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 25. Perseid Göktaşı Yağmuru Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimlerde gökyüzündeki yıldızlar ve onlara bakmakta olan kişilerin olması metni tahmin etmek için yeterli görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metinde göktaşı yağmurlarının ışık olarak düşmesinden bahsedildiği için resimlerin, metnin başlığını desteklediği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “...Çok hızlı hareket eden bu göktaşları atmosfere girdiğinde çok ısınır ve yanar. Bu sırada ışık da ortaya çıkar...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 60) ifadesi, Resim 64’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...12 Ağustos akşamı Ay doğu ufkunda olacağından yüzünü batıya dönerek gözlem yapabilirsiniz...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 60) ifadesi, Resim 65’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir. Burada gözlemin nasıl yapılacağı anlatılmaktadır. Resimde de insanlar gözlem yapmaktadır. Bu ifadenin resmedildiği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, uzaydan dünyamıza düşen göktaşlarını atmosfer engellemekte, bir nevi dünyamızı korumaktadır. Resimlemelere bakıldığında bu olayın resmedildiği görülmektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözlemlenmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyazdır. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmamıştır, resmin kenarları dalgalıdır. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde kullanılan mavi ve yeşil renkler resimlere canlılık katmıştır. Kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Bu Robotların Esin Kaynağı Hayvanlar” Metni

Metnin yazarı: Bilim Çocuk

Metnin yer aldığı sayfa: 61 – 62

Metnin konusu: “Bu Robotların Esin Kaynağı Hayvanlar” adlı metin, insanların hayvanlardan esinlenerek tasarladıkları robotları ve bu robotların kullanım amaçlarını anlatmaktadır.

Metnin özeti: İnsanlar, birtakım hayvanların vücut yapıları ve hareket etme şekillerinden esinlenerek yeni teknolojiler tasarlamaktadır. Yapılan bu robotlar, çeşitli görevleri yerine getirmektedir. Mesela robot balık tasarlanırken somon balığından esinlenilmiştir. Bu robot çeşitli algılayıcılarla donatılmıştır. Bu robotun daha da geliştirilerek deniz kirliliğinin sebeplerinde kullanılması planlanmaktadır. Sinek kuşu robotu, gerçeğine çok benziyor. Bu kontrollü bir hava aracıdır. Üzerindeki kameralar, kullanıcısının ekranına görüntüler aktarıyor. Bu robotun, askeri amaçlı gözlem çalışmalarında kullanılması planlanmaktadır. Başka bir robot da yılandan esinlenilerek yapılmıştır. Baş kısmında kamera yer alan bu robotun, sert zeminlerde ve suda yüzerek arama kurtarma çalışmalarında kullanılması planlanmaktadır. Kangurudan esinlenilerek tasarlanan Biyonik Kanguru adlı robot, baş kısmındaki kamera ile en dar yerlere girebilmektedir. Bu robot, enerji kazanma ve buna benzer robotlar tasarlanma konularında önemli bir adım olarak görülmektedir. Örümcek ve şempanzeye benzetilerek tasarlanan başka bir robot ise gövdesindeki ve baş kısmındaki kameralar sayesinde kullanıcısının ekranına görüntüler göndermektedir. Bu robot, insanların girmesi tehlikeli olan yerlerde kullanılacaktır. Çitalardan esinlenilerek tasarlanan diğer bir robot, saatte kırk beş kilometre koşmaktadır. Tekerlekli robotlar ulaşması zor olan yerlere hızlı bir şekilde ulaşmaktadır.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 66

Resim 67

Resim 68

Resim 69

Resim 70

Resim 71

Metin, iki sayfaya ayrılmıştır. Her sayfa iki sütuna ayrılmıştır. İlk sayfanın en üstünde, iki sütunu kaplayan bir resim ve altında da her sütunda birer tane olmak üzere iki resim yer almaktadır. İkinci sayfa da iki sütuna ayrılmıştır. İlk sütunda iki, diğer sütunda da bir tane resim vardır.

Resim 66’da değişik türde robotlar görülmektedir. Resim 67’de balığa benzeyen bir robot, Resim 68’de kuşa benzeyen bir robot, Resim 69’da yılan benzeyen bir robot, Resim 70’de kanguru benzeyen bir robot ve Resim 71’de çitaya benzeyen bir robot görülmektedir.

“Bu Robotların Esin Kaynağı” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 26. Bu Robotların Esin Kaynağı Hayvanlar Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözlemlenmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimlere bakıldığında öğrencilerin metni kolay bir şekilde tahmin edebileceği görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimlerde görülen hayvana benzeyen robotlar metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “İnsanlar yıllardır yeni teknolojiler tasarlarken hayvanlardan esinleniyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 61) ifadesi, Resim 66’nın metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Robot balık tasarlanırken somondan esinlenildi...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 61) ifadesi, Resim 67’nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Sinekkuşu robot, gerçek bir sinekkuşu büyüklüğünde ve görüntüsünde olan uzaktan kontrollü bir hava aracı...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 61) ifadesi, Resim 68’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Yılandan esinlenilerek geliştirilen bu robot hem sert zeminde hem de suda hareket edebiliyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 62) ifadesi, Resim 69’un metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “... Bionic Kangroo, kangurunun vücut yapısından ve sıçrama biçiminden esinlenilerek tasarlandı...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 62) ifadesi, Resim 70’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Dünyanın en hızlı hayvanı olan ve saatte yaklaşık 110 kilometre hızla koşabilen çitalardan esinlenilerek Cheetah adlı bir robot geliştirildi...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 62) ifadesi, Resim 71’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, teknoloji üretirken doğadan esinlenmenin olumlu sonuçlar vermesidir. Resimlere bakıldığında, doğadaki hayvanlardan esinlenilerek robotlar tasarlanmış görülmektedir. Buradan hareketle resimlerin metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözlemlenmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyazdır. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve

içerisine alınmamış olup, resmin kenarları dalgalıdır. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde kullanılan renkler resimlere canlılık katmaktadır. Kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“İstanbul’un Fethinden Viyana Kapılarına” Metni

Metnin yazarı: İsmail ÇOLAK

Metnin yer aldığı sayfa: 74 – 76

Metnin konusu: “İstanbul’un Fethinden Viyana Kapılarına” adlı metin, Osmanlı Devleti padişahlarından Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethetmesini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Şehzade Mehmed, 1432 yılında Edirne’de dünyaya gelir. Babası, eğitime ve yetişmesine önem verir. Hacı Bayram Veli’nin İstanbul’un fethinin oğluna nasip olacağını söylemesi, bunda çok etkili olur. Şehzade Mehmed, Edirne ve Bursa’da 10 yaşına gelinceye kadar terbiye edilir. Daha sonra Molla Gürani’nin yanında Manisa’ya gönderilir. Şehzade Mehmed, orada ata bindi, ok attı ve savaş tekniklerini öğrenir. Her akşam da hocasından dersler alır. Şehzade Mehmed, sadece Molla Gürani’den değil, zamanın diğer büyük âlimlerinden de dini ve fenni dersler alır. Şehzade Mehmed, eğitimler sonrasında askerlik, mühendislik ve mimarlık alanlarında iyi düzeyde bilgi sahibi olur. Şehzade Mehmed, 1444 yılından 1451 yılına kadar fetih için hazırlanır. Amacı, İstanbul’a İslam sancağını dikmektir. Haçlıların denizden göndereceği yardımları kesmek amacıyla Rumeli Hisarı’nı yaptırılır. Rumeli Hisarı’nın yapımında kendisi de dâhil olmak üzere binlerce işçi çalışır. Fatih, karadan Osmanlı donanmasını Haliç’e indirmeyi kafaya koyar. Gemiler, yağlı kızakların üzerinde kaydırılarak Haliç’e indirilir. 53 günün ardından zafer gerçekleşir. Fethin gerçekleşmesinde Fatih’in en büyük destekçisi, hocası Akşemseddin’dir. Akşemseddin hocanın desteğini arkasına alan Fatih, İstanbul’u fetheder. Fatih Sultan Mehmed, fetihden sonra bu günleri gösterdiği için Allah’a şükreder.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 72

Resim 73

Metin, üç sayfaya ayrılmıştır. Metinde, birinci ve ikinci sayfalarda birer tane olmak üzere toplamda iki resim yer almaktadır. Metnin üçüncü sayfasında herhangi bir resim yoktur. Resim 72, metnin birinci sayfasının üst kısmına, Resim 73 ise metnin ikinci sayfasının alt kısmına yerleştirilmiştir.

Resim 72’de, etrafında yeşil alanların olduğu toprak bir yol resmedilmiştir. Toprak yolda at üstünde giden bir kişi resmedilmiştir. Yolda toz dumana karışmıştır. Resim 73’te, üzerinde kroki bulunan bir masanın etrafında toplantı yapan insanlar görülmektedir.

“İstanbul’un Fethinden Viyana Kapılarına” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 27. İstanbul’un Fethinden Viyana Kapılarına Adlı Metnin Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	-	-	-	-	-	1	0	0	-	0,33
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Tablo 27’de yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” , “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” , “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” , “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” , “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.” maddesinde “Hayır” seçeneğinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Metnin başlığına ve resimlere bakıldığında resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır. Resimlerde sırasıyla ata çok iyi binen bir kişi ve askeri harekâtı yürüten bir kişi görülmektedir. Buradan İstanbul’un fethedilmesi tahmin edilebilir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Metne ait resimlerde, metnin başlığında yer alan İstanbul ve Viyana’ya ait herhangi bir resimleme mevcut değildir. Resimlerin metnin başlığını desteklediği söylenemez.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “...Gündüzleri ata biniyor, ok atıyor, her türlü savaş tekniğini talim ediyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 74) ifadesi, Resim 72’nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “... Bunu başarmalı, İstanbul’a İslam sancağını mutlaka dikmeliydi. “Ya İstanbul beni alacak ya ben İstanbul’u” diyordu. Fatihliğe göz koyduğunu “Allah’ın ve Peygamberimizin yardımı ile şehri düşman elinden alacağız.” Sözüyle ilan ediyordu. Haçlıların denizden göndereceği yardımları kesmek amacıyla Rumeli Hisarı yapıldı. Planımı, Fatih ve Mimar Muslihiddin Efendi çizdi...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 75) ifadesi, Resim 73’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, azim ve kararlılıkla hareket edersek başarılı olabileceğimizdir. Resim 72’de, ata iyi binen bir kişi görülmektedir. Resim 73’te ortada görünen kişi, Fatih Sultan Mehmed’dir. Resimde, Fatih Sultan Mehmed’in yüz ifadesinden hırslı ve kararlı olduğu

anlaşılabilir. Azimli ve kararlı bir komutanın başarılı olabileceği söylenebilir. Bu bakımdan resimlerin, metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Metne ait tüm resimler, beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Metin, siyah renkte yazılmış ve beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Resimler görünürlük açısından, metin ise okunabilirlik açısından herhangi bir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde kullanılan yeşil, kırmızı, mavi ve sarı rengin tonları resimlere canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Sinema Düşlerimizi Gerçekleştiriyor” Metni

Metnin yazarı: Tuğba CAN

Metnin yer aldığı sayfa: 92 – 94

Metnin konusu: “Sinema Düşlerimizi Gerçekleştiriyor” adlı metinde, sinemanın efektlerle nasıl yapıldığı ve yapımında kimlerin rol aldığı anlatılmaktadır.

Metnin özeti: Düşlerimizi gerçekleştirebilmemizin bir yolu da sinemadır. Peki, sinemanın düşlerimizi gerçekleştirme gücü nereden gelmektedir? Gerçek hayatta göremeyeceğimiz, tehlikeli her şeyi filmlerde görebiliriz. Bunları görebilmemizin nedeni, efektlerdir. Görüntüler üzerinde oynanarak hazırlanan efektlere görsel efekt denir. Bir de özel efekt vardır. Özel efekt, bir tür hiledir. Mesela, büyük bir patlamanın maketle yapılması gibi. Sinemacılar, filmlerin ilk sahnelerine ham film derler. Ham film, çekim sonrasında stüdyoya getirilir. Burada laboratuvarında yıkanır, kopyası çıkartıldıktan sonra bilgisayar ortamına aktarılır. Ham film, aslında farklı yerlerde ve tekrar tekrar çekilen sahnelerden oluşur. Bu sahnelerin birleştirilmesi gerekir. Bu işi yapana kurgu uzmanı denir. Filmlerin hazırlanmasında görevlilerden birisi de animatörlerdir. Animatörler, düşünüyorduk her türlü sanal varlığı bilgisayar ortamında tasarlayan kişidir. Animatörler ve görsel efekt uzmanları, görsel sürekliliği

kullanmaktadır. Bir bardağa baktıktan sonra başımızı başka bir yere çevirdiğimizde halde hala o bardağı görürüz. İşte buna görsel süreklilik denir. Animatör ve görsel efekt uzmanlarının kullandığı görsel sürekliliğe, stop motion denir. Bir nesne kare kare hareket ettirilerek fotoğrafları çekilir. Sonra bu fotoğraflar, peş peşe hareket ettirilir. Bu hız, sinemada saniyede 24, televizyonda 25'tir. Animatörlük aslında kolay bir iş değildir. Animatörlerin problem çözme becerisinin olması ve fizik kurallarını çok iyi bilmesi şarttır. Çünkü animatörler, gerçek dünyadaki olayları bilgisayar ortamında tasarladıkları için bunları bilmek zorundadır. Görsel efekt uzmanı ise animatör ve kurgu uzmanının hazırladığı görüntüleri özel bir bilgisayar yazılımıyla kare kare birleştirir. Bir film, çok sayıda görüntüden oluşur. Bunların her birine kare denir. Sinemada birde mekanik olarak ya da programlanarak hareket ettirilen kuklaların hazırlanması vardır. Sinemanın bununla ilgili alanı animatroniktir. Ayrıca filmler için yapay kar ve rüzgârlar da oluşturulur. Bunlardan sonra sıra filmin seslendirilmesindedir. Bu da sinema stüdyosunda gerçekleştirilir. Ses efektleri, filme kare kare eklenir. Seslerin uyumuna dikkat edilir. Sonrasında filmin kopyaları hazırlanarak ilgili yerlere gönderilir. İzleyicinin karşısına çıkartılır. Efektlerle hazırlanmış bir filmin öyküsü işte böyledir. Siz de sinemacı olmak isterseniz yapmanız gereken, üniversitelerin görsel iletişim fakültelerinde sinema eğitimi almaktır.

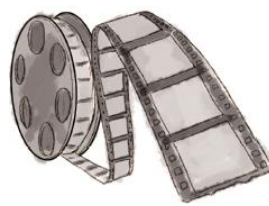
Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 74

Resim 75

Resim 76

Resim 77

Metin, üç sayfadan oluşmaktadır. İlk sayfada iki adet, ikinci ve üçüncü sayfada ise bir adet resim yer almaktadır.

Resim 74'te, yanardağın bulunduğu yer resmedilmiştir. Resimde yanardağ patlaması ve bir ejderha görülmektedir. Resim 75'te, tuvalet kâğıdının içine girmiş bir çocuk görülmektedir. Resim 76'da, bir film şeridi görülmektedir. Resim 77'de, dinozor kuklasının içine girmiş bir adam ve yanında da dört tekerlekli bir tür araba görülmektedir.

“Sinema Düşlerimizi Gerçekleştiriyor” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 28. Sinema Düşlerimizi Gerçekleştiriyor Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resim 76’da görülen film şeridinden sinema tahmini yapılabilir. Diğer resimlerde sinemalarda karşılaşılabilecek sahneler olabileceğinden resimlerin öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağladığı söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 76’da görülen film şeridi ve diğer resimlerde yer alan düşsel öğelerin metnin başlığını desteklediği görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “Milyonlarca yıl önce yaşamış bir dinozoru bir ormanda görmeye ne dersiniz?... Belki de bir yanardağ patlamasını yakından izlemek istersiniz...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 92) ifadesi, Resim 74’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, "...Yukarıdaki "çocuk" fotoğrafı, bir ham film karesi ..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 92) ifadesi, Resim 75'in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resim 76'da görülen film şeridini karşılayan ifade, metinde doğrudan yer almamaktadır. Fakat resmin, metinde sürekli bahsedilen "film" kelimesini temsil ettiği görülmektedir.

Metinde geçen, "...Filmde gördüğünüz sevimli dinazor aslında mekanik bir kukla olabilir!.. Özel hazırlanmış vücut parçaları da birer efekt! Oyuncular bunları takarak olduklarından uzun ya da iri gövdeli görünebiliyorlar..." (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 94) ifadesi, Resim 77'nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, sinemanın düşlerimizi gerçekleştirme gücünün olmasıdır. Resim 44, Resim 45 ve Resim 77'de görülen düşsel öğelerin gerçekleştirilebilmesi, Resim 46'da görünen film şeridiyle olabilmesi resimlerden çıkartılabilir. Buradan hareketle resimlerin metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözlemlenmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyazdır. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmamış olup, resmin kenarları dalgalıdır. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde yeşil, sarı, kırmızı, turuncu gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

"Oyun Tasarımı" Metni

Metnin yazarı: Anna-Maria CRUM

Çeviri: Şafak TİMUR

Metnin yer aldığı sayfa: 96 – 97

Metnin konusu: “Oyun Tasarımı” adlı metin, bilgisayar oyunlarının nasıl tasarlandığını anlatmaktadır.

Metnin özeti: Bilgisayar oyunları takım halinde çalışan insanlar tarafından yapılır. Bu takım, yazarlar, sanatçılar, mühendisler ve programcılardan oluşur. Takımın ilk işi, oyun fikrini bulmaktır. İnsanlar bilgisayar oyunlarını istediği her yerde oynamak ister. Bilgisayar oyununu yapanlar, bundan dolayı oyun oynanacak donanımları küçültmek isterler. Bilgisayar oyunları, belki ileride kontak bir lensin içerisine girebilir. Belki de ekrana hiç ihtiyaç duymayabilir. Belki önümüzde yer alan üç boyutlu görüntüyü elimizle tutabiliriz. Belki bu oyunları el sallayarak oynayabiliriz. Belki de bilim insanları bilgisayar oyunlarını beynimize yerleştirir. Bilim insanları şimdilerde bu fikir üzerine çalışmaktadır. Yazarlar oyunlarla ilgili fikir bulduğunda, sanatçılar hemen oyunun nasıl görüneceğini tasarlar. Bazı sanatçılar karakterleri bazıları ise arka planı oluşturur. Siz de bu oyunların bir parçası olabilirsiniz. Bilgisayar oyununu yaratan takımlar, hikâye yazabilen, resimler çizebilen, bilgisayar programlayabilen insanlara ihtiyaç duyar. Sizin ihtiyacınız hayal gücü, zaman ve pratiklik. Belki sizler ileride havada dönme özelliği olan oyun oynama ekranlarını yapan bir mühendis ya da bilgisayar oyunlarını insana zarar vermeden beynine yerleştiren bir bilim insanı olabilirsiniz.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 78

Resim 79

Metin, yan yana olan iki sayfaya ayrılmış. Birinci ve ikinci sayfaların alt kısımlarında, sayfaların yarısı kaplayan birer adet resim yer almaktadır.

Resim 78 ve Resim 79’da bir çalışma odası resmedilmiştir. Resim 78’de üç erkek ve bir kadın görünmektedir. Erkeklerden birisi bilgisayar başındadır. Diğer masanın diğer ucunda el hareketi yapmaktadır. Diğer erkek ise elinde tuttuğu uçağı

uçurmaktadır. Kadın ise masanın ortasında bilgisayarın başındaki erkeğin yanında ayakta durmaktadır. Resim 79’da da yine aynı kişiler vardır. Mavi gömleklili erkeğin bir elinde kalem bir elinde kâğıtlar vardır. Üzerindeki konuşma balonunun içinde harfler görünmektedir. Diz yerde diz çökmüş erkeğin ellerinde boya kalemleri vardır. Konuşma balonunda gülen bir yüz resmi görünmektedir. Kadının elinde hesap makinesi ve kolunun altında bir cetvel yer almaktadır. Konuşma balonunda matematiksel işlemlerin sembolü görünmektedir. Diğer bir erkek ise bilgisayar başında oturmaktadır. Konuşma balonunda çeşitli simgeler yer almaktadır.

“Oyun Tasarımı” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 29. Oyun Tasarımı Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.”, “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde

“Evet” ; “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Bilhassa Resim 79’a bakıldığında öğrencilerin metni tahmin edebileceği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 78 ve Resim 79’da oyun tasarladıkları görülmektedir. Bilhassa Resim 79’da oyunu yazan, resimleyen, hesaplamaları yapan ve bilgisayara aktaran kişiler görünmektedir. Buradan hareketle resimlerin “Oyun Tasarımı” başlığını desteklediği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “...Bilgisayar oyunları takımlar halinde çalışan insanlar tarafından yaratılır...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 96) ifadesi, Resim 78’in metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...Yazarlar oyunun hikâyesi ve kurgusuyla ilgili bir fikir bulduklarında, sanatçılar oyunun nasıl görüneceğini tasarlar. Sanatçılar öykünün senaryosunu tasvir ederek çizer (storyboard), böylece oyunun her anında oyun oynayan kişinin ekranda ne göreceğini ortaya çıkarmış olurlar. Bazı sanatçılar karakterleri oluştururken, bazıları da arka planı yaratır...Bilgisayar oyunlarını yaratan ekiplerin hikayeler yazabilen, resim çizebilen, bilgisayar programlayabilen insanlara ve daha fazlasına ihtiyacı var...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 97) ifadeleri, Resim 79’un metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri: Bir gün siz de isterseniz oyun tasarımı yapabilen bilim insanları olabilirsiniz. Metnin ana fikrini bu metin için çizilen resimlerden anlamak çok zor görünüyor.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyaz renktir. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmayıp kenarları dalgalı şekildedir. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde kullanılan yeşil, sarı, kırmızı ve turuncu gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Patates” Metni

Metnin yazarı: İlhan BERK

Metnin yer aldığı sayfa: 103 – 104

Metnin konusu: “Patates” metni, patates hakkında bilgiler ve patatesin sevilen ve sevilmeyen yanlarını anlatmaktadır.

Metnin özeti: Metinde, yazar patatesi hiç sevmez ama onun şekline bayılır. Gerçi ressamlar onu pek tablolarına sokmaz. Üzüm, elma veya armut gibi değildir. Ama şekline bakılırsa yakındır resimlerde yerini alması. Patates, oval ve yuvarlaktır. Yalınlığı temsil eder. Patatesin şekli kadar rengi de önemlidir. Toprağın en canlı rengidir. Patates dayanıklı bir sebzedir. Durduğu gibi kalmaz, sürekli olarak değişir, dallanır ve budaklanır. Ressam daha ne isteyebilir? Aynı özellik bir de soğanda vardır. O da pek resimlere girememiştir. Patatesle soğan kardeş sayılır. Patatesi sevmemesinin sebebi, hayatını tek başına sürdürmesinden kaynaklıdır belki de. Değişik kılıklara girer ama hep aracı olmaktan başka bir şeye yaramaz. Kısacası patatesin pek kişiliği yoktur. Onu bu yüzden sevmez. Yazar, kişiliksiz olmasından ve ulu orta her şeye karıştığından dolayı sevmediği patatesten özür diler. Yazar, patatese, kendini hiçe saydığı ve harcattığı için kızdığını dile getirir. Ama yazar, patatesteki asıl büyüklüğün onun sıradanlığında ve paylaşmasında olduğunu görür. Bundan dolayı patatesten özür diler.

Metin için yapılan resimleme aşağıda gösterilmiştir:

Resim 80

Resim 81

Metin, iki sayfaya ayrılmıştır. Her sayfada bir tane olmak üzere toplamda altı tane resim kullanılmıştır. Birinci resim, ilk sayfanın üstünde, ikinci resim ise ikinci sayfanın alt kısmında yer almaktadır.

Resim 80’de, bir şövalenin önü resmedilmiştir. Kırmızı atkılı, şapkalı ve taburede oturan bir çocuk, tuvale patates ve soğan resmi çizmektedir. Resim 81’de, aynı çocuk yapmış olduğu resmi iki eliyle tutarak bizlere göstermektedir.

“Patates” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 30. Patates Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.”, “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.”, ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Her iki resimde de çocuğun, tuval üzerine patates ve soğan resmi yaptığı görülmektedir. Yapılan patates resimlemesi, metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimlerde çocuğun patates çizmesi, her iki resmin de metnin başlığını desteklediğini göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Her iki resimde de patates, soğan ve ressam görülmektedir. Metnin hemen hemen tamamında patatesten söz edilmektedir. Soğandan ise metnin bir yerinde söz edilmiştir: "...Daha ne ister ressamlar? Bir de soğanda vardır bu özellik (o da resme pek girmemiştir). İki kardeştir hem... (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 103). Ressamdan da metnin birçok yerinde söz edildiği görülmektedir. Bunlardan bir tanesi şu şekildedir: "Gerçi ressamlar onu tablolarına pek sokmamışlardır... (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 103). Görüldüğü üzere resimler, metnin içeriğine uygundur.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri, sıradanlık ve eşitlik aslında büyüklüğün göstergesidir. Her iki resme bakıldığında da metnin ana fikrine ait herhangi bir çizime rastlanılmamıştır.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözlemlenmiştir: Metni destekleyen resimler, herhangi bir çerçeve içerisine alınmamıştır ve beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Metin siyah renkle yazılmış ve beyaz fon üzerine oturtulmuştur. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimde kullanılan yeşil, kırmızı, turuncu ve kahverengi renkleri resme canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Metne ait resimlerin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

"Çöpler ve Geri Dönüşüm" Metni

Metnin yazarı: Anna Hatzımanolı

Çeviri: Anna Maria Aslanoğlu

Metnin yer aldığı sayfa: 109 – 110

Metnin konusu: “Çöpler ve Geri Dönüşüm” adlı metin, geri dönüşümün nasıl olduğunu ve önemini anlatmaktadır.

Metnin özeti: Satın aldığımız ürünlerden sıkıldığımızda ya da ürünlerle işimiz bittiğinde hiç düşünmeden onları çöpe atarız. Peki, bu çöpler nereye gider? Elbette çöplüğe gider. Çöplerle ilkin havaya kötü kokular yayılır. Sonra yağmur yağar ve zararlı maddeler toprağa karışır. Sonrasında atıklar çürür ve nehirlere, göllere karışır. En sonunda da besin zincirimize karışan çöplerin yolculuğu bizlerin vücudunda sona erer. Böyle yapmaktansa geri dönüşüm bilinci kazanıp çöplerin geri dönüşümüne yardımcı olabiliriz. Kullandığımız ürünlerin çoğu kâğıt, metal, plastik ve camdır. İlk olarak bunları ayrıştırarak kutulayabiliriz. Ardından da yetkililer bu kutuları toplar ve fabrikalara götürür. Oralarda da üreticiler, hammaddeyi ayrıştırır ve yeni ürünler ortaya çıkarır. Peki, neden bu zahmete girmeliyiz? Böyle yaparak doğayı hammaddesinden koparmamış oluruz. Daha az elektrik ve su gitmiş oluruz; çünkü üretim aşamasında en baştan başlamamış oluruz. Çevre kirliliğini önlemiş oluruz. Böylelikle daha temiz şehirlerde hayat sürerken sağlığımızı korumuş oluruz.

Metin için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 82

Resim 83

Metin, iki sayfaya ayrılmıştır. Her sayfada birer tane olmak üzere toplam iki adet resim kullanılmıştır. Resim 50 sayfanın ortasında, Resim 51 ise sayfanın üstünde yer almaktadır.

Resim 82’de çöplük resmedilmiştir. Resimde çöplük alanda yeşil bir çöp arabası ile dört tane çocuk görülmektedir. Çocuklardan ikisi koşarken, ikisi de burunlarını elleriyle kapatmıştır. Resim 83’te geri dönüşümün aşamaları görülmektedir.

“Çöpler ve Geri Dönüşüm” adlı metin, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 31. Çöpler ve Geri Dönüşüm Metni Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Çöplük ve geri dönüşümün aşamalarını görüldüğü resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Çöplüğün resmedildiği Resim 82 ve geri dönüşümün aşamalarının görüldüğü Resim 83, metnin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Metinde geçen, “...Haydi bir çöp arabasının peşine takılalım! Atıklar çöplüğe götürülüyor. İsterseniz buradan hemen uzaklaşalım? Doğru ya, bu kokuya kim dayanır. Bir dakika! Havaya zehirli gazlar yayılıyor. Biz de nefes aldığımızda bunları içimize çekiyoruz...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 109) ifadesi, Resim 82’nin metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Metinde geçen, “...diğer bir çözüm de geri dönüşüm olabilir. Bu notada anahtar kelimeimiz ‘ayrıştırmak’. Diğer bir deyişle, kâğıdı, camı, plastiği ve metali ayrı ayrı çöp kutularına atmak... Yetkili kişiler bu kutuları toplar ve fabrikalara götürür. Oralarda üreticiler değerli hammaddeyi ayrıştırır ve yeni ürünler üretir... (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 110) ifadeleri, Resim 83’ün metnin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Metnin ana fikri: Çevreyi koruyabilirsek, daha rahat bir hayat sürebilir ve daha temiz şehirlerde yaşayabiliriz. Böylece sağlığını, dolayısıyla hayatımızı tehlikeye atmamış oluruz. Resimlere bakıldığında sırasıyla, çocukların çöplükten rahatsız olduğu ve geri dönüşümün anlatıldığı görülmektedir. Yani metne ait resimlerin, metnin ana fikrini desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resmin ve metnin yerleştirildiği zemin beyaz renktir. Metin siyah renktedir. Resim herhangi bir çerçeve içerisine alınmamış olup, resmin kenarları dalgalıdır. Resmin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine dikkat edildiği görülmektedir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde yeşil, sarı, kırmızı, turuncu gibi canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Tüm resimlerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

Bilgi Verici Metinlere Ait Genel Bulgular

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan bilgi verici metinlere ait genel bulgular, “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre frekans ve yüzde değerleri verilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 32. Bilgi Verici Metinlerin “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
1	Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	<i>f</i> 8 % 80	1 10	1 10	10 100
2	Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	<i>f</i> 9 % 90	0 0	1 10	10 100
3	Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	<i>f</i> 8 % 80	2 20	0 0	10 100
4	Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	<i>f</i> 8 % 80	0 0	2 20	10 100
5	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	<i>f</i> 10 % 100	0 0	0 0	10 100
6	Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	<i>f</i> 10 % 100	0 0	0 0	10 100
7	Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	<i>f</i> 10 % 100	0 0	0 0	10 100

Tablo 32’de, bilgi verici metinlerin büyük bir çoğunluğunda (% 80) resimlerin, öğrencilerin metni tahmin edebilmesini sağladığı; ait oldukları metnin ana fikrini desteklediği; ait oldukları metnin içeriğine uyumlu oldukları görülmektedir. Bilgi verici metinlerin yine büyük bir çoğunluğunda (% 90) resimlerin, ait oldukları metnin başlığını desteklediği görülmektedir. Bilgi verici metinlerin tamamında, resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin gözletildiği; resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; resimlerin öğrenciler tarafından beğenileceği görülmektedir.

Şiirlere Ait Bulgular

Bu bölümde 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan şiirlere ait resimlemelerin metinlerle uyumuna ait bulgulara yer verilmiştir.

“Memleket İsterim” Şiiri

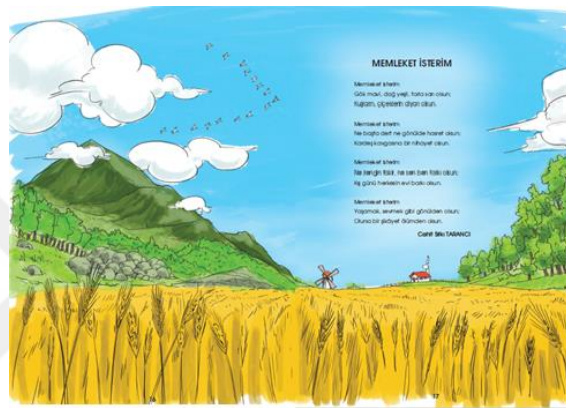
Şair: Cahit Sıtkı TARANCI

Şiirin yer aldığı sayfa: 17 – 18

Şiirin konusu: “Memleket İsterim” adlı şiirde, nasıl bir memleket istenildiği anlatılmaktadır.

Şiirin hakkında bilgi: Şiirde mavi gökleri, yeşil dağları, sarı tarlaları olan; kuşların ve çiçeklerin diyarı olan; derdin, hasretin ve kardeş kavgalarının olmadığı; zengin-fakir, sen-ben ayrımının olmadığı; kış gününde herkesin evinin olduğu; yaşamının gönülden olduğu; tek şikâyetin ölümden olduğu bir memleket istenmektedir.

Şiir için yapılan resim aşağıda gösterilmiştir:

Resim 84

Şiir, iki sayfaya ayrılmıştır. Sayfalar yan yanadır. İki sayfaya birden yayılan bir adet resim vardır. Metin ikinci sayfada yer almaktadır.

Resim 84’te, doğa manzarası resmedilmiştir. Resimde dağlar, ağaçlar, buğday ekili büyük bir tarla, bir ev, değirmen, mavi bir gökyüzü, bulutlar ve gökyüzünde uçan kuşlar görülmektedir. Resim adeta bir köyü yansıtmaktadır.

“Memleket İsterim” adlı şiir, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 33. Memleket İsterim Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resme bakıldığında beğenilen ve istenilen bir yer düşünülebilir. Resim, çoğu kişiye hoş gelebilir. Bunlardan yola çıkarak resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır denebilir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimde görülen manzaranın istenilen ve beğenilen bir yeri işaret etmekte olduğu düşünülebilir. Buradan hareketle resmin, “Memleket İsterim” başlığını desteklediği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Şiirde yer alan aşağıdaki mısralar, Resim 84’ün şiirin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir.

“Memleket isterim

Gök mavi, dağ yeşil, tarla sarı olsun,

Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun....” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 16-17).

Yukarıdaki kıtada, resimlerde görülen mavi gök, yeşil dağlar, sarı tarla ve kuşlar resimde yer almaktadır.

“...Kış günü herkesin evi barkı olsun...”(Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 16-17).

Şiirden alınan yukarıdaki mısra ise resimde yer alan evi işaret etmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Şiirin ana duygusu, memlekete duyulan özlemdir. Resme bakıldığında bizleri hoş bir manzara karşılamaktadır. Bu manzaraya karşı özlem duyulabileceği akla gelebilir. Bu yüzden resmin, şiirdeki ana duyguyu desteklediği söylenebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resim 84, iki sayfayı kaplayacak büyüklükte yapılmıştır. Şiir, ikinci sayfada yer almaktadır. Siyah renkteki şiir, resimde mavi gökyüzünün olduğu kısma yerleştirilmiştir. Şiir, okunabilirlik açısından herhangi bir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimde kullanılan sarı, yeşil ve kırmızı renk, resme canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Resmin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“O Geliyor” Şiiri

Şair: Celal Sahir EROZAN

Şiirin yer aldığı sayfa: 36 – 37

Şiirin konusu: “O Geliyor” adlı şiir, Mustafa Kemal Atatürk’ün Bandırma Vapuru ile Samsun’a gelişini ve onu karşılamaya gelen Samsun halkını anlatmaktadır.

Şiirin hakkında bilgi: Şiirde, Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919 tarihinde yeryüzüne can, cana heyecan verecek şekilde Bandırma Vapuru ile geldiği belirtiliyor. Şair, Samsunluları kurtaracak kişinin geldiğini ve herkesin uykusundan uyanmasını istiyor. Geminin neden yavaş geldiğini soran şair, geminin içinde bu vatanın derdiyle yanan, kurulacak yarını düşünen bir başın olduğunu söyleyerek sorusuna cevap veriyor. Hız, inanç ve umut yüklü gemi gitgide yaklaşıyor. Halk, onun hemen gelmesini canı yürekten istiyor. Bir an önce kuş gibi, rüzgâr gibi gelmesini istiyor.

Şiir için yapılan resim aşağıda gösterilmiştir:

Resim 85

Şiir, yan yana iki sayfaya yerleştirilmiştir. Yan yana olan iki sayfada, iki sayfanın tamamını kaplayan bir adet resim ve resmin üzerine konumlandırılmış bir şiir yer almaktadır.

Resim 85'te bir deniz kenarı resmedilmiştir. Resimde dumanı tüten bir geminin karaya doğru geldiği görülmektedir. Ufuk kıpkırmızıdır. Deniz kenarında taşların biraz gerisinde o gemiyi karşılamaya gelen insanlar görünüyor. İnsanların bazıları gemiyi işaret ediyor bazıları ise diğerlerine sesleniyor. Resimde bir de gözleme kulesi vardır.

“O Geliyor” adlı şiir, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 34. O Geliyor Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.”, “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimde bir geminin karaya doğru yaklaşmakta olduğu ve insanların onu karşılamaya geldiği görülmektedir. O gemi, Atatürk’ün Samsun’a geldiği Bandırma Vapuru’nu akıllara getirmektedir. Bundan dolayı, resim öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimde gemi ile birinin geldiği ve limanda da onu karşılamaya gelen insanların olduğu görülmektedir. Kenara doğru yaklaşan gemi, çocuklara Atatürk’ün Bandırma Vapuru’nu çağrıştırabilir ve onun geldiği düşünülebilir. Buradan hareketle, resmin şiirin başlığını desteklediği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Şiirde yer alan aşağıdaki kıta, Resim 85'in Şiirin içeriğine uygun olduğunu gstermektedir.

“Yıl 1919,

Mayısın on dokuzu,

Uyanın Samsunlular!

Uyumak olüme eş,

Diriltin ruhunuzu.

Ufukta bir gemi var!” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 36-37).

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Şiirin ana duygusu, Mustafa Kemal Atatürk'ün halk tarafından sevinçle karşılanmasıdır. Resimde, kenara doğru yaklaşan bir gemi, karşıya insanların toplanması ve resmin sol köşesinde yer alan bir kişinin yüzündeki ifade, resmin, Şiirin ana duygusunu desteklediğini gstermektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resim 85, iki sayfayı kaplayacak büyüklükte yapılmıştır. Şiir ise iki sayfaya ayrılmıştır. Siyah renkte yazılan Şiir, resimde koyu renklerin bulunduğu yere yerleştirilmiştir. Ayrıca Şiirin üçüncü kıtasının yarısı kalın çizgileri olan bulut resminin üzerine denk gelmiştir. Bundan dolayı Şiir, okunabilirlik açısından yeterli değildir.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Kullanılan sarı, mavi ve kırmızı renkler, resme canlılık katmaktadır. Ayrıca kullanılan renkler net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Resmin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Anadolu” Şiiri

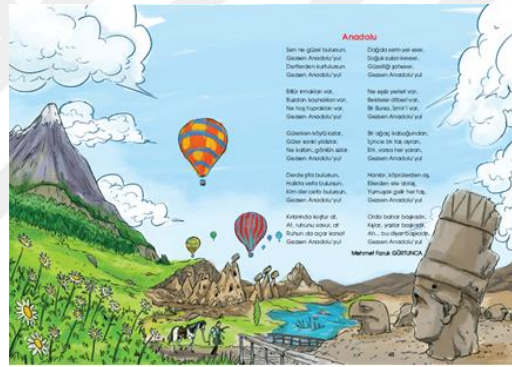
Şair: Mehmet Faruk GÜRTUNCA

Şiirin yer aldığı sayfa: 44 – 45

Şiirin konusu: “Anadolu” adlı şiir, Türkiye’nin güzelliklerini anlatmaktadır.

Şiirin hakkında bilgi: Şiirde, Anadolu’yu gezdiğimiz zaman dertlerden kurtulacağından, güzel bulunacağından, billur ırmakların ve hoş toprakların görüneceğinden, köylü kızlarının yıldız gibi gülüşlerinin görüneceğinden, derde şifa bulunacağından, halka vefa duyulacağından, kırlarında at koşturulacağı ve ruhumuzun açılacağından, dağlarından esen yelin hissedileceğinden, soğuk sularının görüleceğinden, ağaç kabuğundan yapılan taslardan ayran içileceğinden, hanlarının ve köprülerinin görüleceğinden, mevsimlerinin bambaşka olduğundan ve Anadolu’nun daha nice eşsiz yerlerinin görülebileceğinden bahsedilmektedir.

Şiir için yapılan resim aşağıda gösterilmiştir:

Resim 86

Şiir, iki sayfaya ayrılmıştır. Sayfalar yan yanadır. Her iki sayfayı da kaplayan bir adet resim vardır. Şiir ikinci sayfada yer almaktadır.

Resim 86’da, bir manzara resmedilmiştir. Burada yüksekliği bulutlara uzanan ve üzerinde kar olan bir dağ, dağın eteklerinde sık bir orman ve alt taraflarında çiçekler vardır. Peri bacaları ve üzerinde uçan balonlar görülmektedir. Bir adamın atıyla toprak yolda gittiği ve nehrin üzerindeki köprüden geçmek üzere olduğu görülmektedir. Toprak parçasının üzerinde ise birtakım heykeller vardır. Resme bakıldığında birçok unsurun tek bir resimde bulunduğu görülmektedir.

“Anadolı” adlı şiir, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 35. Anadolu Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1,66
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimde görülen dağlar, yeşil alanlar, özellikle peri bacaları ve uçan balonlar, ırmak, at, antik heykeller, metnin ülkemize ait olduğunu göstermektedir. Ülkemizin büyük bir bölümünü kaplayan Anadolu öğrencilerin aklına gelebilir. Resim, öğrencilerin şiiri tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimde yüksek ve karlı dağlar, yeşil alanlar, peri bacaları ve uçan balonlar, ırmak, at, antik heykeller akıllara Anadolu’yu getirmektedir. Resim, şiirin başlığını destekler niteliktedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Şiirde geçen, “Kırlarında koştur at,” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 44-45) dizesinin resimde yer alan atla ilgili olduğu; “Billur ırmakları var!” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 44-45) dizesinin resimde yer alan ırmakla ilgili olduğu; “Buzdan kaynakları var,” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 44-45) dizesinin resimde yer alan dağın zirvesindeki karla ilgili olduğu; “Bir Bursa, İzmir’i var,” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 44-45)

dizesinin resimde yer alan antik heykellerle ilgili olduğu; “Hanlar, köprülerden aş,” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 44-45) dizesinin resimde yer alan köprüyle ilgili olduğu; “Ne hoş toprakları var,” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 44-45) dizesinin ise resimde yer alan topraklarla ilgili olduğu görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Şiirin ana duygusu, memleket sevgisidir. Resimde, Anadolu’nun değişik yerlerinin tek bir resimde buluşturulduğu görülmektedir. Anadolu’nun sevilen yerlerinin resmedildiği söylenebilir. Burada memlekete duyulan sevgi görülmektedir. Şiire ait resim, şiirin ana duygusunu destekler niteliktedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resim 86, iki sayfayı kaplayacak büyüklükte yapılmıştır. Şiir, ikinci sayfada yer almaktadır. Siyah renkte yazılan şiir, resimde mavi gökyüzünün olduğu kısma yerleştirilmiştir. Şiir, okunabilirlik açısından herhangi bir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resme bakıldığında yeşil rengin ağırlıkta olduğu göze çarpmaktadır. Bu da resme canlılık katmıştır. Ayrıca balonlarda kullanılan turuncu, sarı ve mavi renk ile çiçeklerin üzerindeki sarı renk resme canlılık katmıştır. Kullanılan renklerin net olduğu ve resmin dikkat çekici olduğu görülmektedir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Resmin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“İlim Kendin Bilmektir” Şiiri

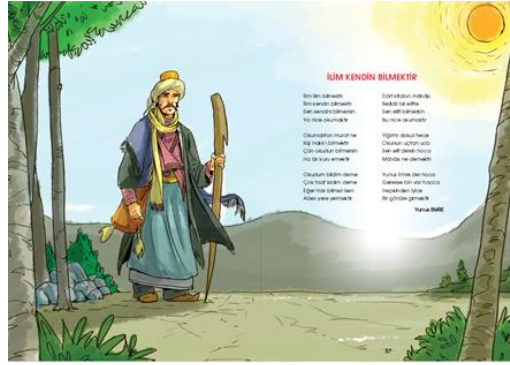
Şair: Yunus EMRE

Şiirin yer aldığı sayfa: 56 – 57

Şiirin konusu: “İlim Kendin Bilmektir” adlı şiir, insanın ilimle kendini tanımasını anlatmaktadır.

Şiirin hakkında bilgi: Şiir, insanın ilimle kendisini tanıması gerektiğini söylemektedir. Okunan ilimle Hakk’ı bulmak esas amaçtır. Dört dinin özü okuyup doğruyu bulmaktır.

Şiir için yapılan resim aşağıda gösterilmiştir:

Resim 87

Şiir, iki sayfaya ayrılmıştır. Sayfalar yan yanadır. İki sayfanın tamamını kaplayan bir adet resim vardır. Şiir ikinci sayfada yer almaktadır.

Resim 87’de, çöle benzeyen bir yer resmedilmiştir. Kafasında sarığı, elinde asası, omuzunda çantası olan bir kişi, güneşli bir günde toprağı kuru, etrafında birkaç ağaç olan bir yerde ayakta dururken resmedilmiştir.

“İlim Kendin Bilmektir” adlı şiir, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 36. İlim Kendin Bilmektir Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.							0	0	0	0
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.							0	0	0	0
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.				1			0		0	0,33
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.							0	0	0	0
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözletilmiştir.	2	2	2							2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2				1				1,66
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2				1				1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Tablo 36’da yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.”, “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.” ve “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddelerinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Yukarıda resmin açıklaması verilmiştir. Oradaki açıklamalara bakıldığında metni tahmin etmek oldukça zordur. Resimde görülen kişinin Yunus Emre olduğunu bilmeyenlerin bu şiiri aklına getirmesi, mümkün gözükmemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimde görülen kişi ve diğer figürlere bakıldığında, resmin şiirin başlığını destekler nitelikte olmadığı görülmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Resim, şiirin içeriğine uygun nitelikte değildir. Son kıtada yer alan “Yunus Emre der hoca” dizesi, belki resimdeki kişinin Yunus Emre olduğunu düşündürebilir. Ama bu durum, içeriğe uygunluk açısından yeterli görülmemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Şiirin, ana duygusu ilim sahibi kendini tanıyan insanların alçakgönüllülük ile başkalarının gönüllerine girmesidir. Resim, şiirdeki ana duyguyu destekler nitelikte değildir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resim 87, iki sayfayı kaplayacak büyüklükte yapılmıştır. Şiir, ikinci sayfada yer almaktadır. Siyah renkte yazılan şiir, resimde mavi gökyüzünün olduğu kısma yerleştirilmiştir. Şiir, okunabilirlik açısından herhangi bir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resme bakıldığında canlı renklerin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan renkler nettir ve resim dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Resmin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Dedemin Cep Saati” Şiiri

Şair: Mehmet GÜLER

Şiirin yer aldığı sayfa: 72 – 73

Şiirin konusu: “Dedemin Cep Saati” adlı şiir, bir çocuğun ağzından dedesinin köstekli saatini ve o saatle ilgili anılarını anlatmaktadır.

Şiirin hakkında bilgi: Şiirde, çocuğun dedesinin meşin kılıflı, gümüş köstekli saati vardır. Dede, sadece saatine bakmakla kalmaz, onu kendisine sırdaş bilip saklar. Dede, saate baktıkça anıları aklına gelir. Saatin arkasındaki tren adeta zamanla yarışır. Dedesi eski bir gazidir. Dedenin askerlik anıları ve yaşadığı savaş sahneleri gözlerinin önünden hiç gitmez. Bu arada dedesinin saatinin markası Serkisof’tur. Dede, Serkisof’una her baktığında ardında dumanları görülen tren coşar. Vagonlar vagonu, anılar da anıları kovalar. Saat, dedenin vefatından sonra ceviz konsolda uyur. Dedenin anılarını saklı tutan saat, çocuğa en kıymetli anı kalır.

Şiir için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 88

Resim 89

Resim 90

Resim 91

Resim 92

Şiir, iki sayfaya ayrılmıştır. Şiirde, birinci ve ikinci sayfada iki adet resim ve iki sayfanın tam ortasında alt tarafta da bir resim olmak üzere toplamda beş adet resim kullanılmıştır. Resimler, sayfanın değişik yerlerine yerleştirilmiştir.

Resim 88’de, koltuğa oturmuş saatine bakan yaşlı bir amca görülmektedir. Resim 89’da, kaldırımı olan bir yol resmedilmiştir. Takım elbiseli ve şapkalı bir adam, yolda yürürken saatine bakmaktayken resmedilmiştir. Resim 90’da, köstekli bir saat çizilmiştir. Resim 91’de, bir savaş alanı resmedilmiştir. Biri ayakta diğeri yerde diz çökmüş vaziyette iki asker top atışı yaparken resmedilmiştir. Ortalığı toz duman kaplamıştır. Resim 92’de, dumanı üstünde, siyah renkli bir tren hareket halindeyken çizilmiştir.

“Dedemin Cep Saati” adlı şiir, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 37. Dedemin Cep Saati Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	-	1	-	0	-	0	0,33
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler

canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet” ; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resim 88’de dedenin elindeki saatin şiirin birazda olsa tahmin edilmesini sağladığı söylenebilir. Fakat Resim 89, Resim 90 ve Resim 91, şiirin tahmin edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu resimlerdekilerin dedenin anıları olduğunu tahmin etmek çok zordur.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 88’de, dedenin elindeki saat ile Resim 90’daki saat, şiirin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Şiirde geçen, aşağıdaki dizeler, Resim 88’inn şiirin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir:

“Meşin kılıflı, gümüş köstekli

Saatten başkası dedemin olmaz,

Saat durur belki, ama dedem

Onsuz duramaz.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 72).

Şiirde geçen, aşağıdaki dizeler, Resim 89’un şiirin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir:

“Köstekli saatine her baktığında

Sanki onunla yeniden tanışıyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 72).

Şiirde geçen, aşağıdaki dizeler, Resim 90’ın şiirin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir:

“Of dedem of,

Saatinin markası Serkisof” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 72-73).

Ayrıca aşağıda yer alan dizeler de Resim 90'nın şiirin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir:

“Saatin arkasındaki

Kabartma tren, her baktığımda... (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 72).

Şiirde geçen, aşağıdaki dizeler, Resim 91'in şiirin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir:

“Dedem eski bir gazi,

Askerlik anıları hiç bitmez,

Yaşadığı savaş sahneleri

Gözlerinin önünden hiç gitmez” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 72).

Şiirde geçen, aşağıdaki dizeler, Resim 92'nin şiirin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir:

“Serkisof'una her baktığımda

Ardındaki duman saçan tren

Dağ, bayır, ova, koşuyor...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 73).

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Şiirin ana duygusu, çocuğun dedesinin anılarına tanık olduğu için, dedesinin saatine vefa duymasıdır. Dedesinin anılarına ait resimlemeler çocuğun ona vefa duyduğunu göstermektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Şiiri destekleyen tüm resimler, sayfaların değişik yerlerine yerleştirilmiştir. Şiir de yine sayfaların farklı yerlerinde yer almaktadır. Şiir ve tüm resimler beyaz fon üstüne yerleştirilmiştir. Resimler görünürlük, şiir de okunabilirlik açısından hiçbir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimlerde açık yeşil, kahverengi, mavi renklerin kullanılması resme canlılık katmıştır. Ayrıca renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Şiire ait tüm resimler, öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Alfabeden Kaçan Harflerin Macerası” Şiiri

Şair: Çiğdem SEZER

Şiirin yer aldığı sayfa: 86 – 87

Şiirin hakkında bilgi: “Alfabeden Kaçan Harflerin Macerası” adlı şiir, alfabeden kaçan harflerin şair adlı çocukla tanışıp bir araya gelerek, hayatın resmini yapmalarını yani şiir yazmalarını anlatmaktadır.

Şiirin özeti: Şiirde, canı sıkılan harfler, oyun oynamak için alfabeden kaçıp yollara düşer. Harfler, tüm hava şartlarında uçuşup dururken, şair adlı bir çocukla tanışırlar. Harfler, o gün bugündür yan yana, alt alta gelerek kendi boylarıyla hayatın resmini yaparlar. Bir araya gelen harfler, her okuyuşta bambaşka anlamlar yüklenir. Onları gören Alfabe, sihir yaptıklarını düşünür. Harfler, sihir olmadıklarını, şiir olduklarını söyler. Harfler, alfabenin sıkıldığında yanlarına katılabileceğini söyleyerek, adreslerinin yaramaz harfler evi olduğunu söyler.

Şiir için yapılan resimleme aşağıda gösterilmiştir:

Resim 93

Şiir, iki sayfaya ayrılmıştır. Resimlemeler, sayfanın değişik yerlerine yerleştirilmiştir. Sayfanın köşeleri, üstü, altı, ortası resimlerle donatılmıştır. Harfler çok olduğu için resim, bütün olarak kabul edilmiştir.

Resim 93’te, dört adet açılmış kitap ve harfler yer almaktadır. Harflerin oyun oynamaları resmedilmiştir. Bazı harfler ise rengârenk bir şekilde resmin aralarına yerleştirilmiştir.

“Alfabeden Kaçan Harflerin Macerası” adlı şiir, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 38. Alfabeden Kaçan Harflerin Macerası Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1,66
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan “Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.”, “Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.”, “Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.”, “Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.” ve “Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.” maddelerinde “Evet”; “Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.” maddesinde “Kısmen”; “Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.” maddesinde “Hayır” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resimlere bakıldığında harfler oldukça dikkat çekmektedir. Resimde, harflere canlılık özelliği yüklendiği fark edilmektedir. Ayrıca şiirin değişik yerlerine koyulmuş olan kitap resimleri, içerindeki harfleri hatırlatmaktadır. Fakat öğrencilerin, şiirde bahsedildiği gibi harflerin alfabeden kaçıp şiir oluşturduklarını tahmin etmeleri zordur. Bu nedenle, resim öğrencilerin şiiri tahmin etmesine imkân sağlamamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 93'te, harflerin her tarafa hareket ettiği görülmektedir. Harflerin bir yerden kaçarcasına hareket ettikleri söylenebilir. Buradan hareketle resmin, şiirin başlığını desteklediği söylenebilir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Şiirde geçen, aşağıdaki dizeler, Resim 93'ün şiirin içeriğine uygun olduğunu göstermektedir:

“Canı sıkılan harfler,

‘Hadi oyun oynayalım.’ demişler.

Kaçıp alfabenin içinden,

Yollara dökülmüşler.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 86).

Ayrıca, şiirde yer alan “...Uçuşup durmuşlar dört bir yana...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 86). ile “...Zıplaya zıplaya sayfalarında...” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 86) dizeleri de resimde karşılığını bulmuştur.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Şiirin ana duygusu, harflerin adeta canlanarak şiir yazmasıdır. Resim 93'te, harflere canlılık özelliği yüklendiği görülmektedir. Fakat harflerin şiir oluşturduklarına dair herhangi bir resimleme mevcut değildir. Buradan hareketle resmin, şiirdeki ana duyguyu desteklemesine “kısmen” denebilir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Şiiri destekleyen tüm resimler, sayfaların değişik yerlerine yerleştirilmiştir. Şiir de yine sayfaların değişik yerlerine yerleştirilmiştir. Şiir ve tüm resimler beyaz fon üstüne yerleştirilmiştir. Resimler görünürlük, şiir de okunabilirlik açısından hiçbir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimde kullanılan sarı, kırmızı, mavi, yeşil, turuncu gibi renkler, resme canlılık katmaktadır. Ayrıca resimde kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Şiire ait resimlemelerin, öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Spor” Şiiri

Şair: Behçet NECATİGİL

Şiirin yer aldığı sayfa: 98 – 99

Şiirin konusu: “Spor” adlı şiir, spordaki tutkuyu, heyecanı, yarışları ve insanların spordan vazgeçemediğini anlatmaktadır.

Şiirin hakkında bilgi: Şiirde, sporun uluslararası şöhret kazanmayı sağladığı söylenmektedir. Galibiyet için son ana kadar mücadele devam eder. Hem kazanan hem de kaybeden için dünya bir anda durur. Spor dalları büyük gelirler elde etmeyi sağlar. Spor herkesin ilgisini çektiği için basın iyi bir şekilde takip eder.

Şiir için yapılan resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 94

Resim 95

Şiir tek sayfaya yerleştirilmiştir. Resim, iki sayfadan oluşmaktadır. Birinci sayfanın tamamı sadece resimle kaplanmıştır. İkinci sayfada ise hem resimlemeler hem de şiiri yer almaktadır.

Resim 94’te, bir deniz ve bir dağ yolu resmedilmiştir. Ayrıca deniz sahnesinin yanında bir boks eldiveni ve dağ yolunun yanında da bir tenis raketi ve topu

resmedilmiştir. Denizde hareket halinde iki adet yelkenli görülmektedir. Dağ yolunda ise bisiklet süren bir kişi resmedilmiştir. Resim 95’te, basketbol oynayan bir kişi çizilmiştir. Aynı resmin altında ise bir futbol sahası resmedilmiştir. Futbol sahasının kenarında ışıklar ve sahanın içerisinde bir futbol topu görülmektedir.

“Spor” adlı şiir, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 39. Spor Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görülmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Şiire ait resimlerde spor dalları ve bazı spor dallarına ait araç ve gereçler görülmektedir. Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resimlerde görülen spor dalları, şiirin başlığını desteklemektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Resim 94’te gösterilen raket ve bisiklet ile ilgili olan dizeler aşağıdaki kıtada yer almaktadır:

“Çok şey oluyor spor yürüyor

Şaşmaz bir saat bir raket

Bir pedal geliyor

Tekerlek farkı

Yer yerinden oynuyor.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 99).

Resim 94’te yer alan boksör eldiveni, şiirde var olan aşağıdaki kıtayla uygundur:

“Ringde bir boksör

Kesilen soluklar

Dünya duruyor.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 99).

Resim 94’te çizilen yelken ile Resim 95’teki basketbolcu, şiirde yer alan aşağıdaki kıtayla uygundur:

“Milyonlarca transfer kırallar

Kapanın elinde

Yelken, judo eskrim

Bir basket uzun boy hapşırca

Dünya biliyor.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 99).

Resimde 95’in alt kısmında görülen futbol topu ve sahası, şiirin aşağıdaki kıtasına uygundur:

“Ligler, kupalar say say

Eşsiz bir vole, harika bir frikik

Bütün gazetelerde.” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 99).

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Şiirdeki ana fikir şudur: Spordaki heyecan, tutku ve yarış, sporcuları ünlü yaptığı gibi izleyicileri de spordan vazgeçemez yapar. Buradan hareketle şiirin ana duygusu, sporun bir tutku olduğu ve vazgeçilemediğidir. Resimlere bakıldığında Resim 94’te bisiklet sürücüsünün ve Resim 95’te basketçinin heyecan içerisinde ve yarış halinde olduğu görülmektedir. Buradan hareketle remin, şiirin ana duygusunu desteklediği görülmektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resim 94, tek başına ilk sayfada yer almaktadır. Resim 95, şiirin yer aldığı ikinci sayfadır. Resim ve şiir beyaz fon üzerine yerleştirilmiştir. Resimler görülebilirlik açısından, şiir ise okunabilirlik açısından herhangi bir sıkıntı oluşturmamaktadır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimde kullanılan sarı, kırmızı, mavi, yeşil, turuncu gibi renkler, resme canlılık katmaktadır. Ayrıca resimde kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Şiire resimlemelerin öğrencinin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

“Ağaçlarımızı Takdim Ederim” Şiiri

Şair: Bedri Rahmi EYÜBOĞLU

Şiirin yer aldığı sayfa: 114 – 115

Şiirin konusu: “Ağaçlarımızı Takdim Edelim” adlı şiir, bir babanın çocuğuna evlerinin bahçesindeki ağacı tanıtmalarını anlatmaktadır.

Şiirin hakkında bilgi: Şu gördüğün ağacı uzak ormanlardan getirdik. O da aynen senin gibi elimizde büyüdü. Fakat ne altını kirletti ne de öksürdü. Birçok mevsim geldi geçti. Biz o ağaca baktıkça o meyvelerini açtı. Bizden hiçbir şeyini esirgemediler. Ağacın gölgesine evimizi yaptık, dallarına salıncak kurduk. Kuşlar, dallarına yuva yaptı. Ölünceye kadar biz o ağaca sevgiyle baktık.

Şiir için yapılan resim aşağıda gösterilmiştir:

Resim 96

Şiir, yan yana iki sayfaya yerleştirilmiştir. İlk sayfa, sadece resimden oluşurken, resmin devamı olan ikinci sayfa, şiirle birlikte sunulmuştur.

Resim 96’da, bir evin bahçesi resmedilmiştir. Resimde bir ev ve evin etrafında yer alan ağaçlar, evin yanındaki ağaçların birinin dalında salıncak vardır. Evin önünde bir kütüğün üzerinde oturan adam, yanında oturan çocuğa bir ağacı işaret etmektedir. Adamın, yanındaki çocuğa o gösterdiği ağaç ile ilgili bir şeyler anlattığı düşünülebilir.

“Ağaçlarımızı Takdim Ederim” adlı şiir, aşağıda yer alan “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 40. Ağaçlarımızı Takdim Ederim Şiiri Resim-Metin Uyum Düzeyi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet (2)			Kısmen (1)			Hayır (0)			Ort.*
	A	K1	K2	A	K1	K2	A	K1	K2	
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözlemlenmiştir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2

*Ortalamanın değeri, 0 – 0,66 arasında ise “Hayır”; 0,67 – 1,33 arasında ise “Kısmen”; 1,34 – 2 arasında ise “Evet”.

Tablo 40’da yer alan ortalama değerlere bakıldığında “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”nde yer alan maddelerin tamamında, “Evet” yanıtının ortaya çıktığı görölmektedir.

Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır: Resim 96’da, evin bahçesinde ağaç kütüğünün üstünde oturan bir adamın yanındaki çocuğa bir ağacı oğluna bir ağacı göstererek o ağaçla ilgili bir şeyler anlattığı görölmektedir. Şiirde de bir babanın oğluna evlerinin bahçesinde yer alan ağacı tanıması anlatılmaktadır. Resim, öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.

Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir: Resim 96’da, çok fazla ağaç görölmektedir. Bu ağaçlar bir evin bahçesinde yer almaktadır. Resimde bir babanın çocuğuna ağacı işaret etmesi ve o ağaçla ilgili ona bir şeyler anlatması görölmektedir.

Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur: Şiirde geçen aşağıdaki dize, resimde babanın çocuğuna ağacı işaret ettiğini ve tanıttığını göstermektedir:

“Şu karşıdaki yeşil yumağa ağaç yumağa ağaç derler” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 114).

Resimdeki ağaçların gölgesine kurulan ev ve ağaç dalına kurulan salıncak ile ilgili şiirde yer alan dizeler, aşağıda yer almaktadır:

“Bir gün gölgelerine evlerimizi kurduk

“Dallarına salıncaklar,” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 114).

Resimde havada görölen kuşlara ait şiirde yer alan dize, aşağıdaki gibidir:

“Cıvıl cıvıl kuşlar dadandırdık yuvalarına” (Tetik, Zorlu, Türker ve Polat, 2016, s. 114).

Bu verilere göre, resim 96, bulunduğu şiirin içeriğine uygundur.

Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir: Şiirin ana duygusu, ağaç sevgisi ve minnettir. Resim 96’ya bakıldığında, evin etrafında yer alan ağaçların varlığı ve babanın çocuğuna ağacı göstererek mutlu bir şekilde anlatması şiirin ana duygusunu desteklemektedir.

Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir: Resim, şiirin yer aldığı iki sayfayı da kaplamaktadır. Şiirin ilk sayfası tamamen resimle kaplıyken, şiirin ikinci sayfası o resmin devamı ve şiirden oluşmaktadır. Şiir, resmin üzerine yerleştirilmiştir. Şiirin bulunduğu kısmın zemini, soluk renklerde oluşmaktadır. Bu durum, şiirin okunabilirliğini artırmıştır.

Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir: Resimde kullanılan sarı, kırmızı ve yeşil renk, resme canlılık katmaktadır. Ayrıca resimde kullanılan renkler oldukça net ve dikkat çekicidir.

Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır: Şiire ait resmin, öğrencilerin güzellik duygusuna hitap ettiği söylenebilir.

Şiirlere Ait Genel Bulgular

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan şiirlere ait genel bulgular, “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre frekans ve yüzdeler verilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 41. Şiirlere “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi			Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
1	Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	<i>f</i>	5	0	3	10
		<i>%</i>	62.5	0	37.5	100
2	Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	<i>f</i>	7	0	1	10
		<i>%</i>	87.5	0	12.5	100
3	Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	<i>f</i>	7	0	1	10
		<i>%</i>	87.5	0	12.5	100
4	Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	<i>f</i>	6	1	1	10
		<i>%</i>	75	12.5	12.5	100
5	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	<i>f</i>	7	0	1	10
		<i>%</i>	87.5	0	12.5	100
6	Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	<i>f</i>	8	0	0	10
		<i>%</i>	100	0	0	100
7	Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	<i>f</i>	8	0	0	10
		<i>%</i>	100	0	0	100

Tablo 41’de görüldüğü gibi, şiirlerin yarısından fazlasında (% 62.5), resimlerin öğrencilerin metni tahmin edebilmelerini sağlamakta; şiirlerin çoğunluğunda (% 75), resimler ait oldukları şiirlerin ana duygusunu desteklemektedir. Şiirlerin büyük bir çoğunluğunda (% 87.5), resimlerin, ait oldukları şiirlerin başlığını desteklediği; ait oldukları şiirin içeriğine uygun olduğu; resimlerin ve şiirin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin gözetildiği görülmektedir. Şiirlerin tamamında, resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; resimlerin öğrenciler tarafından beğenileceği görülmektedir.

Tüm Metinlere Ait Genel Bulgular

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan tüm metinlere ait genel bulgular, “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre frekans ve yüzdelik değerleri verilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 42. Ortaokul5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Tüm Metinlerin “Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi”ne göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi			Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
1	Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.	<i>f</i>	21	4	8	33
		<i>%</i>	63.63	12.12	24.24	100
2	Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.	<i>f</i>	24	4	5	33
		<i>%</i>	72.72	12.12	15.15	100
3	Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.	<i>f</i>	27	5	1	33
		<i>%</i>	81.81	15.15	3.03	100
4	Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.	<i>f</i>	18	4	11	33
		<i>%</i>	54.54	12.12	33.33	100
5	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.	<i>f</i>	32	0	1	33
		<i>%</i>	96.97	0	3.03	100
6	Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.	<i>f</i>	33	0	0	33
		<i>%</i>	100	0	0	100
7	Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.	<i>f</i>	33	0	0	33
		<i>%</i>	100	0	0	100

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan ve incelemeye dâhil edilen metin sayısı 33’tür. Yukarıda yer alan Tablo 42’de, metinlerin yarısından fazlasında (% 63.63), resimlerin, öğrencilerin metni tahmin edebilmesini sağladığı; metinlerin yarısından

fazlasında (% 54.54), resimlerin ait oldukları metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklediği görülmektedir. Metinlerin çoğunluğunda (% 72.72), resimlerin ait oldukları metinlerin başlıklarını desteklediği; resimlerin ait oldukları metnin içeriğine uyumlu olduğu (% 81.81); metinlerin büyük bir çoğunluğunda ise (% 96.97), resimlerin ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin gözetildiği görülmektedir. Ayrıca metinlerin tamamında, resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; resimlerin öğrenciler tarafından beğenileceği görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde, MEB yayınlarına ait Türkçe ders kitabında yer alan metinler ile resimlerin uyumuna ait elde edilen bulgular, alanyazındaki geçmiş araştırma bulgularıyla birlikte tartışılmıştır. Tartışma araştırmanın genel sonuçları dikkate alınarak yapılmıştır. Metin türlerine ait elde edilen bulgular, genel sonuçlar içerisinde tartışılmıştır.

Hikâye edici metin ve şiir türlerinde yer alan resimlerin, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlaması orta düzeyin biraz üstündedir. Fakat bilgi verici metin türlerine ait resimlerin, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlaması yüksek düzeydedir. Tüm metinlere bakıldığında resimlerin, öğrencilerin metinleri tahmin etmesini sağlaması orta düzeyin biraz üstünde kaldığı görülmektedir. Bu oran kısmen yeterli görülmektedir. Fakat bilgi verici metin türlerine ait resimlerin bu konudaki işlevinin, diğer metin türlerinde de sağlanması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Ders kitabında yer alan resimler, metni okumadan önce öğrencilere metin hakkında ipuçları verebilmelidir. Metinlere ait resimler, metinlerle ne kadar ilgili olursa, öğrencilerin metinleri tahmin etmesi ve metni okuduğunda anlamlandırması da bir o kadar rahat olacaktır. Baş ve İnan Yıldız'ın (2014) yapmış olduğu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabında yer alan resimlerin, öğrencilerin metni tahmin etme, kestirme ve yordama becerilerini geliştirmesi açısından yeterli bulduğu tespit edilmiştir. İnan Yıldız ve Baş'ın (2015) yapmış olduğu başka bir çalışmada ise ilkökul 2. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimler ile ait oldukları metinler arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Yapılan bu çalışmada resimler, metinlerin büyük bir kısmında öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağladığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, bu yapılan iki çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Hikâye edici metinlerde yer alan resimlerin, ait oldukları metnin başlığını orta düzeyde desteklediği görülürken; bilgi verici metinler ile şiirlere ait resimlerin, ait oldukları metnin başlığını yüksek düzeyde desteklediği görülmektedir. Tüm metinlere bakıldığında resimlerin, ait oldukları metnin başlığını yüksek düzeyde desteklediği tespit edilmiştir. Başlık, metnin konusuyla ilgilidir. Başlık kısa, öz olmalı ve metnin konusunu tam olarak kapsamalıdır. Elde edilen bulgulara bakıldığında 5. sınıf Türkçe

ders kitabında yer alan hikâye edici metinlerde yer alan resimlerin, kitaptaki diğer metin türlerine kıyaslandığında metnin başlığını destekleme konusunda başarısının daha düşük olduğu söylenebilir. Buradan hareketle hikâye verici metinlerde yer alan resimlerin, metnin başlığını tam olarak karşılayamadığı söylenebilir. Fakat ders kitabındaki tüm metinlere bakıldığında bu konuda başarılı olduğu göze çarpmaktadır. Özkan ve Tutkun'un (2014) yapmış olduğu araştırmada, Türkçe ders kitabındaki konu başlıkları ile görsel öğelerin arasında tutarlılığın yüksek oranda olduğu; İnan Yıldız ve Baş'ın (2015) yapmış olduğu araştırmada ise 2. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlerin metnin büyük bir çoğunluğunda başlığı desteklediği tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, yapılan bu iki araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Hikâye edici metin, bilgi verici metin ve şiir türlerine ait resimlerin, ait oldukları metnin içeriğiyle yüksek düzeyde uyumlu olduğu görülmektedir. Resimlerin metnin içeriğiyle uyumlu olması, metin türleri arasında kıyas yapıldığında şiirlerde daha yüksek düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, şiirlerde duyguların daha ağır basmasıyla açıklanabilir. Yani şiirlerdeki duyguların öğrencilere resimlerle verilmeye çalışıldığı ve ders kitabında bu noktaya dikkat edildiği söylenebilir. Ertok Atmaca (2006), resimlerin ait oldukları metinlerle uyumlu olmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir. Ders kitabında yer alan resimler, metinlerin anlamlandırılmasına yardımcı olmaktadır. Resimler, somut işlemler döneminde ya da somut işlemler ile soyut işlemler arasında yer alan öğrencilerde çok etkili olmaktadır. Öğrenciler, metinlerde okuduklarını resimler aracılığıyla anlamlandırmaktadır. Bu yüzden resimlerin ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu olması, öğrencilerin metni daha iyi anlaması ve okunulan metinlerin akıllarda kalıcı olması açısından çok önemlidir. 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin bu konuda başarılı olması, ders kitabında yer alan resimlerin büyük ciddiyetle yapıldığını göstermektedir. Dikeç (2004), Kayıkcı (2006), Yıldırım (2007), Arı (2008), Erdost (2012), Şeref ve Yılmaz (2013), Aygün (2014), Baş ve İnan Yıldız (2014), Ercantürk (2015) ve Damar'ın (2016) yapmış olduğu araştırmalarda, ders kitabında yer alan resimlerin, metnin içeriğiyle uygun olduğu, konunun anlaşılmasına katkı sağladığı ve sözel metinleri anlaşılır kıldığı bulguları tespit edilmiştir. Ayrıca Kolaç (2003), Yılmaz (2005), Bulut (2008) ve Batur'un (2010) yapmış olduğu araştırmalarda resimlerin, metnin içeriğiyle uygunluğunun kısmen tutarlı olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere araştırmanın bulguları ile yapılan bu araştırmaların bulgularının birbiriyle paralel olduğu söylenebilir. İşeri (2002) ve

Kayabekir'in (2010) yapmış olduğu araştırmalarda Türkçe ders kitabındaki resimlerin, sözel metni desteklemediği ve ait oldukları metinlerin içeriğiyle uygun olmadığı tespit edilmiştir. Ayhan'ın (2010) yapmış olduğu araştırmada ise resimlerin, verilen cümleleri yansıtmadığı ve anlaşılmasını zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, yapılan bu araştırmaların bulgularıyla farklılık göstermektedir. Araştırmanın bulguları ile yapılan bu araştırmaların bulguları arasındaki farklılık, TDÖP'lerin farklı olmasıyla açıklanabilir. Çünkü ders kitapları, bağlı olduğu öğretim programı dikkate alınarak hazırlanmaktadır.

Hikâye edici metinlerde yer alan resimlerin, ait oldukları metnin ana fikrini orta düzeyde desteklemediği görölmektedir. Bilgi verici metinlerde yer alan resimlerin, ait oldukları metnin ana fikrini yüksek düzeyde desteklediği; şiirlerde yer alan resimlerin, ait oldukları şiirin ana duygusunu yüksek düzeyde desteklediği görölmektedir. Burada dikkat çeken nokta, hikâye edici metinlerin diğer metin türlerine kıyasla bu konuda başarısız olmasıdır. Bu başarısızlık, metin türünden kaynaklanabilir. Hikâyeleri diğer metin türlerinden ayıran en temel özellik, bir olay örgüsüne sahip olmasıdır. Hikâyedeki olayların resimleri yapılırken, hikâyenin ana fikrini öğrencilere resimle verme noktasında sıkıntılar yařandđı görölmektedir. Kısacı, bu husus hikâyeye edici metinlerde ihmal edilmiş olabilir. 5. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan tüm metinlere genel olarak bakıldığında, resimlerin, ait oldukları metnin ana fikrini ya da ana duygusunu orta düzeyde desteklediği görölmektedir. Resimlerin, ait oldukları metnin ana fikrini/ana duygusunu kısmen desteklediği söylenebilir. Ders kitaplarında en çok dikkat edilmesi gereken noktalardan birisi de resimlerin ve metinlerin verilmek istenen mesajların iletilmesine katkıda bulunmasıdır (Becer, 1996). Kaleme alınan bir metnin, okuyucuya vermek istediği bir mesaj vardır. Öğrencilerin bir metni tam anlamıyla kavraması gereklidir. İşte bu noktada resimlerin, öğrencilerin metnin iletmek istediği mesajı yani ana fikrini kavraması noktasında metne destek vermesi gerekir. Özkan ve Tutkun'un (2014) yapmış olduğu araştırmada, Türkçe ders kitabındaki metinlerin ana fikri ile görsel ögeler arasındaki tutarlılığın olduğu; İnan Yıldız ve Baş'ın (2015) yapmış olduğu araştırmada ise resimlerin, metinlerin çoğunluğunda metinde verilmek istenen mesajı iletmeyi sağladığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, yapılan bu araştırmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir. Yılmaz (2005) ve Ayhan'ın (2010) yapmış olduğu araştırmalarda resimlerin, metinde verilmek istenen düşünceyi tam olarak yansıtamadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, yapılan bu araştırmanın

bulgularıyla farklılık göstermektedir. Bu farklılığın, yapılan araştırmaların örneklemelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Yılmaz'ın (2005) yapmış olduğu araştırmada örnekleme, 2004-2005 eğitim ve öğretim yılında Türkiye'de 1., 2. ve 3. sınıflarda okutulan Türkçe, Hayat Bilgisi ve Matematik derslerinden 3'er kitap olmak üzere 9 kitap ile Almanya'da 1., 2. ve 3. sınıflarda okutulan Okuma, Matematik ve Etkinlik derslerine ait 3 kitap oluşturmaktadır. Ayhan'ın (2010) yapmış olduğu araştırmada ise örnekleme, 2008-2009 eğitim ve öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan Türkçe ders kitabından şans yoluyla seçilen 10 adet resimleme oluşturmaktadır. Bu araştırmada ise MEB yayınlarına ait 5. Sınıf Türkçe ders kitabı örneklem olarak alınmıştır. Aynı zamanda araştırmada ders kitabındaki tüm metinler ve metinlere ait resimler incelenmiştir. Farklılık sadece örneklemden değil, araştırmaların yapıldığı zamanlardaki öğretim programlarının da farklı olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Hikâye edici ve bilgi verici metin türlerinde, resimlerin ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine tam anlamıyla dikkat edildiği görülürken; şiirlerde resimlerin ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine yüksek düzeyde dikkat edildiği görülmektedir. 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin geneline bakıldığında ise resimlerin ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisine yüksek düzeyde dikkat edildiği (İnan Yıldız ve Baş, 2015) görülmektedir. 5. sınıf Türkçe ders kitabının, bu anlamda başarılı bulunduğu söylenebilir. Resimler ile metinler iç içe ve aynı sayfada yer almaktadır (Aygün, 2014). Resimler, herhangi bir çerçeve içerisine alınmamıştır. Resimlerin etrafı dalgalı bir şekilde verilmiştir. Erkmén (1996), resimlerin sürekli olarak çerçeve içerisinde alınmasının tekdüze bir görünüme neden olduğunu söylemektedir. Bu açıdan bakıldığında resimlerin herhangi bir çerçeve içerisine alınmaması, 5. sınıf Türkçe ders kitabını tekdüze görünümünden kurtardığı söylenebilir. Resimlerin çerçeve içerisine alınmamasının, aynı zamanda resim ile metin bütünlüğünü artırdığı söylenebilir. İnan Yıldız ve Baş'ın (2015) yapmış olduğu araştırmada, hikâye ve bilgilendirici metinlere ait resimler de herhangi bir çerçeve içine alınmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, yapılan bu araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Resimlerde kullanılan renkler ile zemin birbiriyle gayet uyumludur. Resimler ile metinler birbirinin önüne geçmemektedir. Hemen hemen tüm metinlerde zemin rengi, metnin okunabilirliğini zorlaştırmamaktadır. Şeref ve Yılmaz'ın (2013), yapmış olduğu araştırmada resimlerin konum olarak, metinlerin okunabilirliğine olumlu

katkı sağladığını tespit etmiştir. Araştırmanın bulguları, yapılan bu araştırmanın bulgularıyla birbirine çok yakındır. Hikâye edici ve bilgi verici metin türlerinde, resimler, zaman zaman metnin aralarına ya da üzerine yerleştirilmiştir. Araştırmanın bulgusu, Arı'nın (2008) yapmış olduğu araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir. Arı (2008), bu durumun okumayı zorlaştırdığını dile getirmiştir. Fakat bu araştırmada bu yorumu yapmak pek mümkün değildir. Çünkü resimlerin metin içerisinde bu şekilde yerleştirilmesi okumayı zorlaştırmamaktadır. Yıldırım'da (2007) yapmış olduğu araştırma sonucunda resimlerin okuma akışını engellemediğini tespit etmiştir. Bu tespit, araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Şiirlere ait resimler, zemin olarak kullanılmıştır. Şiirlerde yan yana olan iki sayfa bir bütün olarak düşünülmüş (Yıldırım, 2007) ve resmedilmiştir. Ercantürk'ün (2015) yapmış olduğu araştırmada, görsellerin, yazılı metnin arka planı olarak ayarlandığı tespiti, araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Batur (2010), görsellerin yazılı metnin arka planı olarak ayarlandığında öğrencilerin ilgisinin görsele kayabileceğini söylemiştir. Doğru bir tespit olduğu tartışılmaz. Fakat bu araştırma da, böyle bir durum söz konusu değildir. Şiirlerin sadece bir tanesinde, zemin olarak kullanılan resim, metnin okunabilirliğini zorlaştırmaktadır. Geriye kalan yedi şiirde böyle bir durum yoktur. Yalnız resimler, şiirlerin önüne geçmektedir. Öğrenciler, şiirin yer aldığı sayfaya baktığında, sayfada çok yer kaplayan resimlere odaklanması kaçınılmaz olacaktır. Şiirlerdeki duyguların öğrencilere aktarılmasını sağlamak için böyle bir yola başvurulduğu söylenebilir.

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metin ve şiirlere ait resimlerde kullanılan renklerin yüksek düzeyde canlı (Yıldırım, 2007; Erdost, 2012; Aygün, 2014; Damar, 2016), net (Yılmaz, 2005) ve dikkat çekici (Aygün, 2014; Baş ve İnan Yıldız, 2014; Damar, 2016) olduğu tespit edilmiştir. Dikeç (2014), öğrencilerin resimlerin renkli olmasını istediğini tespit etmiştir. Renkli resimler, öğrencilerin dikkatini çekmenin yanı sıra metni okumak için onları güdülemektedir. Metni istekli bir şekilde okuyan öğrenci, okuduğunu daha iyi bir şekilde anlayabileceği söylenebilir. İşeri (2002), yapmış olduğu araştırmada 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlerin, öğrencilerde ilgi uyandıracak çizim ve renklerden oluşmadığını, metni okumaya güdülemediğini ve özensizlik içerdiğini tespit etmiştir. Araştırmanın bulguları, yapılan bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Bulgulardaki bu farklılık, araştırmaların örneklemelerinden kaynaklanabilir. İşeri'nin (2002) araştırmasının örnekleminde, 2000-2001 eğitim ve öğretim yılında okutulan beş farklı yayınevine ait olan 8. sınıf Türkçe ders kitaplarından

katmanlı küme örnekleme yöntemiyle seçilen 34 metin örnekleme olarak alınmasından kaynaklandığı söylenebilir.

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan tüm metinlerde, resimlerin, öğrencilere yüksek düzeyde estetik zevk kazandıracakı tespit edilmiştir. Ertok Atmaca (2006), resimlerin estetik değerlere sahip olması ve ders kitaplarının bir yandan öğretirken bir yandan da eğlendirici olması gerektiğini söylemektedir. Ancak bu şekilde, öğrencilerde estetik beğeni duygusunun artacağını belirtmektedir. Estetik, güzellik duygusuyla ilgili bir kavramdır. Gerçekten de öğrencilere güzel gelen ve onların beğenisini kazanan resimler, metnin istekli bir şekilde okunmasını sağladığı söylenebilir. Ders kitabı, estetik zevk açısından çok başarılı bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda ders kitaplarında yer alan resimlerin albenisinin olduğu (Kolaç, 2003), öğrencilerin estetik beğenilerini güçlendirici bulunduğu (Yıldırım, 2007), öğrenciler tarafından sevildiği (Dikeç, 2004) ve beğenildiği tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, yapılan bu araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Yapılan bazı araştırmalarda ise metinlere ait resimlerin, estetik olmadığı (Duran, 2006; Batur, 2010), öğrencilerde estetik duygusunu geliştirme açısından yetersiz olduğu (İşcan, 2004) ve sanatsal beğeniye sahip bireyler yetiştirme konusunda yetersiz bulunduğu (Baş ve İnan Yıldız, 2014) tespit edilmiştir. 2016 yılında yenilenen TDÖP ile birlikte ders kitabında yer alan resimlerin, estetik zevk açısından olumlu bir hâle geldiği söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularına göre ortaya çıkan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda yapılan önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Bu bölümde, 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metin türlerine ve 5. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin tamamı dikkate alınarak resim ve metin uyumuna ait genel sonuçlara yer verilmiştir.

Hikâye Edici Metinlere Ait Sonuçlar

1. Resimlerin, öğrencilerin hikâyeleri tahmin edebilmesini orta düzeyde sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır.
2. Resimlerin, ait oldukları hikâyenin başlığını orta düzeyde desteklemediği sonucu ortaya çıkmıştır.
3. Resimlerin, ait oldukları hikâyenin içeriğiyle yüksek düzeyde uyumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
4. Resimlerin, ait oldukları hikâyenin ana fikrini orta düzeyde desteklemediği sonucu ortaya çıkmıştır.
5. Tüm hikâyelerde, resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin gözetildiği sonucu ortaya çıkmıştır.
6. Tüm hikâyelerde, resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
7. Tüm hikâyelerde, resimlerin, öğrencilere estetik zevk kazandıracığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Bilgi Verici Metinlere Ait Sonuçlar

1. Resimlerin, öğrencilerin metinleri tahmin edebilmesini yüksek düzeyde sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır.
2. Resimlerin ait oldukları metnin başlığını yüksek düzeyde desteklediği sonucu ortaya çıkmıştır.

3. Resimlerin ait oldukları metinlerin içerikleriyle yüksek düzeyde uyumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
4. Resimlerin ait oldukları metinlerin ana fikrini yüksek düzeyde desteklediği sonucu ortaya çıkmıştır.
5. Tüm bilgi verici metinlerde, resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin gözetildiği sonucu ortaya çıkmıştır.
6. Tüm bilgi verici metinlerde, resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
7. Tüm bilgi verici metinlerde, resimlerin, öğrencilere estetik zevk kazandıracığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Şiirlere Ait Sonuçlar

1. Resimlerin, öğrencilerin şiirleri tahmin edebilmesini yüksek düzeyde sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır.
2. Resimlerin, ait oldukları şiirin başlığını yüksek düzeyde desteklediği sonucu ortaya çıkmıştır.
3. Resimlerin, ait oldukları şiirin içerikleriyle yüksek düzeyde uyumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
4. Resimlerin, ait oldukları şiirin ana duygusunu yüksek düzeyde desteklediği sonucu ortaya çıkmıştır.
5. Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin yüksek düzeyde gözetildiği sonucu ortaya çıkmıştır.
6. Tüm şiirlerde, resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
7. Tüm şiirlerde, resimlerin, öğrencilere estetik zevk kazandıracığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Genel Sonuçlar

1. Resimlerin, öğrencilerin metinleri tahmin edebilmesini yüksek düzeyde sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır.
2. Resimlerin, ait oldukları metinlerin başlığını yüksek düzeyde desteklediği sonucu ortaya çıkmıştır.

3. Resimlerin, ait oldukları metnin içerikleriyle yüksek düzeyde uyumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
4. Resimlerin, ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu yüksek düzeyde desteklediği sonucu ortaya çıkmıştır.
5. Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin yüksek düzeyde gözetildiği sonucu ortaya çıkmıştır.
6. Tüm metinlerde, resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
7. Tüm metinlerde, resimlerin, öğrencilere estetik zevk kazandıracak sonucu ortaya çıkmıştır.

Öneriler

1. Resimler, öğrencilerin metni tahmin edebilmesini sağlayacak şekilde yapılabilir. Özellikle hikâye edici metinlerin bu konudaki yetersizliği giderilebilir.
2. Resimler, ait oldukları metnin ana fikrini ya da ana duygusunu destekler nitelikte hazırlanabilir. Ana fikir ya da ana duygu sadece metinlerle değil, resimlerle birlikte verilmeye çalışılabilir. Özellikle hikâye edici metinlerdeki bu yetersizlik giderilebilir.
3. Şiirlerde zemin olarak tasarlanan resimler için kullanılan renkler, şiirlerin yazı rengi dikkate alınarak seçilebilir. Aksi durumda şiirlerin okunabilirliği olumsuz şekilde etkilenir.
4. Türkçe ders kitabı görsel tasarımı, görsel tasarımcılar tarafından değil görsel tasarım uzmanları tarafından hazırlanabilir.
5. TDÖP'deki görsellik ile ilgili kazanım sayısı yeterli olmadığı söylenebilir. Kazanım sayısı artırılabilir ya da o kazanımla ilgili alt kazanımlar oluşturulabilir. Bu durum TDÖP'nin görsel tasarıma verdiği önemi ortaya koyacağı söylenebilir.
6. Yapılacak başka araştırmalarla, ortaokullarda okutulan MEB ya da özel yayınlara ait Türkçe ders kitaplarının da resim-metin uyumu bakımından incelemesi yapılabilir.

7. Türkçe ders kitaplarının resim-metin uyumu açısından incelenmesi aşamasında uzman kişilerin, daha fazla sayıda Türkçe öğretmenlerinin ya da öğrencilerin görüşleri alınabilir.

KAYNAKÇA

- Adalı, O. (2003). Anlamak ve anlatmak. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Akbaharer Arslan, İ. (2012). *Çocuk kitabı resimlerinde doku kullanımı ve sayısal cut-out yöntemiyle bir uygulama*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akkurt, E. (2011). *İlköğretim okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici ve tahkiyeli metinlerin anlaşılabilirlikleri ile ilgili görüşleri ve metinlerin okunabilirliği açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Aktaş, Ş. (2009). Edebi metin ve özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 39, 187-200.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2003). *Yazılı ve sözlü anlatım-kompozisyon sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Arı, S. (2008). *MEB, ilköğretim yedinci sınıf Türkçe ders kitabında resimlerin içerikle uyumu*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Aygün, A. (2014). *2004-2013 yılları arasında yayımlanan resimli öykü kitaplarında metin-resim ilişkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ayhan, Y. (2010). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitabı resimlemelerinin biçim ve içerik açısından 11 yaş grubuna uygunluğu ve aynı yaş grubu öğrencilerin yaptığı resimlemelerle karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aylanç, M. (2012). Türkçe öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemleri dersi uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar: Bilgilendirici ve öğretici metinler örneği. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 31, 331-348.
- Balcı, A. (2013). Okuma ve anlama eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Baş, B. (2002). *4306 Sayılı Sekiz Yıllık İlköğretim Kanunu'nun kabulünden sonra ilköğretim kurumlarının altıncı sınıflarında okutulan Türkçe ders kitapları üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Baş, B. ve İnan Yıldız, F. (2014). İlkokul Türkçe ders kitaplarının resim-metin ilişkisi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 139-151.
- Başaran, M. (2013). Görsel okur yazarlığı. A. Güzel ve H. Karatay (Editörler). *Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 351 – 379). Ankara: Pegem Akademi.

- Batur, Z. (2010). Anadili öğretiminde gösterge bilimin yeri: ana dili ders kitaplarındaki sözel metinlerle gösterge metinleri bütünselliğinin analizi. *Turkish Studies*, 5(4), 174-200.
- Becer, E. (1996). Bir kitabın grafik tasarımı: armonik kurallar, değerlendirme yöntemleri ve değişen koşullar. *Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları Sempozyumu*, Ankara.
- Bulut, S. (2008). *İlköğretim ders kitaplarının görsel boyutu ve içerik tutarlılığı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi,
- Bulut, M. ve Orhan, S. (2012). Türkçe-Edebiyat ders kitaplarının dil ve kültür aktarımındaki rolü ve önemi üzerine bir inceleme. *The Journal Of Academic Social Science Studies*. 5(8), 297-311.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coşkun, E. ve Taş, S. (2008). Ders kitaplarına metin seçimi açısından Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(10), 59-74.
- Çakmak, H. G. ve Sofuoğlu, M. G. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1), 42-53.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 173, 39-49.
- Damar, Z. (2016). *Ortaokul 5. sınıf Türkçe kitaplarındaki resimlerin çocuk resimleriyle ilgisi ve eğitime yansımaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Delice, A., Aydın, E. ve Kardeş, D. (2009). Öğretmen adayı gözüyle matematik ders kitaplarında görsel öğelerin kullanımı. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 8(16), 75-92.
- Demirel, Ö. (2009). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dikeç, L. (2004). *İlköğretim okullarındaki Türkçe ders kitaplarında kullanılan kitap resimleri (illüstrasyonlar), teknikleri ve öğrenmeye katkısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duman, T. ve Çakmak, M. (2011). Ders kitaplarının nitelikleri. L. Küçükahmet (Editör). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* (s. 17-32). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Duran, S. (2006). *Türkçe derslerinde resimlerin kullanımı ve öğrencilerin metinleri anlamalarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ercantürk, O. K. (2015). Türkçe ders kitaplarındaki yazılı metinler ile metin görsellerin uyumu. *Turkish Studies*, 10(3), 427-454.

- Erdost, I. (2012). *İlköğretim üçüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının resim (illüstrasyon) ve içerik uyumuna ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erkmen, N. (1996). Çağdaş bir ders kitabı nasıl olmalı? Ders kitabını mükemmel yapan nitelikler. *Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları Sempozyumu*, Ankara.
- Erkul, R. (2004). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertok Atmaca, A. (2006). İlköğretim ders kitaplarında görsel tasarım ve resimleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 318-328.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. ve Uçuş, S. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(160), 250-265.
- Gülpınar, F. (2010). *Görsel kavramlar, illüstrasyon ve çocuk kitapları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Günay, D. (2013). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Helvacı Tüzel, Ş. (2009). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi ders kitaplarında yer alan görsellerin düzenlenmesi bağlamında değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- İnan Yıldız, F. ve Baş, B. (2015). İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabının resim-metin ilişkisi açısından değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ÖS-II, 251-268.
- İşcan, A. (2004). *İlköğretim ikinci kademe sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilere estetik zevk kazandırmadaki rolü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erzurum Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İşeri, K. (2002). *Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ilköğretim programına uygunluğunun incelenmesi: göstergebilimsel bir betimleme*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İşeri, K. (2003). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinler için Çizilen Resimlerin İncelenmesi. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Türkçemiz*. Web: http://www.academia.edu/9039732/T%C3%BCrk%C3%A7e_Ders_Kitaplar%C4%B1ndaki_Metinler_i%C3%A7in_%C3%87izilen_Resimlerin_%C4%B0ncelenmesi adresinden alınmıştır.
- İşler, A. Ş. (2003). Yazılı ders materyallerinde illüstrasyon kullanımının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 55-63.
- Kara, C. (2012). Çocuk kitabı seçiminde resimlemelerle ilgili olarak ebeveynlerin dikkat etmesi gereken başlıca unsurlar. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 225-232.

- Karadağ, Ö. (2013). Okuma kültürüne katkıları bakımından Türkçe ders kitaplarının resimlemeleri (illüstrasyonları). *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(2), 84-93.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre ilköğretim 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karatay, H. (2011). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Editör). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı* (s. 77-125). Ankara: Grafiker Yayın.
- Karatay, H. (2013). Okuma eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay (Editörler). *Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 221 – 264). Ankara: Pegem Akademi.
- Karatay, H. ve Pektaş, S. (2012). Türkçe ders kitaplarının incelenmesine yönelik ölçek geliştirme çalışmaları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 183-204.
- Kaya, İ. (2006). *Çocuk kitabı resimlerinde estetik boyut*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kaya, M. (2011). *Okul öncesi Çocuk Edebiyatı kataloğu*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Kaya, M. (2013). Okuma-yazma öğretiminde şiir. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10(1), 49-96.
- Kayabekir, T. (2010). *İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı tasarımında yer alan illüstrasyonların (resimlemelerin) metne uygunluk açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayıkçı, M. (2006). *İlköğretim Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Matematik ders kitaplarında görsel tasarım sorunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Kılıç, A. (2006). İlköğretim ders kitaplarındaki resimlemelerin çocuğun görsel sanat eğitimine katkıları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 24-29.
- Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 105-137.
- Köksal, H. (2011). Ders kitaplarında görsel materyaller. L. Küçükahmet (Editör). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* (105-113). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (Editör). (2011). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükavşar, A. ve Hasırcı, S. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin çocuğa göreliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 57-76.
- MEB (2016). *Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (2012). Resmi Gazete (12.09.2012). Sayı: 28409.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 59.
- Özer, A. (2006). *Çocuk kitaplarındaki resimlerin "çocuğa göreliği"*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Özkan, R. ve Tutkun, S. B. (2014). İlköğretim sosyal alan ders kitaplarının görsel boyut ve içerik tutarlılığı açısından incelenmesi. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 24, 371-386.
- Semerci, Ç. (2004). İlköğretim (1.-5. sınıf) Türkçe ders kitaplarının genel bir değerlendirmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 21-24.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sevim, O. (2010). *Nedim Divanı'ndaki şarkıların estetik öğeler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sulak, S. E. (2009). *İlköğretim okulları 1-5. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin türlerine göre yapılarının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahin, İ. (2012). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin hikâye edici metinlerde özetleme ve ana fikir bulma becerileri üzerine hikâye haritalarının etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Şeref, İ. ve Yılmaz, İ. (2013). Gökkuşuğu Türkçe Öğretim Seti'ndeki okuma metinleri ile görsellerin bütünselliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27), 505-519.
- Temizkan, M. (2009). *Metin türlerine göre okuma eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tetik, N. Zorlu, N. Türker, H. ve Polat Z. (2016). *Ortaokul ders kitabı Türkçe 5. sınıf*. Ankara: MEB Yayınları.
- Tontu, Y. H. (2008). *İllüstrasyonların ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki görsel etkililik durumlarının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük (11. Bs.)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ulaş, H. (2003). *Cümle ve metin bilgisi*. Erzurum: Aktif Yayınevi
- Uzuner, S. Aktaş, E. ve Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller (illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi. *Türk Bilimi ve Araştırmaları*, 15(20), 721-733.

- Yalın, H. İ. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldıran, N. B. (2007). *İlköğretim 8. sınıf bilgisayar ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi ve içerik analizinin yapılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2012). *Şiirin Türkçe eğitimindeki işlevi ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin yerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Yılmaz Doyran (1997). *İlköğretim birinci sınıf ders kitapları illüstrasyonlarının; çocuğun eğitime katkısı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldız, C., Yazıcı, D. N. ve Durmuşoğlu, M. C. (2016) 2010-2015 yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 43-55.
- Yılmaz, A. (2005). *İlköğretim okulları ilk kademedeki okutulan ders kitaplarının resimlemeleri yönünden değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yücelşen, N. (2014). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan "düzenlenmiş" ve "kısaltılmış" yazınsal metinlerin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

Ek 1. Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi

Resim – Metin İlişkisi Kategori Listesi	Evet	Kısmen	Hayır
1 Resimler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamaktadır.			
2 Resimler, ait olduğu metnin başlığını desteklemektedir.			
3 Resimler, ait olduğu metnin içeriğine uygundur.			
4 Resimler, ait olduğu metnin ana fikrini/ana duygusunu desteklemektedir.			
5 Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiştir.			
6 Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekicidir.			
7 Resimler, öğrencilere estetik zevk kazandırmaktadır.			

Ek 2. Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Ahmet Turan CIMBIZ
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: T.C. Doğum Tarihi ve Yeri: 01.01.1984 / Tokat
İletişim Bilgileri	Tel: 0 506 291 54 10 E-posta: ahmetturancmbz@gmail.com
Öğrenim Bilgileri	Lise: 1999 – 2001 Tokat Anadolu Öğretmen Lisesi Lisans: 2002 – 2006 Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programı
Mesleki Deneyim	Eylül 2006 – Mart 2010 Tokat/Almus Dikili Şehit Başkomiser Mustafa Yeter İlköğretim Okulu Mart 2010 – Ocak 2017 Tokat/Merkez Ortaöğren İlkokulu Ocak 2017 – Halen Tokat/Merkez Akın İlkokulu
Yayımlar	Cımbız, A. T. ve Küçüker, E. (2015). Öğretmenlik kariyer basamakları uygulamasının okuldaki etkilerine ilişkin öğretmenlerin görüşleri. <i>Uluslararası Sosyal araştırmalar Dergisi</i> , 8(38), 670-682. İşcan, A., Cımbız, A. T., Doğan, E. ve Hardal, İ. (2015). Ortaokul 6. sınıf anlam bilgisi konularıyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. <i>Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi</i> , 4, 116-146. Yılmaz, F. ve Cımbız, A. T. (2016). Sınıf öğretmenlerinin bitişik eğik yazı hakkındaki görüşleri. <i>YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 13(1), 567-592. Yılmaz, F. ve Cımbız, A. T. (2016). İlkokul Türkçe dersi konuşma becerisi üzerine bir inceleme. <i>The Journal of Academic Social Science Studies</i> , 49, 25-46.